

Økonomianalyse Grimstad 2018

RAPPORT 2019

GRIMSTAD KOMMUNE

AGENDA
KAUPANG

OPPDRAGSGIVER: Grimstad kommune

RAPPORT NR: R1020723

RAPPORTENS TITTEL: Økonomianalyse Grimstad 2018

ANSVARLIG KONSULENT: Rune Holbæk

KVALITETSSIKRET AV: Astrid Nesland og Bjørn Brox

FOTOGRAFI I RAPPORT: www.shutterstock.com

DATO: 08.05.2019

Forord

Denne rapporten er laget på oppdrag av rådmannen i Grimstad kommune som første fase i prosjekt økonomisk handlingsrom 2020-2023 som skal gå fram til september 2019.

Agenda Kaupang har bistått Grimstad med en økonomisk analyse av hele kommunens regnskap for 2018. Analyserapporten vil være et sentralt utgangspunkt og arbeidsdokument for de tre arbeidsgruppene som skal jobbe med å komme fram til forslag til effektiviserings- og utviklingstiltak for perioden 2020–2023 innen de ulike sektorene i kommunen.

Arbeidet i analysefasen har blitt utført i nær dialog med kommunen i perioden februar–april 2019. Prosjektet er organisert med rådmannens ledergruppe som styringsgruppe og et utvidet Formannskap, inkludert alle gruppelederne i kommunestyret og representanter fra de tillitsvalgte og verneombud, som referansegruppe. Vi takker for godt samarbeid med ledere og ansatte i kommunen når det gjelder dataauthenting og kvalitetssikring av data.

En særlig takk til Tone Marie Nybø Solheim og Monica Helland Nordby som har vært våre kontaktpersoner, og som har bidratt til koordinering av arbeidet. Alle konklusjoner står for Agenda Kaupangs regning. Data er hentet fra foreløpige tall i Kostra 15.3.2019 og kommunens eget regnskap for 2018. Vi tar forbehold om feil i datagrunnlaget.

Sluttrapporten for prosjektet kommer i slutten av august og vil bestå av en oppsummering av denne analyserapporten sammen med beskrivelser av forslag til utviklings- og effektiviseringstiltak fra arbeidsgruppenes arbeid.

I Agenda Kaupang har arbeidet blitt utført av Rune Holbæk, Bjørn Brox, Astrid Nesland og Einar Stephan, med førstnevnte som ansvarlig konsulent.

Stabæk 8. mai 2019

Agenda Kaupang AS

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Metode	9
3	Demografi	12
4	Finanser	19
5	Tjenestekvalitet.....	22
6	Samlet kostnadsnivå	32
7	Grunnskole	35
8	Barnehage	49
9	Barnevern	56
10	Pleie og omsorg	60
11	Helse	69
12	Sosial	73
13	Administrasjon og fellesutgifter	77
14	Kultur	81
15	Kirke	83
16	Fysisk planlegging og kulturminnevern.....	84
17	Samferdsel	88
18	Brann.....	91
19	Næring	93
20	Bolig	94
21	Eiendom.....	96
22	Flyktninger	100
23	Dypdykk i pleie og omsorg.....	101
24	Analyse av bemanning i administrasjon	112

1 Sammendrag

Bakgrunn og formål

Grimstad kommune ønsker en ekstern analyse av kommunens drift med sikte på å få kartlagt et mulig framtidig økonomisk handlingsrom og få gjennomført nødvendige tiltak for å oppnå dette.

Arbeidet skal gjennomføres med utgangspunkt i kommunens strategiske dokumenter.

Bystyrevedtak 18.12.2017 – sak 17/151: Kommunens budsjett bør på sikt ha en regnskapsmessig driftsmargin med 2 % av omsetningen i 2021.

Målet med oppdraget er å kartlegge effektiviseringsmuligheter for å kunne finansiere økte drifts- og kapitalkostnader og framtidens tjenestebehov.

Metode for analyser og tiltaksutvikling baserer seg på sammenlikning med andre flinke kommuner med sikte på læring og tilpasset utgiftsnivå.

Datagrunnlaget er regnskap 2018 og KOSTRA 2018.

Oppsummering av analysene

Hovedkonklusjonen er at Grimstad har **dårlige finanser, middels tjenestekvalitet og et høyt kostnadsnivå i tjenestene.**

Dette er en analyse av regnskap og andre KOSTRA-tall for 2018. Grimstad er sammenlignet med Arendal, Mandal og Kristiansand («naboer» i fylket), Oppegård, Drammen og Ullensaker (billige og flinke kommuner) og kommunegruppe 13 (kommuner med 20 000–120 000 innbyggere). De fleste av sammenligningskommunene driver billigere enn Grimstad, bortsett fra Mandal.

Flere av sammenligningskommunene har svært gode kvalitetsvurderinger i Kommunebarometeret i 2018. Denne sammenligningen er foreløpig ikke oppdatert for 2019. Grimstad rangeres som nr. 221 av 422 kommuner i 2019, se tabellen under.

	Grimstad	Kristiansand	Arendal	Mandal	Oppegård	Ullensaker	Drammen
<i>Kommunebarometeret</i>	2019	2018	2018	2018	2018	2018	2018
Plassering totalt justert for økonomiske forutsetninger	221	25	141	3	7	211	53
Nøkkeltallene alene - uten hensyn til korrigert inntekt	270	35	214	10	12	332	102

Analysen er bygget opp etter KOSTRA-funksjoner og ikke etter kommunens organisering. Dette gjør at vi kan sammenlikne kommuner ettersom kommuner organiserer tjenester forskjellig, men skal føre regnskapet likt på KOSTRA-funksjonene.

Finansene er dårlige når man ser på nøkkeltallene isolert. Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene var negativt i 2018. Grimstad har relativt lite midler i disposisjonsfond og dermed en dårlig evne på kort sikt til å møte uforutsette økonomiske problemer. Kommunen har middels netto lånegjeld og er mindre utsatt for renterisiko enn de fleste kommuner, men driften slik den er i dag vil ikke tåle en økt lånegjeld og økte rente- og avdragsutgifter. Agenda Kaupang ser ikke at det er særlig rom for økte investeringer slik økonomien fremstår i dag.

Kvalitet i tjenestene er vurdert på grunnlag av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. Grimstad er rangert som nr. 221 av 422 kommuner innen kvalitet på det totale tjenestetilbudet til innbyggerne.

Kostnadsnivået i tjenestene er vurdert på grunnlag av behovskorrigerede netto driftsutgifter. Netto driftsutgifter er den utgiften kommunestyret må bevilge (utgift minus driftsinntekter og refusjoner). Utgiftene korrigeres for forskjeller i demografi, geografi og sosiale forhold for å gjøre kommuneregnskapene sammenlignbare. Kostnadsnivået i Grimstad var ca. 28 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13 i 2018. Det er særlig på områdene grunnskole, pleie og omsorg, næring, kirke, sosial, barnevern og administrasjon hvor de store forskjellene ligger. Dersom Grimstad hadde drevet med samme kostnadsnivå som Kristiansand og Drammen kommune, ville utgiftene vært ca. 30 millioner kroner mindre årlig.

Grunnskole

Netto driftsutgifter til grunnskole utgjør til sammen ca. 337 millioner kroner i 2018 og det er til sammen 2 890 elever i grunnskolen. Av dette utgjør ca. 14 millioner kroner utgifter til voksenopplæringen. Innsparingspotensialet på grunnskole og voksenopplæring sammenlagt er 22 millioner kroner sammenliknet med KOSTRA-gruppen som driver rimeligere. Drammen driver sine grunnskoler 40 millioner kroner rimeligere og Oppegård driver 58 millioner kroner rimeligere.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Undervisning (30 mill.), voksenopplæring (6 mill.), SFO (4 mill.), skoleskyss (1 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Skolelokaler (19 mill.).

Barnehage

Netto driftsutgifter til barnehager utgjør til sammen ca. 189 millioner kroner. Det er ifølge KOSTRA 1 285 barnehagebarn hvorav kun 246 i kommunale barnehager. Behovskorrigerede netto utgifter er 10 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Ingen.

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Førskole (1 mill.), styrkingstiltak (2 mill.), barnehagelokaler (7 mill.).

Barnevern

Netto utgifter til barnevern var ca. 53 millioner kroner i 2018. Behovskorrigerede netto utgifter var 2 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Plasseringer (6 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Barnevernstjeneste (4 mill.).

Pleie og omsorg

Netto utgift var omtrent 410 millioner kroner i 2018. Grimstad har høyere utgifter til Pleie og omsorg enn kommunegruppen Pleietjenesten er ikke spesielt institusjonstung. 41 % av utgiftene går til institusjonsdelen. Det er omtrent likt som gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

Utgiftsbehovet i PLO i Grimstad er anslått til 92,5 % av landsgjennomsnittet per innbygger. Behovskorrigerede netto driftsutgifter er omtrent 19 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Tjenester ført under pleie og omsorg i KOSTRA skiller ikke på ulike brukergrupper, og omhandler tjenester som utføres fra én gang pr. måned til heldøgntjenester. Det er derfor gjort et dypdykk i pleie- og omsorgstjenester hvor utgifter er fordelt på brukergrupper. Dette dypdykket presenteres separat i kap. 23.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Pleie i hjemmet (57 mill.) og døgnopphold (3 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Aktivisering (11 mill.), pleie i institusjon (25 mill.) og institusjonslokaler (5 mill.).

Helse

Grimstad sine utgifter til helsetjenesten er på nivå med snittet i KOSTRA-gruppe 13. Netto utgift var omtrent 55 millioner kroner i 2018. Behovskorrigerede netto utgifter i Grimstad var 4 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Ingen.

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Helsestasjoner (1 mill.) og behandling (3 mill.).

Sosial

Introduksjonsordningen er helt finansiert med statstilskudd (integreringstilskuddet) og holdes utenfor analysen.

Utgiftsbehovet for sosialtjenester i Grimstad er beregnet til omtrent 93 % av landsgjennomsnittet. Det er særlig høy andel uføre som trekker opp utgiftsbehovet.

Netto utgift var omtrent 48 millioner kroner i 2018. Samlede behovskorrigerede netto driftsutgifter var like høye som gjennomsnittet i kommunegruppen.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Rusomsorg (3 mill.), vernet arbeid (5 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Veiledning (4 mill.), sosialhjelp (4 mill.).

Administrasjon og fellesutgifter

Samlede netto driftsutgifter er 3 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Vi har ikke inkludert premieavvik, diverse fellesutgifter og interne serviceenheter (disse skal gjøres opp i 0 ved årsslutt).

Administrasjon er et vanskelig område å analysere, for kommunenes regnskapspraksis varierer (tolkningen av skillet mellom tjeneste og administrasjon).

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Kontroll (1 mill.), administrasjon (4 mill.), adm. lokaler (5 mill.), diverse fellesutgifter (1 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Politikk (1 mill.), felles eiendom (5 mill.), felles til fordeling (2 mill.).

Kultur

Samlede utgifter i 2018 var 10 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Kunst (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Bibliotek (1 mill.), idrett (2 mill.), idrettsbygg (3 mill.), kulturskole (1 mill.), annen kultur (4 mill.), fritidstilbud barn og unge (1 mill.).

Kirke

Grimstad brukte mye penger på kirkeformål i 2018. Utgiftene per innbygger var 270 kroner høyere per innbygger enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Samlede netto driftsutgifter var 6 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Den norske kirke (3 mill.), andre trossamfunn (1 mill.), gravplasser (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Ingen.

Fysisk planlegging og kulturminnevern

Netto utgift var omtrent 17 millioner kroner i 2018. Grimstad brukte 1 million kroner mer på disse forvaltningsoppgavene i 2018 enn KOSTRA-gruppen.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Byggesak (2 mill.) og parkdrift (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Plan (1 mill.) og naturforvaltning (2 mill.).

Samferdsel

Netto utgifter var omtrent 22,5 millioner kroner i 2018. Samlede netto utgifter var like store som gjennomsnittet i kommunegruppen.

Veitgiftene kan reduseres ved å effektivisere driften, redusere vedlikeholdet eller ved å redusere veilengden (nedklassifisere kommunale veier til privat vei).

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Samferdselsbedrifter (2 mill.)

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Kommunale veier (2 mill.).

Brann

Netto driftsutgifter til brannberedskap (vaktsentral og brannmannskorpset) og forebygging av branner og ulykker (feiing og tilsyn av brannobjekter) er 653 kroner per innbygger. Dette er ca. 50 kroner mer enn KOSTRA-gruppen. Forskjellen utgjør 1 million kroner.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Ingen.

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Beredskap (1 mill.).

Næring

Utgiftene til næringsformål var 6 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppen.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Egen næringsvirksomhet (3 mill.), bistand til næringslivet (3 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Ingen.

Bolig

Grimstad hadde en inntekt på 269 kroner per innbygger på kommunale boliger i 2018. Netto utgifter til boligformål var 6 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Bistand til etablering (4 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Utleieboliger (10 mill.).

Eiendomsforvaltning

Disse utgiftene er allerede analysert som en del av de tjenester de betjener. En samlet analyse av eiendomsdriften viser at netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning var omtrent 87 millioner kroner i 2018. Det er omtrent 10 millioner kroner mindre enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Grimstad har lite areal per innbygger og har høye driftsutgifter per kvadratmeter til eiendomsforvaltning. Arealbruken og enhetskostnadene varierer fra tjeneste til tjeneste.

Flyktninger

Utgiftene til mottak og integrering av flyktninger er et viktig og vanskelig tema i kommunale økonomianalyser. Utgiftene er store i enkelte kommuner. Utgiftene er samtidig lite synlig i kommuneregnskapet. Funksjon 275 introduksjonsordningen er den eneste funksjonen som bare gjelder flyktninger.

Det er grunn til å tro at Grimstad har høyere utgifter til flyktninger enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Integreringstilskuddet (181 millioner kroner) utgjorde 4 200 kroner per innbygger i 2018. Det er 1 000 kroner mer enn gjennomsnittet i landet (3 200 kroner).

Tilskuddet til bosetting av enslige mindreårige flyktninger utgjorde 800 kroner per innbygger. Det er 200 kroner mer enn gjennomsnittet i landet. Botilbudet føres vanligvis som utgift i barnevernet. Det betyr at barnevernets utgifter preges mer av flyktninger enn det som er vanlig i norske kommuner.

2 Metode

Agenda Kaupang har vurdert den kommunale ressursbruken i Grimstad kommune ved å sammenlikne med KOSTRA-gruppe 13 og andre flinke kommuner i samme kommunegruppe. Sammenlikningstallene er hovedsakelig hentet fra KOSTRA og er korrigert for forskjeller i kommuners utgiftsbehov. Dette er avgjørende for å kunne gjøre en rettferdig sammenlikning av kommuner på likt grunnlag. Enkeltkommunene i rapporten er valgt ut av Agenda Kaupang i samarbeid med rådmann.

For å få sammenliknbare størrelser benytter vi behovskorrigerede netto driftsutgifter per innbygger i ulike tjenester. Netto driftsutgifter er kommunens utgifter i tjenesten minus refusjoner og eventuell egenbetaling. Det er netto utgifter som må finansieres av kommunestyret med frie inntekter og eventuell eiendomsskatt. Vi legger altså hovedvekten på kommunestyrets prioriteringsproblem.

Tallene for 2018-regnskapet er behovskorrigert med utgiftsbehovet i statsbudsjettet for 2019. Det er dessuten gjort et par andre korreksjoner for å gjøre kommunene sammenliknbare: ulik andel elever i private skoler og oppgaver som vertskommune for nedlagte PU-institusjoner. Behovskorrigerede netto driftsutgifter er netto driftsutgifter delt på utgiftsbehovet i prosent.

Analysen sammenligner kostnader per tjeneste. Det er definert 14 tjenester i tråd med inndelingen i Kostra. Hver tjeneste består av flere KOSTRA-funksjoner. Det er tilsammen omtrent 70 KOSTRA-funksjoner fra 100 politisk styring til 393 drift av gravplasser. Dette er et organisasjonsnøytralt regnskap, til forskjell fra kommunens ansvarsregnskap (intern organisering). Følgende funksjoner tas ikke med i analysen: 170-173 premieavvik (finansielle korreksjoner til regnskapet), 275 introduksjonsordningen (statsfinansiert) og 340-357 VAR-sektoren (finansiert med huseieravgifter).

Analysen bruker av samme årsak konsernregnskapet. Konsernregnskapet omfatter både kommunekassen (den delen rådmannen styrer), kommunale foretak, interkommunale selskaper og interkommunale selskaper med eget regnskap, organisert etter kommunelovens paragraf 27. Kommunene organiserer stadig mer av tjenesteproduksjonen interkommunalt. Derfor er konsernregnskapet viktig.

Netto driftsutgifter er fratrukket arbeidsgiveravgift siden arbeidsgiveravgiften varierer mellom 0 % og 14,1 % i norske kommuner. For å sammenligne kommuner med svært forskjellig avgiftssats er det en fordel å ta bort avgiften fra regnskapet.

Det er gjort sammenlikninger med kommunene Arendal, Kristiansand, Mandal, Drammen, Oppegård og Ullensaker. Sammenlikningskommunene er store kommuner som har tilsvarende utfordringer som Grimstad. De er omtrent like store i antall innbyggere og har omtrent samme demografiske sammensetning og omtrent like mye behovskorrigerede frie inntekter per innbygger sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Tabell 1 Grimstad og sammenlikningskommunene

Kommuner	Innbyggere 1.1.2013	Innbyggere 1.1.2018	Vekst i folketallet siste 5 år %	Areal km ²	Innbyggere pr. km ²	Kommune-gruppe	Behovskorrigerede frie inntekter pr. innb. % av landsgjennomsnitt
Grimstad	21 783	23 017	6 %	304	76	EKG13	93 %
Arendal	43 841	44 645	2 %	270	165	EKG13	93 %
Kristiansand	85 983	91 440	6 %	277	331	EKG13	92 %
Mandal	15 349	15 659	2 %	223	70	EKG08	94 %
Drammen	66 214	68 713	4 %	137	502	EKG13	96 %
Oppegård	26 255	27 178	4 %	37	734	EKG13	102 %
Ullensaker	32 438	36 576	13 %	252	145	EKG13	93 %
Kostragruppe 13	1 877 969	1 977 649	5 %	25 451	78	EKG13	94,3 %

KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering)

Alle kommuner er pålagt å føre regnskapet etter KOSTRA-veilederen. KOSTRA er et nasjonalt informasjonssystem om kommunal virksomhet. Informasjon om kommunale tjenester og bruk av ressurser på ulike tjenesteområder registreres og nøkkeltall utarbeides for å kunne gi relevant og sammenliknbar informasjon til beslutningstagere og andre. KOSTRA-tallene gir grunnlag for å vurdere prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet for den enkelte kommune og sammenlikning mellom kommuner over tid. KOSTRA indikerer et tjenestenivå, men kan ikke brukes til å trekke bastante konklusjoner. KOSTRA brukes best som et grunnlag for videre analyse. Kvaliteten på tallene er avhengig av kommunens rapportering.

Regnskapsanalyse

Agenda Kaupang har sett gjennom Grimstads regnskap for 2018 for å sjekke om det er vesentlige feilføringer som vil påvirke KOSTRA-tallene. KOSTRA-tallene er korrigert for innsendte beløp fra Grimstad kommune. Korreksjonen er gjort ved å legge til grunn siste mottatte regnskaps netto utgift på KOSTRA-funksjonene og korrigere mot KOSTRA-verdien per funksjon. Vi har sammenliknet kommunekasse med konsern og beregnet et nytt konserntall for KOSTRA-funksjonene. Vi kommer fram til disse endringene:

Tabell 2 Funksjoner som er korrigert i regnskapet i 2018. Beløp i 1000 kroner

Funksjoner korrigert	Beløp
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	-2 274
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	2 274
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	-6 060
234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse	6 060
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	3 879
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	-3 879
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	750
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	-750
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	1 557
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	-1 557
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	28 161
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	-28 161
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	7 177
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-7 177
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	1 350
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-1 350
221 Barnehagelokaler og skyss	-49 687
234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse	-6 425
283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig	5 178
Totalt	-50 934

Korrigerings av utgiftsbehov

Vi benytter oss av en metodikk for korrigerings av utgiftsbehov basert på delkostnadsnøkklene i inntektssystemet for kommunene (jfr. Grønt hefte tabell E-k). Vi benytter delkostnadsnøkklene i statsbudsjettet for året etter utgiftsåret fordi det er disse kriteriene som beskriver befolkningen i utgiftsåret. Utgiftsbehovet er spesifisert per tjeneste i inntektssystemet for kommunene og Grimstad har tilsammen et utgiftsbehov som er lavere enn landsgjennomsnittet og er vurdert til å være totalt 1 % billigere å drifte enn landsgjennomsnittet. Utgiftsbehovet er beregnet etter følgende formel:

$$\begin{aligned}
 \text{Beregning av kriterieindeks} &= \frac{\frac{617}{\text{kommunens andel av kriterium}}}{\frac{30\,367}{\text{kommunens andel av innbyggere}}} \div \frac{\frac{119\,434}{\text{landets andel av kriterium}}}{\frac{5\,189\,520}{\text{landets andel av innbyggere}}} = 0,8828 \\
 \text{Beregning av delsum} &= 0,8828 \times 0,0055 = 0,0049
 \end{aligned}$$

For å få sammenliknbare størrelser benytter vi netto driftsutgifter per innbygger korrigert for behov som mål for sammenlikningen. Da har vi utelukket forklaringsvariabler som har årsak i at befolkningen er forskjellig.

Vi beregner et teoretisk innsparingspotensial for kommunen sammenliknet med KOSTRA-gruppen og de andre kommunene i utvalget basert på forskjellene i utgift per innbygger. Dette gjør vi ved å regne ut forskjellen i utgift per innbygger og korrigere for utgiftsbehovet.

Demografi

For å sette innsparingspotensialet i sammenheng med fremtidens befolkningsutvikling benytter vi befolkningsframskrivning slik SSB publiserer den hvert år. I dette oppdraget vil vi bruke siste tilgjengelige befolkningsframskrivning til å belyse endringer i ulike brukergrupper. For Grimstad bruker vi MMMM-alternativet. Dette innebærer middels fødselsrate, middels innenlands innflytting, middels levealder og middels innvandring. Demografien vil bli presentert i et eget kapittel og kommentert i kapitlene for tjenesteområdene.

3 Demografi

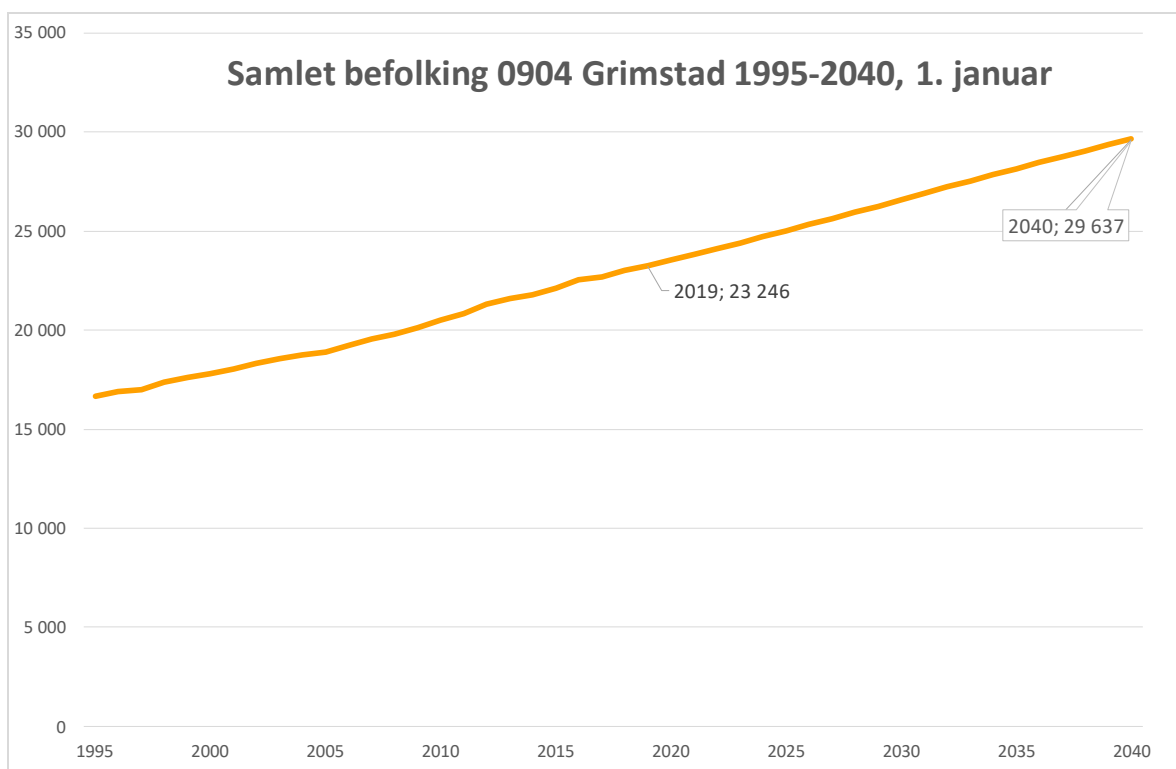
De fleste av kommunens tjenester vil endres ved endringer i demografi. Kommunens utgiftsbehov er for alle tjenestene knyttet til en eller annen aldersgruppe i befolkningen. De store barnekullene fra etterkrigstiden er i ferd med å bli pensjonister og «eldrebølgen» har startet. Vi trekker fram noen eksempler på befolkningsframskrivninger for befolkningen for å belyse behovene i de ulike tjenestene. Datagrunnlaget er SSBs befolkningsstatistikk fra 01.01.2019 og befolkningsframskrivninger publisert i januar 2018 som er de siste tilgjengelige framskrivningene. Det tas ikke høyde for planlagt vekst i form av reguleringsplaner eller andre planer kommunen måtte ha for å øke befolkningen. Innbyggertallet per 1.1.2019 er 23 246 innbyggere.

3.1 Demografisk utvikling

Figurene som følger viser registrert utvikling for perioden 1995–2019 og fremskrevet utvikling for perioden 2019–2040. Denne framskrivningen bygger på en videreføring av registrerte trender for flytting og for dødelighet og fruktbarhet.

Flyttingen til kommunen er blant annet avhengig av antall boliger som blir bygget. Framskrivningen til SSB omfatter ingen analyse av fremtidig boligbygging eller hvordan boligbyggingen påvirker flyttingen for ulike aldersgrupper. En økning i boligbyggingen vil kunne gi høyere innflytting enn i framskrivningen til SSB.

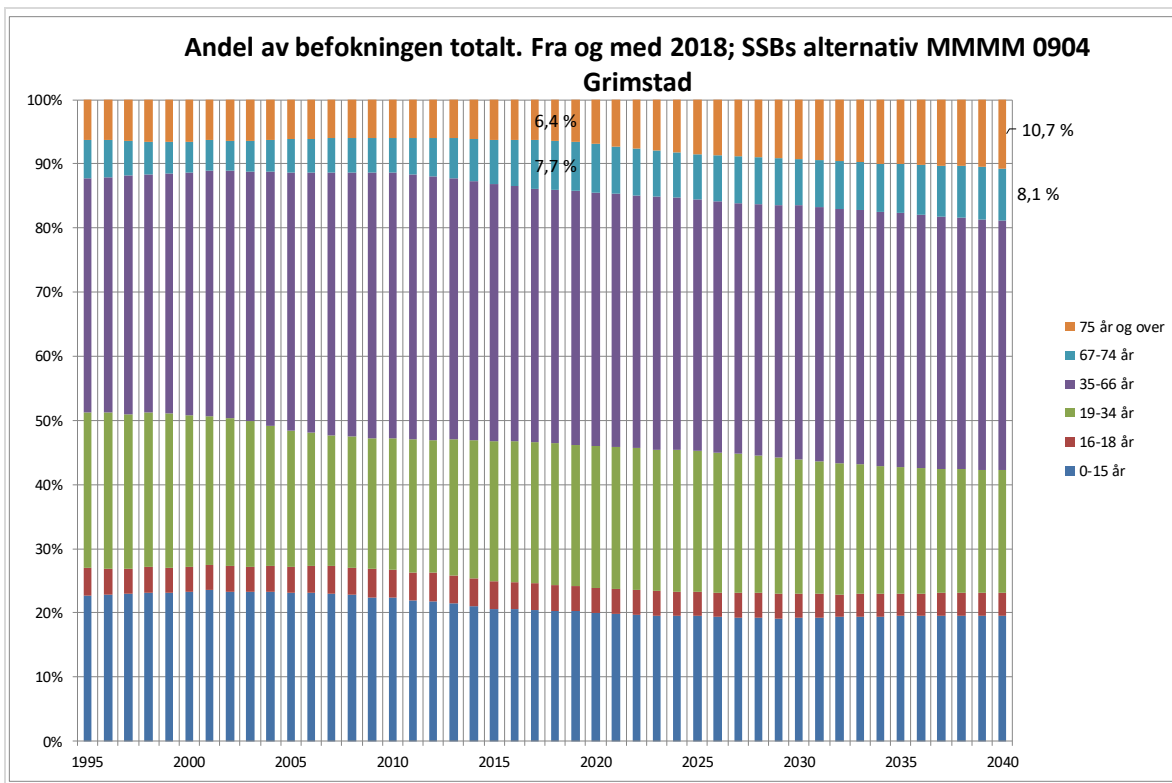
Resultatene for Grimstad kommune er vist i figurene under.

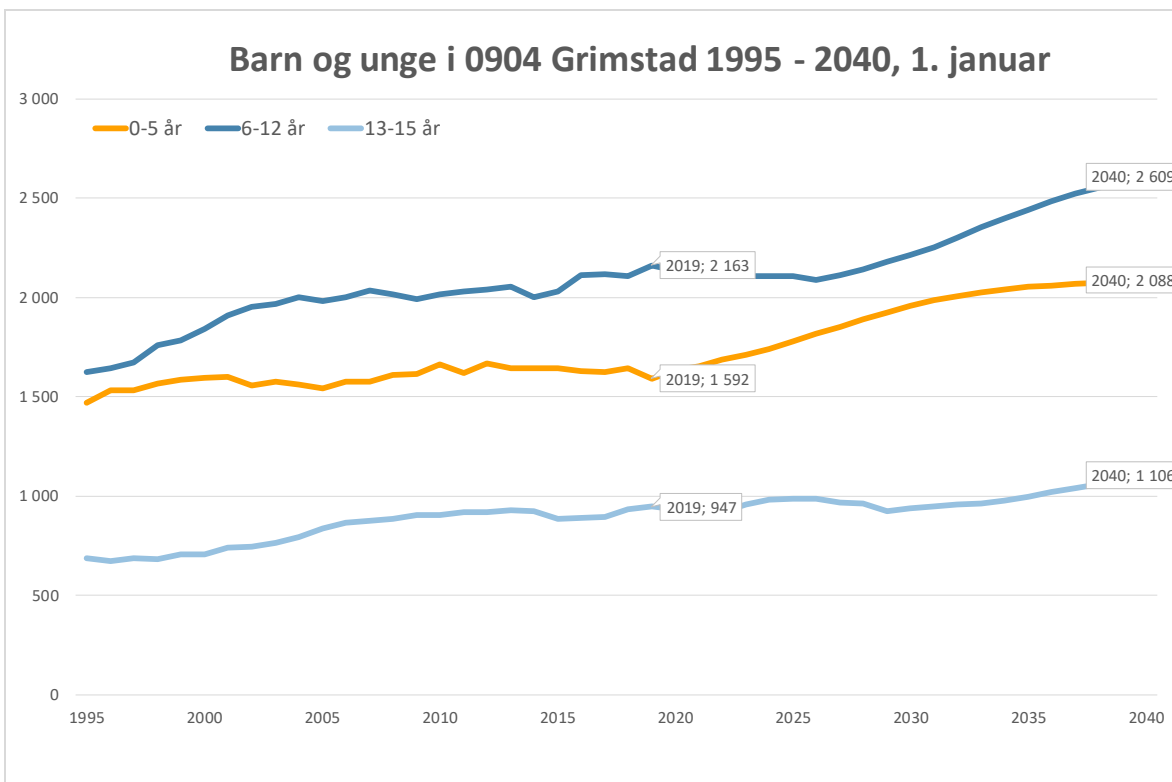
Figur 1 Antall personer i Grimstad. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040. Kilde: Alternativ MMMM til SSB

Prognosen for Grimstad er forholdsvis kraftig vekst. I de neste 10 årene vil kommunen vokse med ca. 3 000 innbyggere, til 26 586, dersom prognosen treffer. Dette vil få konsekvenser for tjeneste-

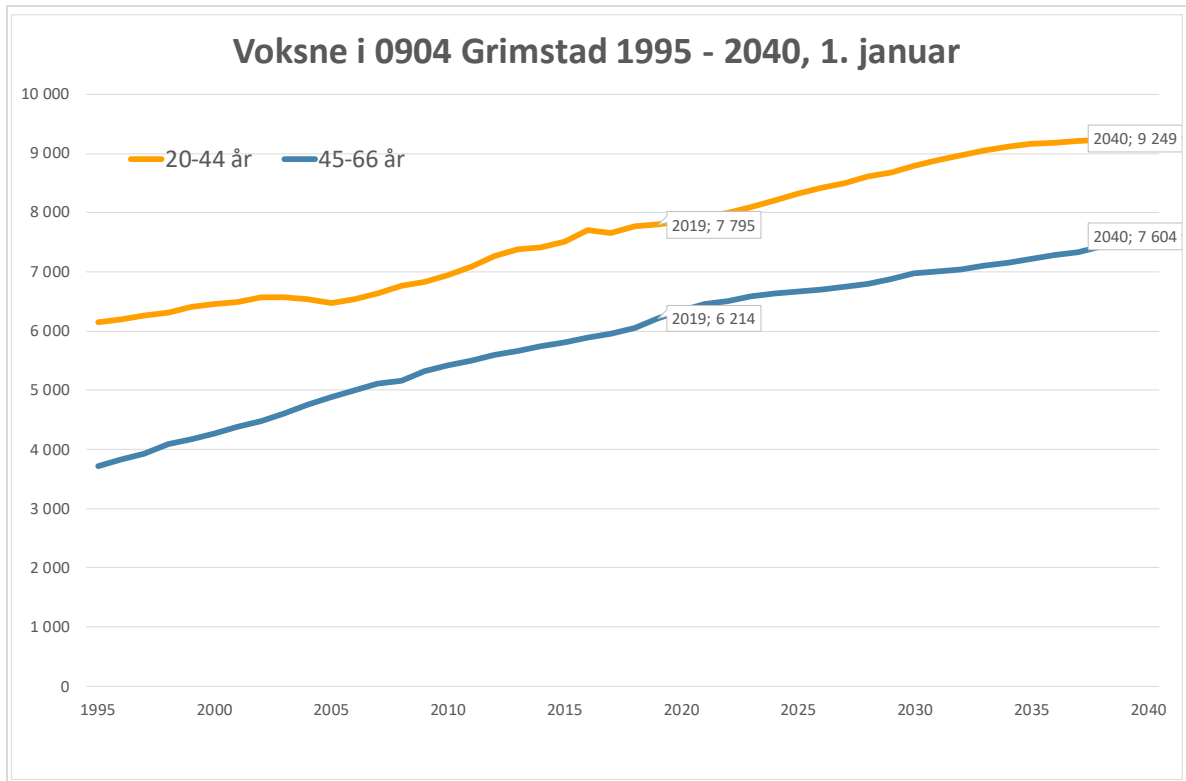
tilbudet til kommunen. Samtidig som antallet innbyggere vokser, vil også alderssammensetningen endre seg.

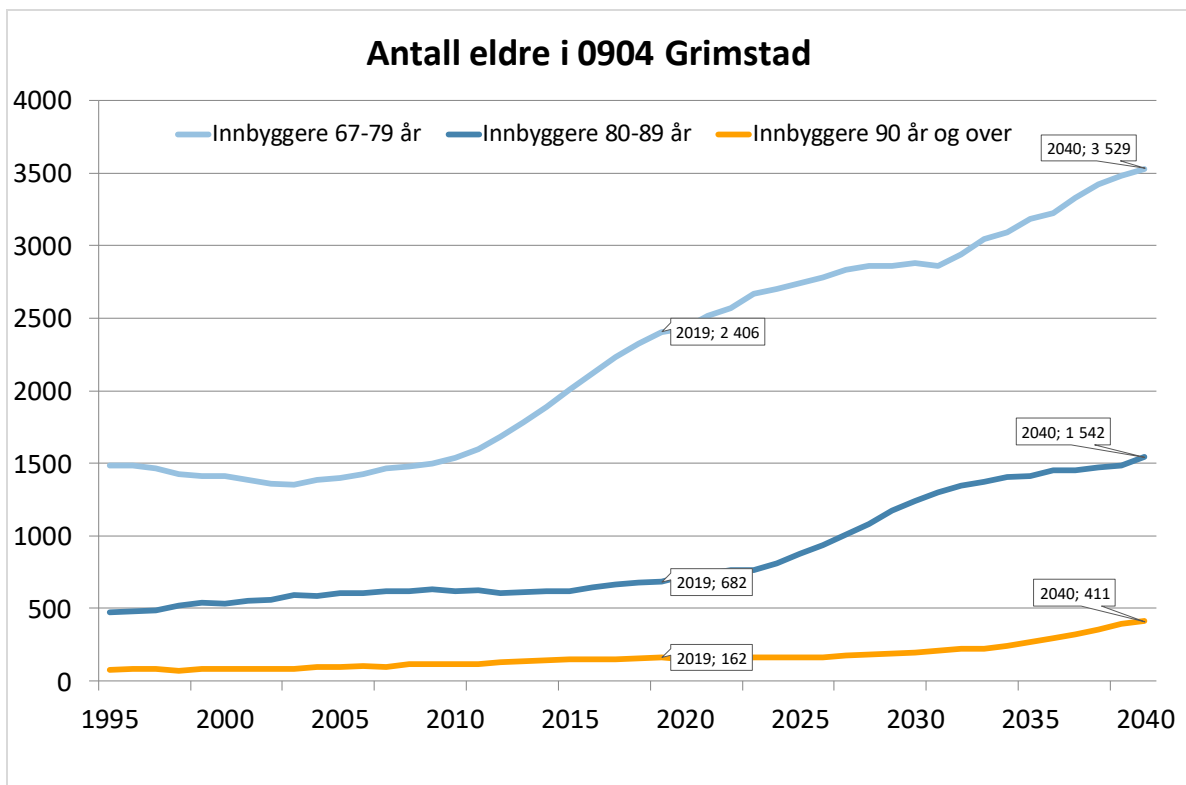
Figur 2 Andelen av befolkningen totalt i Grimstad. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040. Kilde: Alternativ MMMM til SSB

Figur 3 Barn og unge fra 0-15 år i Grimstad. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040. Kilde: Alternativ MMMM til SSB

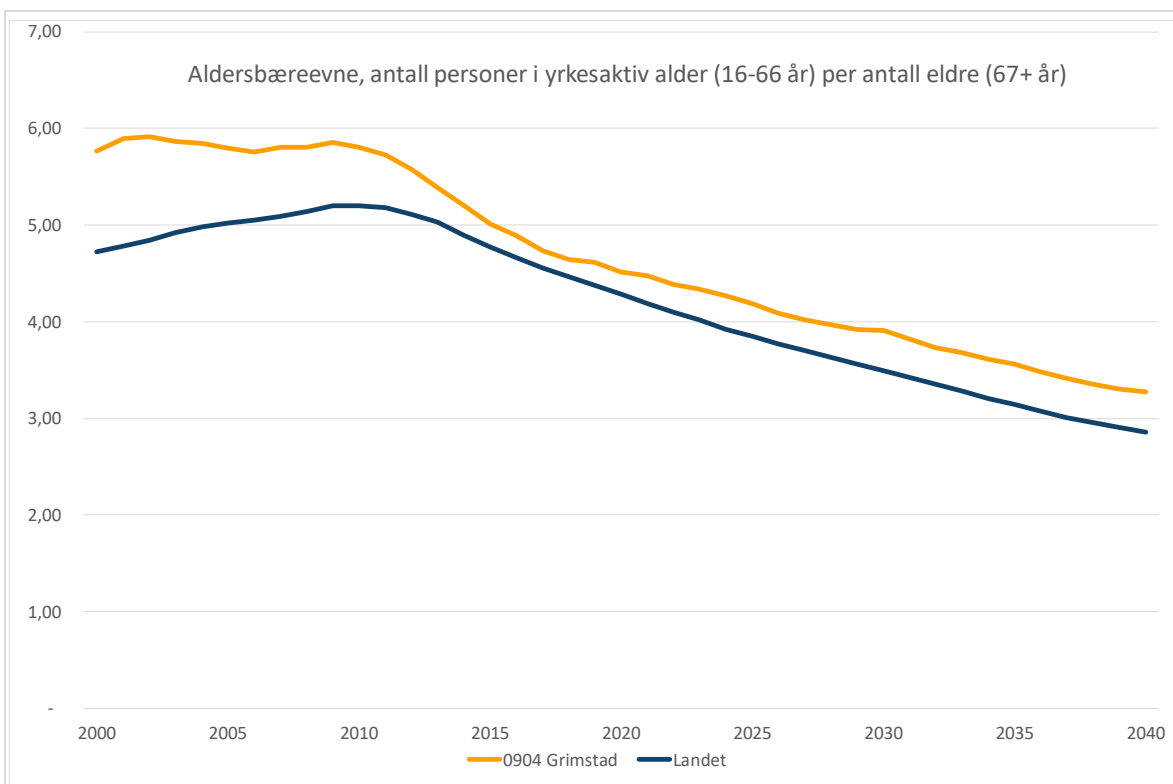

Figur 4 Voksne i alderen 20-66 år i Grimstad. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040. Kilde: Alternativ MMMM til SSB

Figur 5 Utviklingen i de tre eldste aldersgruppene i Grimstad kommune. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040. Kilde: Alternativ MMMM til SSB

I årene fram til 2040 er det de eldste eldre som øker mest i antall. Dette utfordrer pleie- og omsorgstjenesten. Det vil være færre personer i yrkesaktiv alder til å ta vare på de eldre personene både i Grimstad og i hele landet. Dette blir en stor nasjonal utfordring.

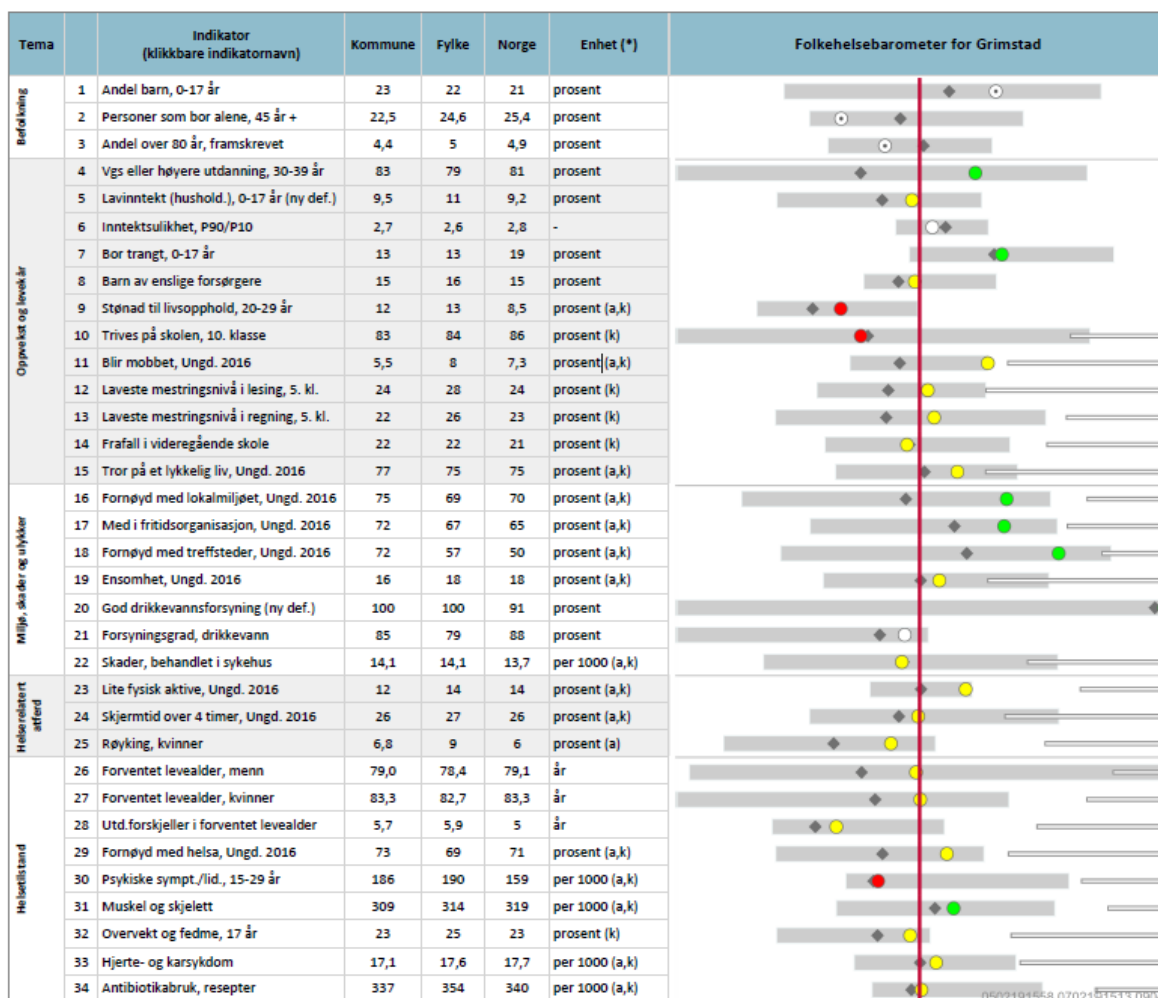

Figur 6 Aldersbæreevne. Kilde: SSB bearbejdet av Agenda Kaupang. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040.

3.2 Folkehelseprofilen

Grimstad sin folkehelseprofil for 2019 viser blant annet høyere andel mottakere av stønad til livsopphold 20-29 år og lavere trivsel på skolen i 10. klasse og høyere andel innbyggere med psykiske symptomer og lidelser i primærhelsetjenesten i alderen 15-29 år enn landsgjennomsnittet.

Figur 7 Folkehelseprofil Grimstad. Kilde: Folkehelseprofilene fra Folkehelseinstituttet 2019

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▭ De ti beste kommunene i landet

3.3 Fremtidig behov for tjenester

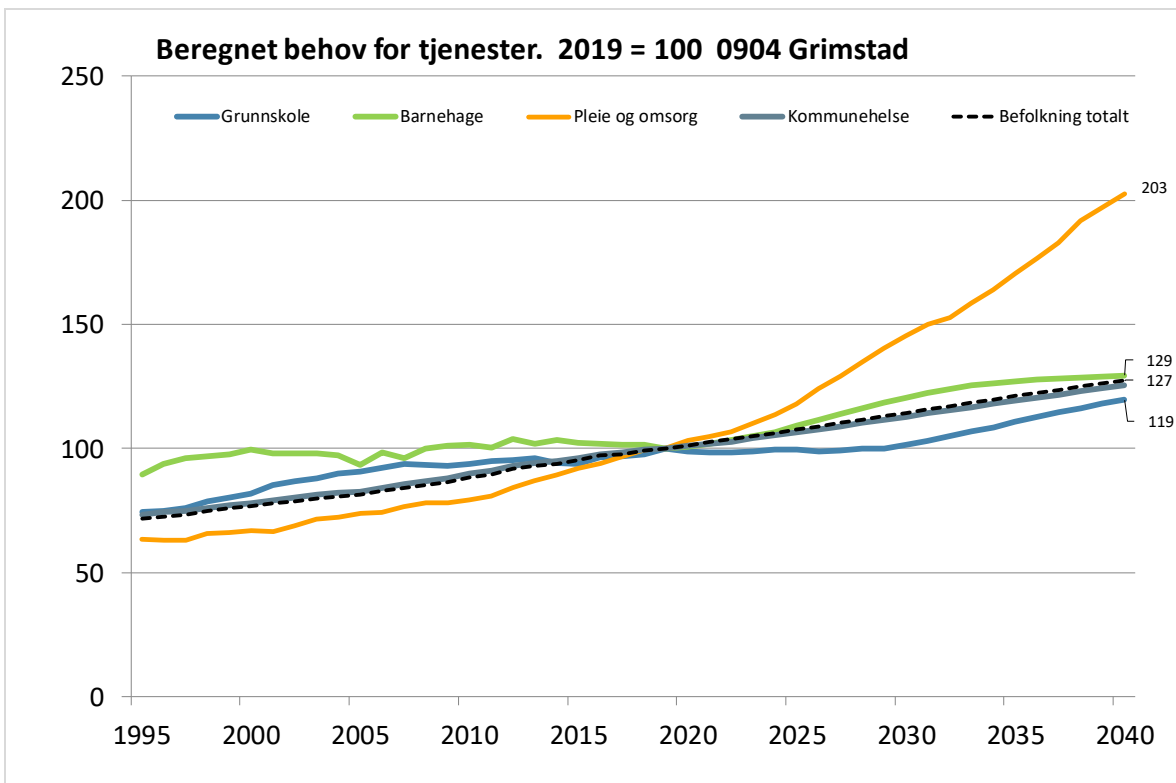
Behov for barnehage, grunnskole og pleie og omsorg

I dette kapitlet blir økonomiske effekter for kommunen nærmere beskrevet. Beskrivelsen tar utgangspunkt i utviklingen i antall eldre i kommunen som er av sentral betydning for behovet for tjenester innen pleie og omsorg.

Det er foretatt en grov beregning av framtidig behov for kommunale tjenester i Grimstad kommune. Beregningene tar utgangspunkt i utviklingen av befolkningen i ulike aldersgrupper, og sammenhengen mellom demografi og behov slik det er beskrevet av de demografiske kriteriene i det statlige inntektssystemet.

Beregningene er et uttrykk for hvordan behovet endrer seg dersom man legger dagens standard til grunn og bare gjør endringer som følge av endringer i befolkningen. Inntektssystemet til kommunene er i endring og i praksis vil utviklingen av de økonomiske rammene også inneholde andre forhold enn demografi. Likevel er demografi pr. i dag den mest sentrale komponenten, og det vil være nyttig med en oversikt over hvor mye denne komponenten alene betyr.

For hver av delsektorene grunnskole, barnehage, pleie og omsorg og befolkningen samlet, er det laget en indeks hvor nivået i 2019 er satt til 100. Det betyr at figuren nedenfor gir uttrykk for endringer i det demografiske behovet sammenliknet med 2019. Behovet i årene fremover er beregnet ved hjelp av de demografiske kriteriene i det statlige inntektssystemet.

Figur 8 Beregnet behov for tre utvalgte tjenestesektorer (2019=100) i Grimstad kommune

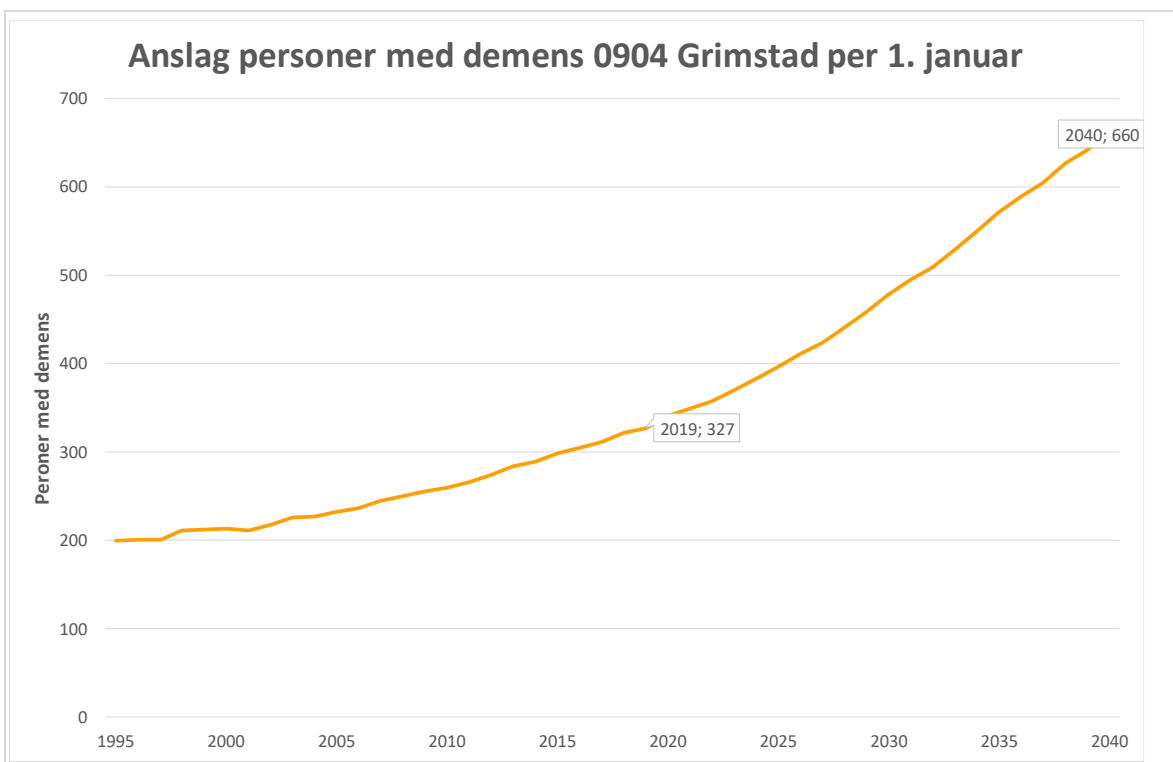
Det er store forskjeller i hvor mye behovet for ulike tjenester vokser fram til 2040. Veksten er klart størst for pleie- og omsorgstjenester med en økning av behovet på 103 % frem til 2040. Den årlige veksten for disse tjenestene starter allerede fra 2019.

Framskrivningen som er skissert i figuren baserer seg på historiske tall og forventet utvikling i alderssammensetning og befolkning i kommunen. Erfaringen er at behovet for skoler, barnehage og helsetjenester er noe mer komplisert å estimere enn behovet for pleie og omsorg. Dette henger sammen med større usikkerhet knyttet til ut/innflytting i yngre alder og familier med barn, enn flyttemønsteret til den eldre befolkningen.

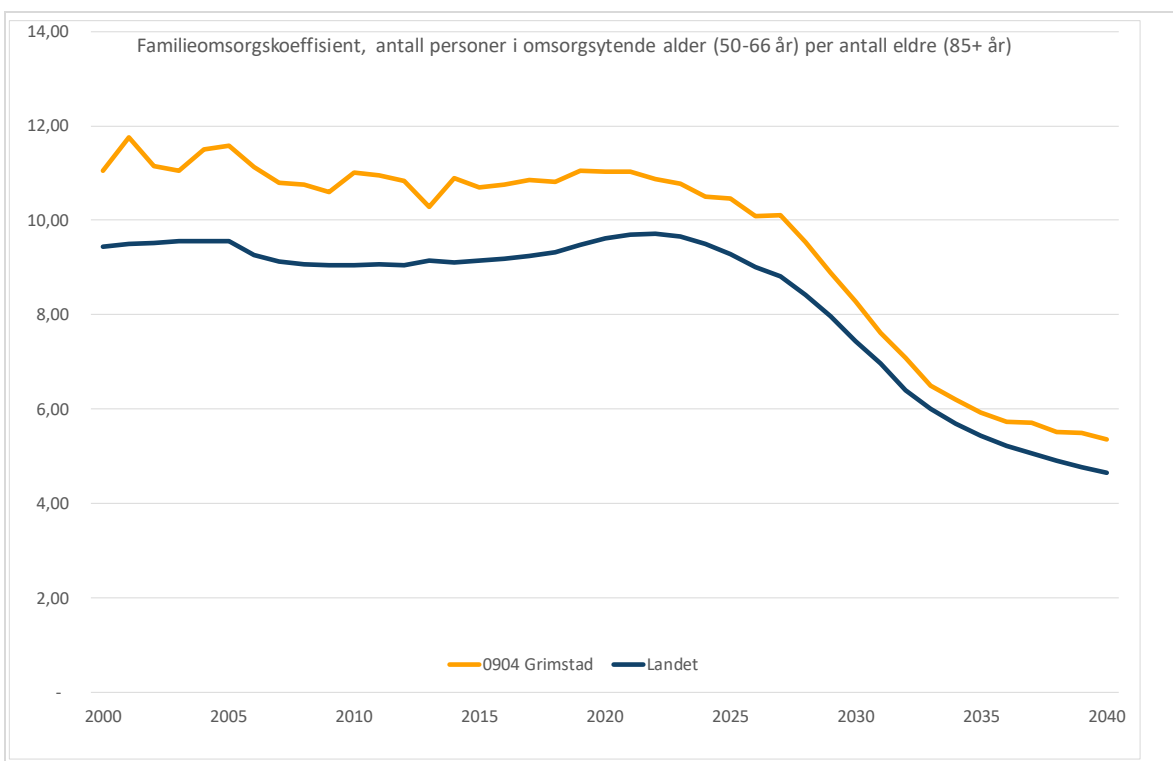
Kommunens økonomiske planlegging bør ta hensyn til utviklingen i tjenestebehovet, og at behovet utvikler seg ulikt for de ulike tjenestene.

De øvrige tjenestene er «avhengige» av at pleie og omsorg løser sine oppgaver på en effektiv måte, ettersom behovet for pleie- og omsorgstjenester er forventet å øke så kraftig.

Figuren nedenfor viser anslag personer med demens i perioden fra 1995 til 2040 basert på forekomsten i Prince-studien fra 2013. Utviklingen av antall eldre er av særlig betydning for denne prognosen.

Figur 9 Anslag personer med demens fra 1995 til 2040 basert på forekomsten i Prince-studien fra 2013

Figur 10 Familieomsorgskoeffisient. Kilde: SSB bearbejdet av Agenda Kaupang. Registrert utvikling 1995–2019 og fremskrevet utvikling 2019–2040.

4 Finanser

De to viktigste resultatbegrepene i kommuneøkonomi er tradisjonelt:

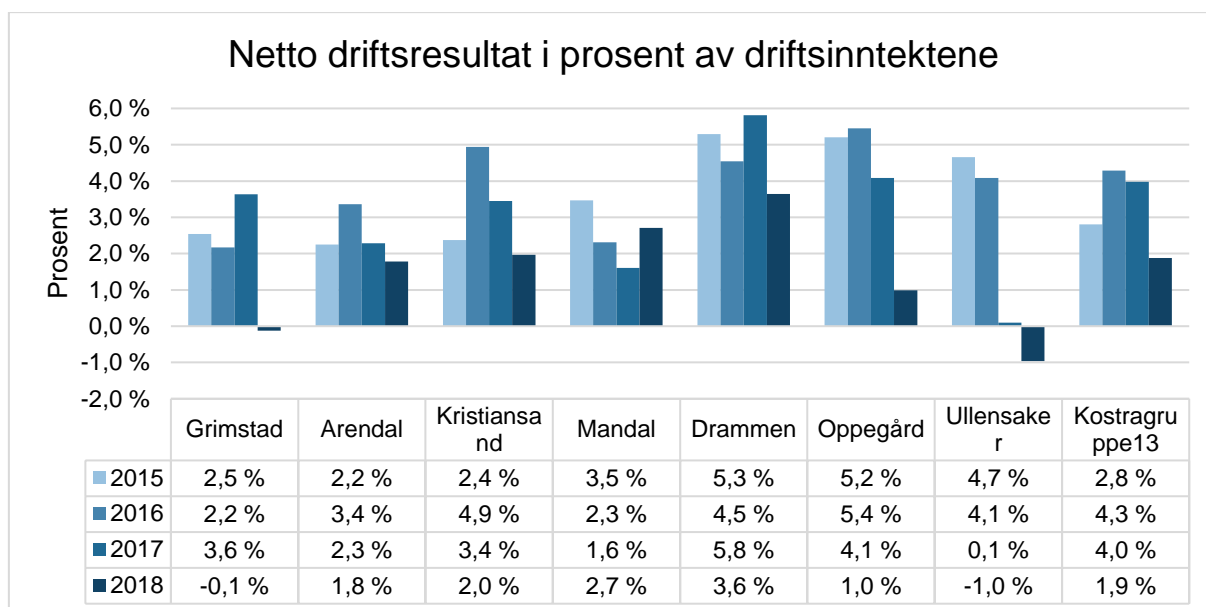
- ▶ **Brutto driftsresultat:** forteller om driftsinntektene (skatt, ramme og brukerbetaling/salg) er store nok til å dekke driftsutgifter og avskrivninger.
- ▶ **Netto driftsresultat:** forteller om driftsinntekter og finansinntekter (renter og utbytte) er store nok til å dekke driftsutgifter, renter og avdrag på lån.

Agenda Kaupang har ikke vurdert finansene på bakgrunn av innsendte korrigeringer.

Netto driftsresultat

Hovedindikatoren på økonomisk balanse i kommunesektoren er netto driftsresultat. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Grimstad har hatt relativt dårlige finanser de siste fem årene. Resultatet for 2018 er på -0,1 %. Dette er betydelig mindre enn gjennomsnittet i kommunegruppen som var på 1,9 % og landsgjennomsnittet som var på ca. 2,5 %.

Vi ser i en gjennomgang av regnskap og budsjett at det for mange resultatenheter er relativt stort avvik mellom regnskapet og budsjettet.

Figur 11 Netto driftsresultater siste fire år. Kilde: KOSTRA

Driftsinntekter

Summen av skatt på inntekt, formue og eiendom, samt rammetilskudd er kommunesektorens frie inntekter. Dette er inntekter som kommunene fritt kan disponere uten andre føringer enn gjeldende lover og forskrifter.

Grimstads totale brutto driftsinntekter utgjorde ca. 1,9 mrd. kroner i 2018. Eiendomsskatt var skrevet ut i 2018 og utgjorde 72 millioner kroner. Grimstad har sammenliknet med landet forøvrig et inntektsnivå korrigert for utgiftsbehov på 97 %. Dette betyr at kommunen har noe mindre penger enn landsgjennomsnittet, men kommunen er samtidig mer leddreven enn landsgjennomsnittet.

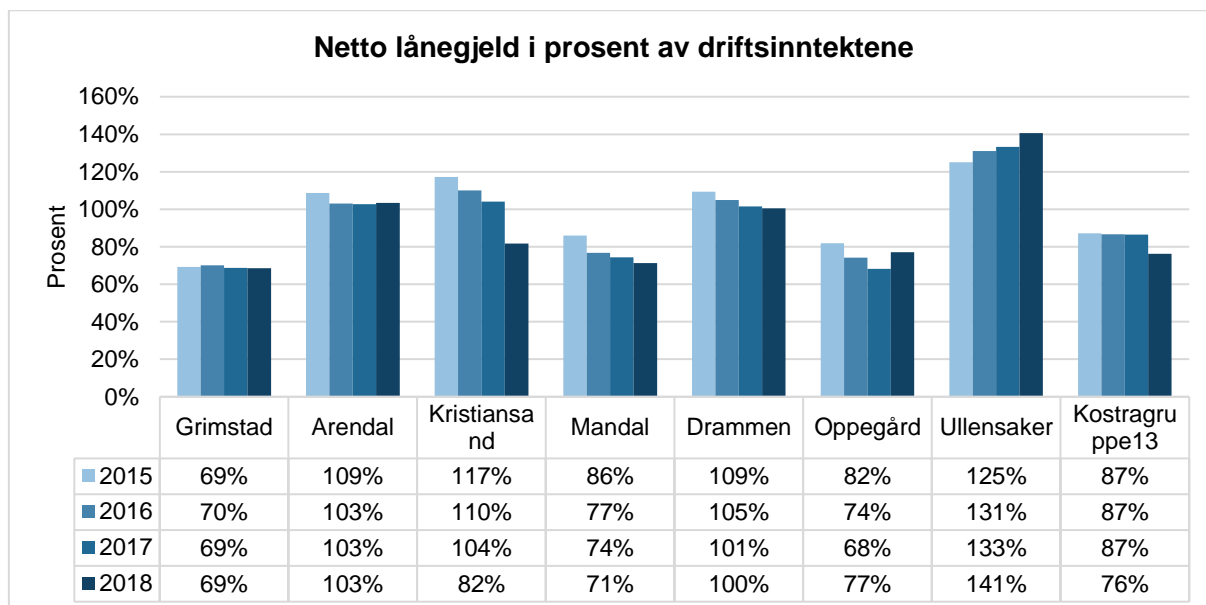
Pensjonsutgiftene

Grimstad har en fremtidig pensjonsforpliktelse på 1,9 millioner kroner. Dette er forpliktelser kommunen må innfri i fremtiden og som må inngå som faktor i vurderingene når det gjelder å oppta lånegjeld.

Lånegjelden

Netto lånegjeld er opptatte lån, minus utlån og ubrukte lånemidler. Netto lånegjeld bør holdes under kontroll for å unngå for stor renterisiko, spesielt i tider med lave renter.

Grimstad har en netto lånegjeld i 2018 på 1,3 mrd. kroner. Dette utgjør 69 % av driftsinntektene.

Figur 12 Netto lånegjeld siste fire år. Kilde: KOSTRA

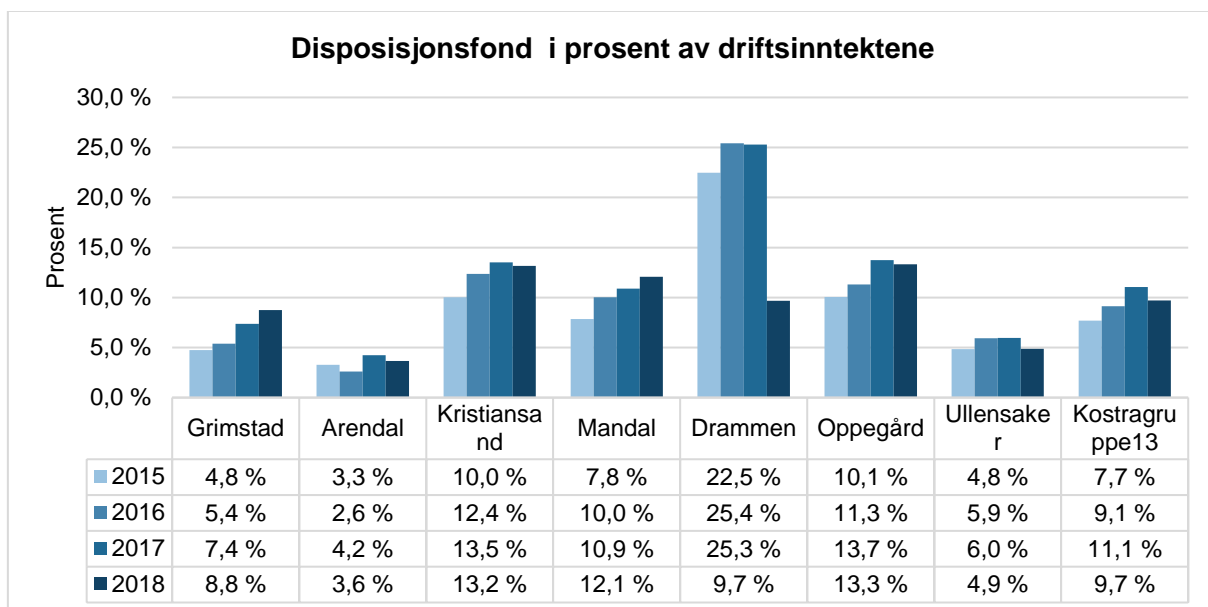
Den rentebærende gjelden belaster kommuneregnskapet i ulik grad. Gjeld som er knyttet til finansiering innenfor VAR-sektoren betales av brukerne. Staten gir rentekompensasjon til spesielle investeringsformål slik som skole og omsorg. Det kan derfor være betydelig forskjell på utestående rentebærende gjeld og den gjelden hvor rentekostnadene belaster kommuneregnskapet direkte. Agenda Kaupang har ikke kunnskap om fordelingen av type gjeld.

Avdrag på eksisterende lån belastet driftsbudsjettet med 476 millioner kroner i 2018.

Disposisjonsfondet

Disposisjonsfondet er fri egenkapital, som kan brukes for å dekke underskudd eller være egenkapital til investeringer. Disposisjonsfondet bør utgjøre 10 % av årlige driftsinntekter.

Grimstad har i 2018 et disposisjonsfond på 8,8 %, 165 millioner kroner. Det er litt under anbefalt nivå. Når deler av disposisjonsfondet brukes til å egenfinansiere investeringer er det viktig å ikke tømme det helt slik at det fortsatt kan være en buffer for svingninger i økonomien.

Figur 13 Disposisjonsfondet siste 4 år. Kilde: KOSTRA

5 Tjenestekvalitet

Denne rapporten er primært en økonomianalyse. Det er samtidig viktig med god tjenestekvalitet. Den beste undersøkelsen av kommunenes tjenestekvalitet som foreligger er Kommunebarometeret til Kommunal Rapport.

Kommunebarometeret rangerer kommunene etter 151 kriterier/indikatorer, der de fleste gjelder kvaliteten på de kommunale tjenestene. Det mangler kvalitetsvurdering for enkelte tekniske tjenester (brann, samferdsel, næring, administrasjon).

Kommunebarometeret for 2019, basert på foreløpige tall pr. 28. mars 2019, viser at Grimstad generelt sett har et gjennomsnittlig nivå på tjenestene og havner på en 221. plass av totalt 422 kommuner når det er justert for økonomiske forutsetninger. Flere av tallene innen pleie og omsorg er fra forrige versjon av Kommunebarometeret og bygger på KOSTRA 2017 siden SSB ikke har dette ferdig før i juni 2019.

Grimstad er blant de 100 dårligste kommunene når det gjelder barnevern og kultur og i det nedre sjiktet når det gjelder barnehage og helse. Miljø og ressurser og saksbehandling er på topp i landet. De andre tjenestene er på et middels nivå basert på kvalitetsindikatorene i Kommunebarometeret.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nøkkeltallene alene	221	230	215	222	217	191	94	93	140	270
Totaltabellen - justert for økonomiske forutsetninger	221	166	146	168	164	141	70	58	97	221
Grunnskole				249	209	174	93	129	145	233
Pleie og omsorg	68	105	76	54	60	32	77	125	166	183
Barnevern					263	284	264	367	365	340
Barnehage						366	207	52	136	296
Helse	325	251	380	283	354	277	336	265	262	302
Sosial	187	231	229	104	284	303	129	115	131	158
Kultur	308	327	329	269	319	278	315	296	296	342
Miljø og ressurser	50	6	11	23	16	13	18	6	6	16
Saksbehandling		359		325	342	228	237		293	56
Vann og avløp	127	13	174	43	98	54	57	42	185	210
Økonomi	317	215	139	221	226	153	166	220	128	198
Kostnadsnivå					154	225	222	199	41	230
Nøkkeltall i bruk i barometeret	47	69	110	116	127	123	126	141	152	151
Antall kommuner rangert totalt	429	429	429	429	428	428	428	426	423	422

Figur 14 Samlet oversikt over resultat i Kommunebarometeret siste 10 år. Kilde: Kommunebarometeret 2019

I Kommunebarometeret for 2018 var det mulig å sammenligne Grimstad med alle landets kommuner. Nedenfor viser vi en sammenligning for alle sektorer i sammenligningskommunene. Analysen viser at flere av sammenligningskommunene som driver enda mer kostnadseffektivt enn

Grimstad samtidig har god kvalitet på tjenestene i flere sektorer. Dette viser at det sannsynligvis er mye å lære av flere av disse kommunene og at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom kostnadsnivået på tjenestetilbudet og kvaliteten i tjenestene.

Endelig utgave, 15. august 2019	Grimstad	Kristiansand	Arendal	Mandal	Oppegård	Ullensaker	Drammen	
Plassering totalt	65	25	141	3	7	211	53	
Uten hensyn til korrigert inntekt	10	78	35	214	10	12	332	102
Rangering innen hver enkelt sektor								
Grunnskole (20 % av totalen)	49	47	160	45	4	225	148	
Eldreomsorg (20 %)	16	233	303	137	11	276	214	359
Barnevern (10 %)	340	8	163	139	30	283	52	
Barnehage (10 %)	18	187	212	131	202	299	270	238
Helse (7,5 %)	261	209	397	403	102	382	164	
Sosialtjeneste (7,5 %)	20	178	103	269	27	166	287	334
Kultur (2,5 %)	251	98	242	289	119	195	120	
Økonomi (10 %)	22	124	227	318	170	90	378	95
Enhetskostnader (5 %)	46	31	182	100	149	54	9	
Miljø og ressurser (2,5 %)	24	23	16	41	110	131	97	13
Saksbehandling (2,5 %)	255	231	76	209	286	186		
Vann, avløp og renovasjon (2,5 %)	16	151	203	193	31	78	6	59

Figur 15 Samlet oversikt over resultatet for alle sektorer i alle sammenligningskommunene. Kilde: Kommunebarometeret 2018

Nedenfor ser vi på utviklingen på kvaliteten i tjenestetilbudet i Grimstad de siste 10 årene for de viktigste sektorene basert på Kommunebarometeret for 2019.

5.1 Grunnskolen

Grimstad rangeres som nr. 233 innen grunnskole i 2019.

Grimstad skårer bedre enn sammenligningskommunene når det gjelder andelen spesialundervisning. Kommunen skårer under gjennomsnittet når det gjelder andelen lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk 8-10. trinn, andelen elever på det nederste mestringsnivået i 5. og 8. trinnet på nasjonale prøver og bruk av leksehjelp. Kommunen skårer middels når det gjelder elevenes trivsel, lærernes utdanningsnivå og skolebidraget (skolens evne til å løfte elevene).

Tall for grunnskole i Grimstad framgår av tabellen nedenfor.

20 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2017
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste fire år	40	41	42	133	41	43	3,3	3,5	3,7
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste år	41	43	42	177	42	44	3,2	4,6	3,3
FRAFALL: Andel elever fra kommunen som har fullført og bestått videregående innen fem år	75	72	76	147	75	87	4	3,3	3,8
NP 5. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år	24	24	24	131	23	11,9	3,7	3,4	3,4
NP 8. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år	7,3	6,9	7,9	107	8,6	2,8	4,1	4,2	3,8
NP 9. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år	4,4	4,5	4,9	150	5,3	1,7	3,9	3,6	3,8
UTDANNING: Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, 1.-7. trinn	66	66	62	337	73	97	3,5	2,9	2,3
UTDANNING: Andel lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk, 8.-10. trinn	82	80	80	149	73	100	4,8	4,5	4,2
UTDANNING: Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning, 1.-7. trinn	98	97	97	174	95	100	4,7	4,6	4,4
UTDANNING: Andel lærere som oppfyller kravene til undervisning, 8.-10. trinn	97	96	96	275	96	100	4	3,3	3,4
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år	92	92	91	145	91	95	4,8	4,1	3,5
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år	85	85	83	254	86	91	3,5	3,3	3
FYSISK AKTIVITET: Elevtimer per år 5.-7. trinn	77	81	77	316	99	149	1,1	1,7	1,1
SPELIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 1.-4. trinn, snitt siste fire år	5,2	4,8	4,5	111	5,2	2,3	3,6	3,9	4,1
SPELIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 5.-7. trinn, snitt siste fire år	9,1	9,3	9,5	185	9,2	4,9	3,8	3,5	3,4
SPELIALUNDERVISNING: Andel elever med spesialundervisning 8.-10. trinn, snitt siste fire år	8,7	8,7	9,1	129	10,1	5,5	4,6	4,5	4
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp	11,4	12,5	12,5	235	15,8	66	2,7	3	3
LEKSEHJELP: Andel elever 5.-7. trinn som har leksehjelp	25	25	32	169	30	88	3,2	3,1	3,6
LEKSEHJELP: Andel elever 8.-10. trinn som har leksehjelp	12,5	9,5	3,8	176	8,5	59	3,8	3,6	2,1

5.2 Pleie og omsorg

Grimstad rangeres som kommune nr. 183 innen pleie og omsorg i 2019. Flere av tallene er derimot fra Kommunebarometeret 2018 (KOSTRA 2017) siden SSB ikke har dette ferdigstilt. Dette betyr at analysene må benyttes med stor varsomhet inntil endelige tall foreligger i juni 2019.

Tallene fremgår av tabellen nedenfor.

20 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2019
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning	81	81	81	58	75	84	5,3	5,4	5,2
SYKEHJEM: Andel av beboere i institusjon totalt, med omfattende bistandsbehov	42	33	33	409	80	98	1	1	1
DEMENS: Andel plasser i skjermet enhet, målt mot beboere på sykehjem over 80 år	63	48	48	156	37	86	4,9	4,1	4,1
KORTTIDSPLASSE: Andel av opphold på sykehjem som er korttidsopphold	62	74	74	5	17,6	37	6	6	6
BEMANNING: Tid med lege på sykehjem	21	13,2	13,2	386	33	60	2	1,2	1,4
BEMANNING: Tid med fysioterapeut på sykehjem	12,6	12	12	324	25	59	2	2,2	2,2
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc	100	100	100	43	88	1,1	4,9	5	4,7
DAGTILBUD: Antall vedtak om dagaktivitet til hjemmeboende med demens, målt mot antall hjemmeboende med demens	0	39	19,3	83	26	65		4,6	2,9
REHABILITERING: Plasser avsatt til rehabilitering i institusjon per 1.000 innbyggere over 67 år	5,6	4,4	4,3	212	3,8	13,5	3,8	3,4	3,6
PROFIL: Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken, hjemmesykepleie	7,7	8,6	8,6	40	4,8	10,5	4,9	5,2	5,2
HJEMMETJENESTE: Andel vedtak om hjemmetjenester som iverettes innen 15 dager	94	90	92	368	95	100	2,7	2	2,2
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb.	9,8	64	5,6	113	0,6	0	3,4	3,1	3,5
TRYGGHET: Antall trygghetsalarmer, målt som andel av hjemmeboende eldre over 80 år	67	70	70	19	57	69	5,6	6	6
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut per 1.000 innb. over 80 år	0,9	1,5	0	259	5,4	12	1,4	1,6	1
BEMANNING: Årsverk av geriatrisk sykepleier per 1.000 innb over 80 år	17,4	17,1	14,3	85	8,9	27	5	4,9	4,3
HJEMMETJENESTE: Mottakere av matombringning, gruppa over 80 år som ikke bor på institusjon	0	0	0		19,8	56			
BISTAND: Andel som fullt ut får dekket opplevd behov for bistand til å delta i arbeid og studier	80	78	79	175	77	96	3,8	3,7	3,8
BISTAND: Andel som fullt ut får dekket opplevd behov for bistand til å delta i fritidsaktiviteter	41	47	49	273	60	83	2,5	2,8	3
BISTAND: Mottakere av BPA, støttekontakt og omsorgslønn per 1.000 innbyggere	14,1	14,6	14,6	61	10	21	4,5	4,6	4,6

5.3 Barnevern

Grimstad rangeres som kommune nr. 340 innen barnevern i 2019. Det er betydelig svakere enn gjennomsnittet av sammenligningskommunene.

Tallene for barnevernet i Grimstad fremkommer av tabellen under.

10 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2017
OMFANG: Andel barn i barnevernet, korrigert for behovet	4,3	4,3	4,3	126	4,3	3	3,5	3,6	3,5
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser m behandlingstid under 3 mnd	62	62	86	230	88	100	1,9	1,8	3,3
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser med behandlingstid under 3 mnd, snitt siste fire år	74	68	70	293	86	96	3	2,5	2,7
INSTITUSJON: Andel barn i institusjon og fosterhjem	34	38	34	213	32	15,7	3,6	3	3,3
INSTITUSJON: Andel barn i institusjon og fosterhjem, snitt siste fire år	36	35	35	243	34	13,2	2,8	3,1	3,3
ÅRSVERK: Stillinger med fagutdanning, per 1.000 mindreårige	3,3	3,4	3,2	383	5	9,5	1,3	1,6	1,7
ÅRSVERK: Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk, f244	26	26	25	340	18,9	9,5	2,3	2,4	2,3
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan	85	93	91	228	95	100	2,5	3,4	3,1
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan, siste fire år	91	91	92	197	94	100	3,7	3,5	3,4
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan	75	89	84	283	87	100	2,8	4,1	3,1
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan, snitt siste fire år	71	74	80	194	85	98	3	3,1	3,3
TIDLIG INNSATS: Netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste, per innb. 0-5 år	7476	6271	8783	316	10205	19898	2,7	1,4	2,6
BRUKERPERSPEKTIV: Brukerundersøkelser siste fire år	0	0	1	118	1	3	1	1	3,6

5.4 Barnehage

Grimstad rangeres som kommune nr. 296 i 2019. Det er dårligere enn gjennomsnittet av sammenligningskommunene.

Tallene for barnehage i Grimstad fremgår av tabellen under.

10 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2019
BEMANNING: Antall barn per årsverk i grunnbemanningen i kommunale barnehager	5,2	6,1	6,6	414	5,8	4,1	4,8	3	1
BEMANNING: Antall barn per årsverk i grunnbemanningen i private barnehager	6,4	6,4	6,1	341	6	4,1	2,3	1,8	2,7
PEDAGOGNORMEN: Andel kommunale barnehager som oppfyller pedagognormen, uten dispensasjoner	100	100	40	264	90	100	6	6	2,1
PEDAGOGNORMEN: Andel private barnehager som oppfyller pedagognormen, uten dispensasjoner	100	95	70	145	90	100	6	4,4	2,9
FAGUTDANNING: Andel ansatte i kommunale barnehager med pedagogisk utdanning, kommunale barnehager	45	47	47	135	40	55	4,8	4,7	4,6
FAGUTDANNING: Andel ansatte i private barnehager med pedagogisk utdanning, private barnehager	43	45	47	112	34	55	5	4,9	5,1
KJØNN: Andel ansatte som er menn, alle barnehager	14,8	13,2	13,1	63	11,8	16,7	5,7	4,2	4,2
MINORITET: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage siste år	78	82	89	163	85	116	3,4	3,6	3,8
MINORITET: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, snitt siste fire år	80	79	83	185	81	103	3,9	3,7	3,7
STØRRELSE: Barn per barnehage	41	42	44	251	48	18	4,1	4	3,8
STØRRELSE: Leke- og oppholdsareal per barn i kommunale barnehager	5,2	5,4	5,4	360	6,1	12,1	1,8	2,1	1,9
STØRRELSE: Leke- og oppholdsareal per barn i private barnehager	4,9	5,3	5,3	171	5,4	8,6	2,4	3,5	3,2
DEKNINGSGRAD: Andel barn 1-5 år med barnehageplass	95	94	92	139	90	100	4,9	4,3	3,9

5.5 Helse

Grimstad rangeres som kommune nr. 302 når det gjelder helsetjenesten i 2019.

Tallene for helse i Grimstad fremgår av tabellen under.

7,5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2017	KB 2018	KB 2019
LEGEDEKNING: Andel legeårsverk per 10.000 innbyggere	10,6	11,3	11,3	260	11	23	3,5	3,6	3,6
FASTLEGE: Andel av fastlegelistene som er åpne	38	10	0	381	32	100	3,5	1,7	1
FASTLEGE: Andel av fastlegelistene som mangler lege	0	0	5,3	356	2,1	0	6	6	3,3
FASTLEGE: Andel ledige listeplasser	1,8	-1,3	-1,7	397	3,8	38	2	1	1
HELSEØSTER: Antall årsverk per 10.000 innbyggere under 5 år	55	67	69	258	93	191	1,9	2,3	2,3
PSYKISK HELSEARBEID: Årsverk av psykiatriske sykepleiere, per 10.000 innbyggere	2,6	0,8	0,5	312	3	11,3	3,2	1,7	1,4
JORDMOR: Antall årsverk per 10.000 fødte	65	63	80	209	84	584	3,5	2,6	3,1
SYKEHUS: Antall opphold på sykehus per 1.000 innbyggere	144	140	143	73	154	127	5	5,1	4,5
SKOLEHELSE: Andel barn m fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn	95	100	100	1	82	100	3,5	6	6
HJEMMEBESØK: Andel hjemmebesøk, nyfødte innen to uker etter hjemkomst	111	107	112	19	88	112	5,3	5,3	6
VAKSINE: Andel 2-åring som er med i vaksinasjonsprogrammet	92	92	94	212	95	98	3,5	3,4	3,5
VAKSINE: Andel 9-åring som er vaksinert mot meslinger	94	94	94	247	95	98	3,5	3,4	3,4
MEDISINBRUK: Total medisinbruk, per 10.000 innbyggere	671	669	672	244	674	586	3,4	3,6	3,6
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter forebygging, kr per innb - snitt fire år	216	224	230	160	209	1017	3,7	3,6	3,6

5.6 Sosialtjenesten

Grimstad rangeres som kommune nr. 158 under sosialtjenesten for 2019.

Tallene for sosialtjenesten i Grimstad fremgår av tabellen under.

7,5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2017	KB 2018	KB 2019
SOSIALHJELP: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 18 og 24 år	4,1	4,5	3,9	165	4,8	2,2	4,1	3,7	4,4
SOSIALHJELP: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 25 og 66 år	4,7	4,9	4,7	181	5,7	2,9	4	4	4,4
SOSIALHJELP: Andel mottakere 18-24 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp, korrigert for behovet	6,6	5,3	5,2	92	5,6	2,8	3,4	4,4	3,9
SOSIALHJELP: Andel mottakere 25-66 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp, korrigert for behovet	3,4	3,5	4,1	137	3,8	2,8	4,4	4	3,3
SOSIALHJELP: Andel som går over 6 måneder på stønad	30	37	32	203	39	14	4,1	3,6	4,2
SOSIALHJELP: Andel av mottakere med stønad i over 10 måneder	12,1	15,4	14,4	160	21	5,5	4,6	4,3	4,5
ØKONOMI: Andel av mottakerne som har sosialhjelp som hovedinntektskilde	6,1	6	8,3	70	10,3	6,1	5,9	5,8	4,7
AKTIVITET: Mottakere av kvalifiseringsstønad, andel av dem som går over 6 mnd på sosialhjelp	18,1	16,7	16,5	94	16,1	67	3,4	3,5	3,5
ØKONOMISK RÅDGIVNING: Årsverk til økonomisk rådgivning per 1.000 langtidsmottakere av stønad	6,5	5,4	5,5	248	6,2	94	2,7	2,4	3
BOLIG: Andel søknader om kommunal bolig som blir innvilget	81	80	86	139	71	100	4,4	4,3	4,8
INDIVIDUELL PLAN: Mottakere med individuell plan, målt mot mottakere som går mer enn 6 måneder på stønad	3,2	0	2,2	152	8,1	84	2		1

5.7 Kultur

Grimstad rangeres som kommune nr. 342 innen kultur i 2019.

Tallene for kultur i Grimstad fremgår av tabellen under.

2,5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2019
BIBLIOTEK: Besøk i folkebibliotek per innbygger	4,1	3,3	3,3	217	5,2	8,9	3	2,6	2,6
BIBLIOTEK: Andel av voksne som er aktive lånere på biblioteket (fra Norsk kulturindeks, Telemarksforskning)	14,4	13,3	13,1	214	14,5	24	3,2	3,4	3,1
BIBLIOTEK: Utlån alle medler fra folkebibliotek per innbygger	2,7	2,5	2,5	298	3,3	7	2,6	2,4	2,4
BARN OG UNGE: Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge	984	1544	1081	208	1859	3883	2,3	3	2,5
IDRETT: Netto driftsutgifter til idrett og idrettsanlegg per innbygger	875	552	563	231	801	1804	3,8	2,4	2,8
KINO: Kinobesøk per innbygger	2,3	2	2	84	2,3	4,1	3	3	3,1
SYSSELSATTE: Ansatte kulturarbeidere i kommunen (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning), per 1.000 innbyggere	3,6	3,7	3,9	219	9,8	12,1	1,8	1,9	1,9
MUSIKKSKOLE: Andel av elevene som går på kommunens musikk- og kulturskole	9,8	9,8	9,5	376	15,6	51	1,7	1,6	1,7
MUSIKKSKOLE: Antall timer per elev (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning)	13,8	14,8	16,4	138	12,8	158	3,9	4	3,6
FRITIDSSENTER: Åpningstid, antall timer i året	76	75	31	300	511	3790	1	1	1
FRIVILLIGE: Andel av kulturutgiftene som er overført til frivillige	12,3	19,9	14,1	128	14,5	26	3	4,6	3,4

5.8 Plan, byggesak m.m.

Grimstad rangeres som kommune nr. 56 i 2019.

Grimstad skårer over middels når det gjelder saksbehandlingstid. Kommunen skårer under middels når det gjelder størrelsen på byggesaksgebyrene.

Tallene for saksbehandling i Grimstad fremgår av tabellen under.

2,5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2017
FRISTBRUDD: Andel byggesaker med overskredet frist	0	10	1,6	139	7,9	0		3,4	5,5
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 3 ukers frist	0	0	0	1	13	0			6
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 12 ukers frist	0	0	3,3	209	7,8	0			4,9
TILSYN: Andel av vedtatte byggesaker med faktisk tilsyn	0	0,6	0		9,6	25		1,1	
GEBYR: Saksbehandlingsgebyr for enebolig	0	13018	17669	324	14285	0	6	3,6	2,9
PLAN: Andel av byggesøknader innvilget ved dispensasjon fra plan	0	18	0		20	3		3,5	
PLAN: Andel av byggesøknader i områder med restriksjoner som er innvilget	0	64	0		89	42		4	
PLAN: Gebyr for privat forslag til reguleringsplan	0	101801	101858	264	77000	10566		2,8	3,1

5.9 Vann og avløp

Grimstad rangeres som kommune nr. 210 innen vann og avløp i 2019.

2,5 % vekt i barometeret	Kommunens nøkkeltall			Plass	Snitt	Topp	Kommunens karakter		
	KB 2017	KB 2018	KB 2019				KB 2019	KB 2019	KB 2017
GEBYR: Årsgebyr, vann, avløp, renovasjon og feiling	9173	8422	8534	172	10107	0	4	4,5	3,9
VANNKVALITET: Andel innbyggere tilknyttet vannverk med god kvalitet E-coll	100	100	100	1	98	100	6	6	6
VANNKVALITET: Andel innbyggere tilknyttet vannverk med god kvalitet IE	100	100	100	1	98	100	6	6	6
VANNKVALITET: Andel innbyggere tilknyttet vannverk med god kvalitet farge	100	100	100	1	99	100	6	6	6
VANNKVALITET: Andel innbyggere tilknyttet vannverk med god kvalitet pH	100	100	100	1	96	100	6	6	6
LEVERANSE: Brudd i vannleveransen, snitt timer per år per innbygger	0,1	0,1	0,1	200	0,8	0	5,4	5,7	5,7
VANNLEKKASJE: Andel av vannet som går tapt på grunn av lekkasjer	25	25	25	193	30	6,1	4,1	4	4
ALDER: Andel fornyet vannledningsnett siste tre år (%)	0,3	0,2	0,3	221	0,6	2,5	2,2	1,9	2,1
ALDER: Alder på vannledningsnettet (år)	25	25	26	77	33	18	4,7	4,8	4,7
ALDER: Andel fornyet spillvannnett siste tre år, avløp (%)	0,2	0,2	0		0,6	1,4	1,9	1,9	
ALDER: Alder på spillvannnettet (år)	22	23	23	77	30	15,2	4,8	4,6	4,7
RENSEKRAV: Andel innbyggere som er tilknyttet anlegg som overholder alle renskrav	100	4,5	4,5	299	58	112	5,3	1,2	1,2
ANLEGG: Antall stopp i kloakken per 100 km spillvannnett	1,2	0	0		5,2	0	5,4	6	
OVERSVØMMELSER: Antall oversvømte kjellere hvor kommunen har erkjent ansvar, per 10.000 innbyggere	0,9	0	0	1	0,6	0	3,2	6	6

6 Samlet kostnadsnivå

Netto driftsutgifter i Grimstad i 2018 var i underkant av 54 000 kroner per innbygger. Vi holder i denne analysen utenfor funksjonene 170–173 felles pensjonsposter, 275 introduksjonsordningen og 340–357 VAR-sektoren (Vann, avløp og renovasjon). Utgiftene er korrigerert for arbeidsgiveravgift, elever i private skoler (17,3 mill. kroner) og eventuelt vertskommunetilskudd til institusjoner for mennesker med psykisk utviklingshemming (0 mill. kroner).

Figuren under viser netto utgifter per innbygger fordelt på 14 kommunale tjenester. Samlet utgift er 1 200 kroner mer per innbygger enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Tallene fremgår av tabellen under og er ekskl. arbeidsgiveravgift.

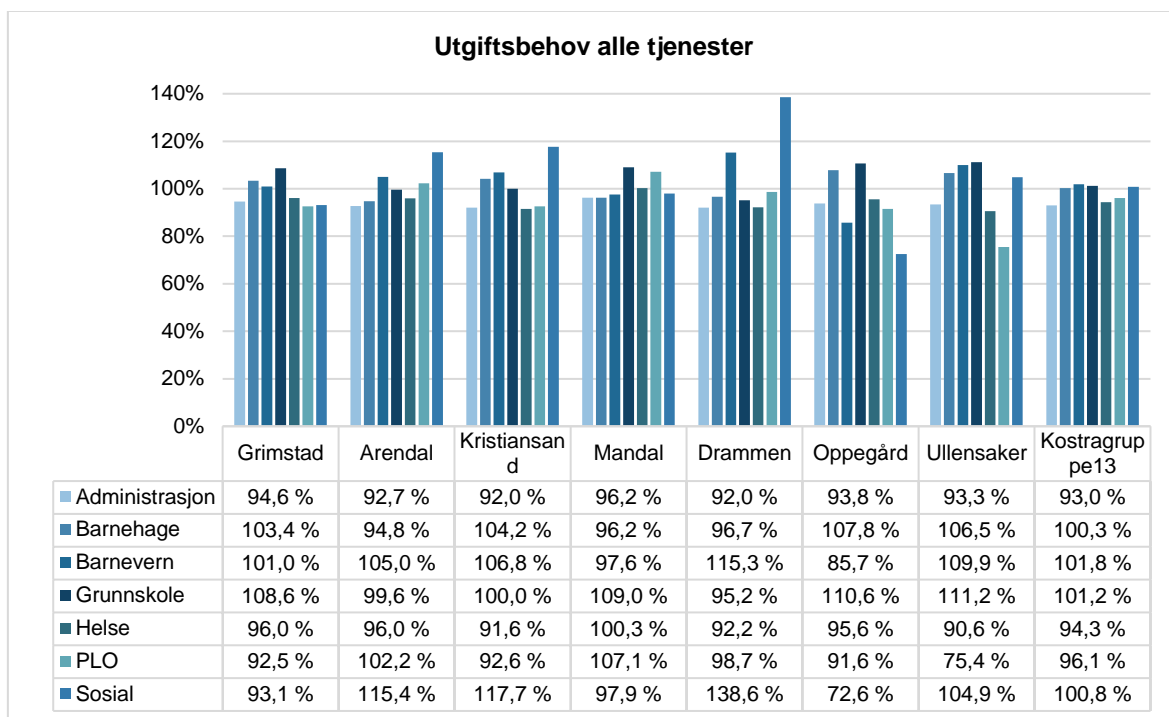
Tabell 3 Netto utgift per innbygger i kommune konsernet 2018 eksklusiv arbeidsgiveravgift. Kilde: KOSTRA

	Grimstad	Arendal	Kristiansand	Mandal	Drammen	Oppegård	Ullensaker	Kostragruppe13
Administrasjon	4 217	3 387	4 101	3 234	5 290	4 668	2 923	3 890
Grunnskole	13 861	12 452	12 199	13 057	10 629	11 590	12 794	12 044
Barnehage	7 888	8 600	8 298	7 851	7 587	8 415	9 036	8 070
PLO	15 894	16 539	13 284	17 021	14 769	15 539	12 199	15 644
Barnevern	2 074	2 238	1 832	3 626	2 223	2 496	2 072	2 002
Helse	2 197	2 025	2 134	2 606	2 688	2 365	2 272	2 316
Sosial	2 558	3 278	3 502	2 223	3 280	2 172	2 452	2 748
Kultur	1 663	2 082	2 626	2 788	2 339	2 058	1 844	2 097
Plan	674	454	628	849	1 121	565	542	627
Kirke	875	722	799	559	662	513	457	606
Brann	653	770	614	753	519	714	524	712
Samferdsel	916	511	1 372	959	933	1 155	946	905
Næring	305	483	288	343	13	172	36	45
Bolig	- 269	- 11	14	438	- 97	- 185	120	5
Total	53 508	53 528	51 690	56 308	51 955	51 892	48 145	51 709

Kommunens utgiftsbehov

Gjennom inntektssystemet for kommunene (Grønt hefte tabell E-k) beregnes hver enkelt kommunes utgiftsbehov i forhold til landsgjennomsnittet ut fra gitte kriterier. Vektene til kriteriene er i hovedsak statistisk beregnet ut fra hvilke ressurser kommunene har brukt til tjenestene over tid, men enkelte av vektene er justert ut fra politisk vedtak.

Inntektssystemet skal sikre at kommunene får inntekter ut fra et behov for tjenester knyttet til kjennetegn ved befolkningen. Utgiftsbehovet i den enkelte kommune korrelerer med alderssammensetning, levekårsindekser og andre kjennetegn ved befolkningen slik som uføre, antall skilte, antall over 16 år med psykisk utviklingshemming og innvandrerbefolkning.

Figur 16 Utgiftsbehov for tjenester i statsbudsjettet 2019. Kilde: KMD

Figuren over viser behovet for de forskjellige deltjenestene i Grimstad, KOSTRA-gruppen og de utvalgte sammenlikningskommunene. Grimstads utgiftsbehov er samlet på 99 % av landsgjennomsnittet når vi ser alle tjenester under ett. Utgiftsbehovet varierer mellom tjenestene, og Grunnskole og Barnehage er tjenestene der Grimstad har det høyeste utgiftsbehovet.

Netto driftsutgifter korrigeret for behov

Behovskorrigerte netto driftsutgifter per tjeneste kan sammenlignes med andre kommuner. Da sammenligner man epler og epler. Man behovskorrigerer ved å dele netto driftsutgifter på behovsprosenten. Utgiftene er i tillegg korrigeret for elever i private skoler og eventuelt vertskommunetilskudd til institusjoner for mennesker med psykisk utviklingshemming.

Samlede netto driftsutgifter korrigeret for behov var i 2018 53 711 kroner, ca. 1 200 kroner høyere enn KOSTRA-gruppen. Det er særlig pleie og omsorg og grunnskole som trekker opp.

Figuren under viser netto utgifter per innbygger i kommunekonsernet 2018 korrigeret for behov fordelt på 14 kommunale tjenester.

	Grimstad	Arendal	Kristiansand	Mandal	Drammen	Oppegård	Ullensaker	Kostragruppe 13
Administrasjon	4 244	3 632	4 457	3 220	5 765	4 912	3 046	4 126
Grunnskole	12 759	12 503	12 197	11 975	11 170	10 477	11 507	11 903
Barnehage	7 627	9 074	7 962	8 158	7 846	7 802	8 481	8 047
PLO	17 175	16 175	14 341	15 895	14 965	16 973	16 175	16 282
Barnevern	2 054	2 130	1 715	3 716	1 928	2 914	1 885	1 966
Helse	2 288	2 108	2 331	2 598	2 917	2 475	2 509	2 455
Sosial	2 747	2 840	2 975	2 269	2 366	2 993	2 337	2 726
Kultur	1 663	2 082	2 626	2 788	2 339	2 058	1 844	2 097
Plan mm.	674	454	628	849	1 121	565	542	627
Kirke	875	722	799	559	662	513	457	606
Brann	653	770	614	753	519	714	524	712
Samferdsel	916	511	1 372	959	933	1 155	946	905
Næring	305	483	288	343	13	-172	-36	45
Bolig	-269	-11	14	438	-97	-185	120	5
Total	53 711	53 472	52 318	54 523	52 447	53 194	50 336	52 502

Figur 17 Netto utgift per innbygger i kommunekonsernet 2018 korrigert for behov. Kilde: KOSTRA

Figuren over viser at Grimstad har høyere netto driftsutgifter til kirke, næring, samferdsel og pleie og omsorg. Tjenestene barnehage, helse og administrasjon drives omtrent på samme nivå som KOSTRA-gruppen.

Innsparingspotensialet

Figuren under viser kostnadsforskjeller mellom Grimstad og andre kommuner i millioner kroner. Vi ser hvor mye Grimstad kan spare ved å drive med samme kostnadsnivå som de andre kommunene. Samlede behovskorrigerede netto driftsutgifter var ca. 28 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13 i 2018. Figuren viser også hvilke tjenester som drives dyrt og billig, sammenlignet med KOSTRA-gruppen og de andre kommunene.

	Arendal	Kristiansand	Mandal	Drammen	Oppegård	Ullensaker	Kostragruppe 13
Administrasjon	13	-5	23	-33	-15	26	3
Grunnskole	6	14	20	40	58	32	22
Barnehage	-35	-8	-13	-5	-4	-21	-10
PLO	22	61	28	48	4	22	19
Barnevern	-2	8	-39	3	-20	4	2
Helse	4	-1	-7	-14	-4	-5	-4
Sosial	-2	-5	10	8	-5	9	0
Kultur	-10	-22	-26	-16	-9	-4	-10
Plan mm.	5	1	-4	-10	3	3	1
Kirke	4	2	7	5	8	10	6
Brann	-3	1	-2	3	-1	3	-1
Samferdsel	9	-11	-1	-0	-6	-1	0
Næring	-4	0	-1	7	11	8	6
Bolig	-6	-7	-16	-4	-2	-9	-6
Totalt	2	29	-22	30	17	77	28

Figur 18 Innsparingspotensial beregnet ut fra netto driftsutgifter i millioner kroner

Sammenliknet med KOSTRA-gruppen bruker Grimstad mer penger på disse tjenestene: PLO (19 mill.), næring (6 mill.), kirke (6 mill.), plan mm. (1 mill.), barnevern (2 mill.), administrasjon (3 mill.) og grunnskole (22 mill.). Utgiftene er lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen innenfor disse tjenestene: Bolig (-6 mill.), brann (-1 mill.), kultur (-10 mill.), helse (-4 mill.) og barnehage (-10 mill.). Samferdsel ligger på samme nivå som KOSTRA-gruppen. Grimstad hadde drevet 28 millioner kroner billigere ved samme utgiftsnivå som KOSTRA-gruppen. Kristiansand og Drammens utgiftsnivå hadde også betydd ca. 30 millioner lavere driftsutgifter.

7 Grunnskole

Netto driftsutgifter til grunnskole utgjør til sammen ca. 337 millioner kroner i 2018 og det er til sammen 2 890 elever i grunnskolen. Av dette utgjør utgifter til voksenopplæringen ca. 14 millioner kroner. I KOSTRA ses disse tjenestene samlet under grunnskole selv om de både har forskjellige brukergrupper og forskjellige kostnadstrekk og i de fleste kommuner organiseres som separate organisasjonsenheter. Innsparingspotensialet på grunnskole og voksenopplæring sammenlagt er 22 millioner kroner sammenliknet med KOSTRA-gruppen som driver rimeligere. Drammen driver sine grunnskoler 40 millioner kroner rimeligere og Oppegård driver 58 millioner kroner rimeligere.

Grimstad har elever i private skoler som det trekkes i rammeoverføringen for og det trekkes 17,3 millioner kroner for disse. Vi har korrigert for dette trekket for å få sammenliknbare tall på tvers av kommunene.

Grunnskole inkludert voksenopplæring består av KOSTRA-funksjonene:

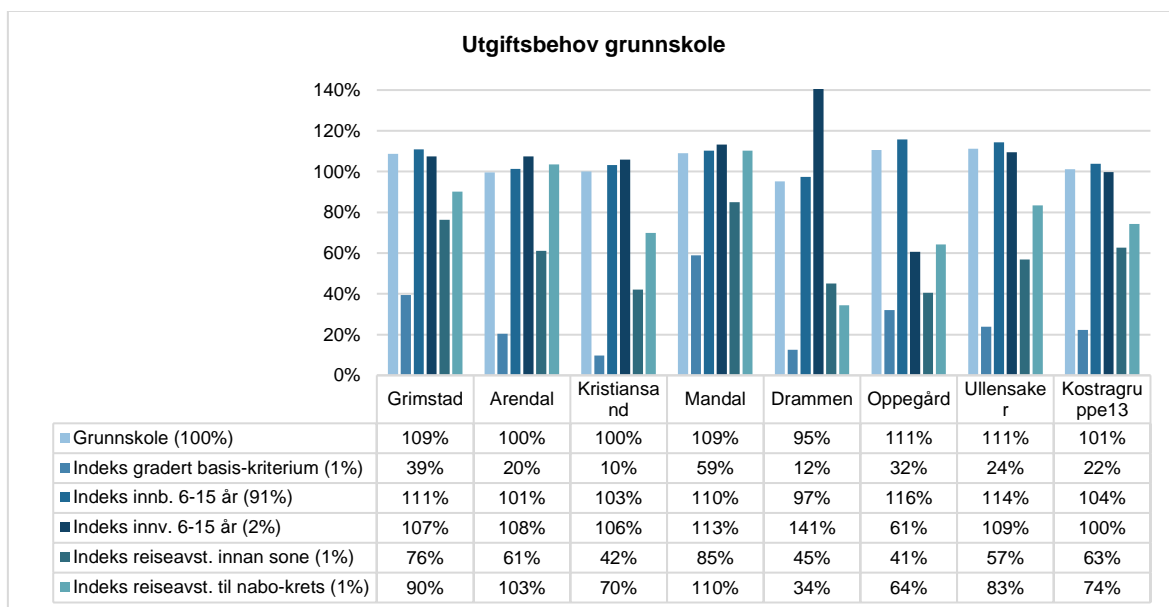
- ▶ **202 Undervisning:** Undervisning i grunnskolen (lærere, assistenter, materiell, PPT)
- ▶ **215 SFO:** Skolefritidsordning for elever 6-9 år
- ▶ **222 Skolelokaler**
- ▶ **223 Skoleskyss**
- ▶ **213 Voksenopplæring:** Lovpålagt grunnskole for voksne, norsk for innvandrere

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Undervisning (30 mill.), VO (6 mill.), SFO (4 mill.), skoleskyss (1 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Skolelokaler (19 mill.).

Utgiftsbehovet til grunnskolen

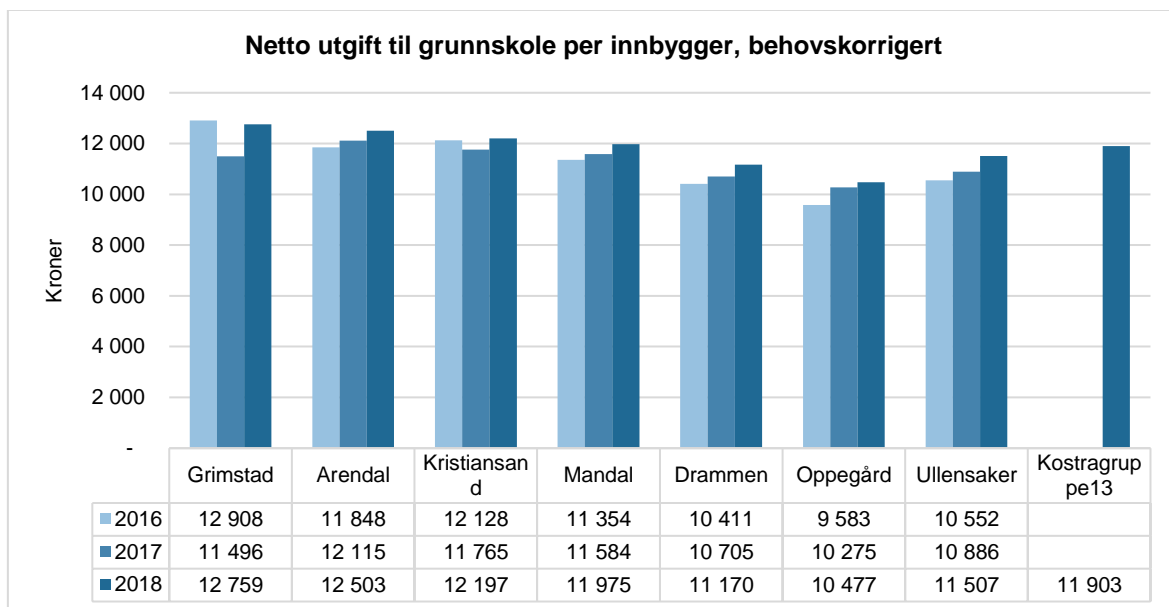
Grimstad har et utgiftsbehov til grunnskole som er 109 % av landsgjennomsnittet. Det er antallet barn i skolealder som teller mest til utgiftsbehovet og der har Grimstad mange innbyggere. Reiseavstand og basiskriteriet som går på kommunens størrelse og geografi teller lite til det samlede utgiftsbehovet, men gir små verdier. Dette taler for at Grimstad har en geografi som gjør det enkelt å drifte skole.

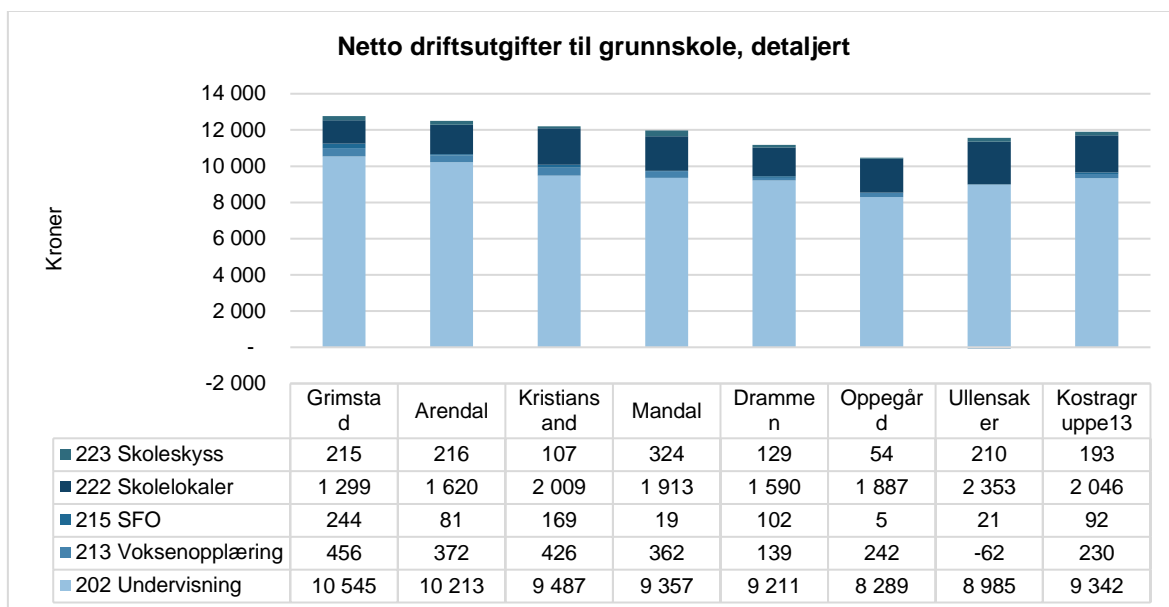
Figur 19 Utgiftsbehov grunnskole. Kilde: Grønt hefte

Utgifter til grunnskolen

Grimstad har høyere utgifter enn KOSTRA-gruppen til grunnskole (KOSTRA-funksjonene 202, 213, 222, 223 og 215), 12 759 kroner pr. innbygger. Det er særlig for undervisningen kommunen ligger høyt. Sammenliknet med KOSTRA-gruppen driver Grimstad dyrere. Utgiftene til grunnskole har gått opp de siste årene.

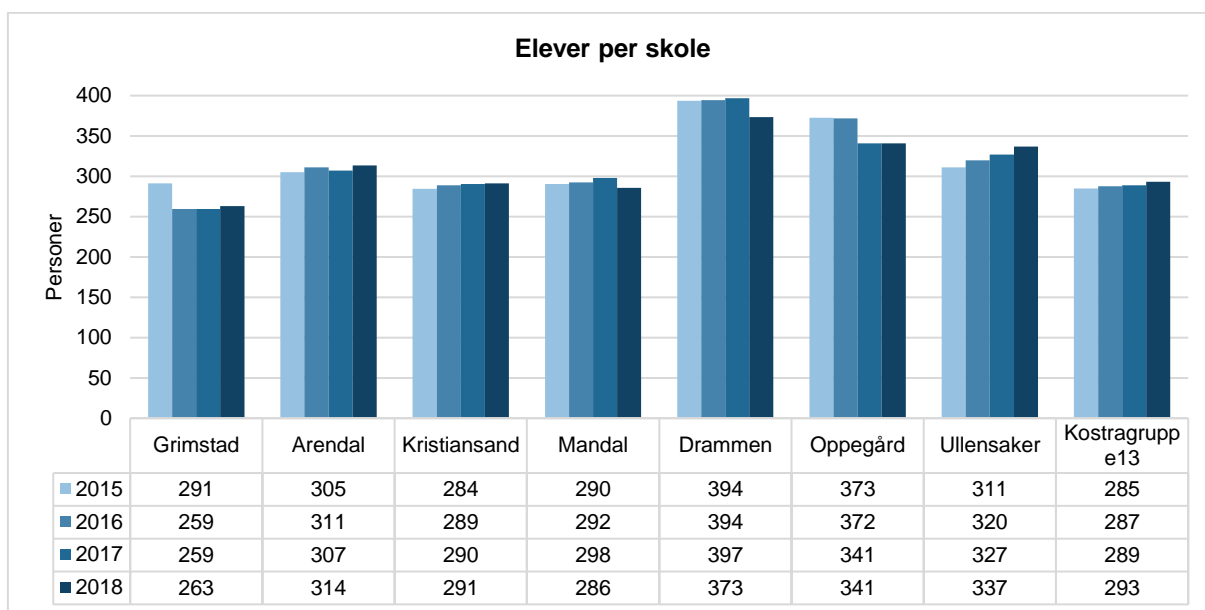

Figur 20 Netto driftsutgifter til grunnskole. Kilde: KOSTRA

Figur 21 Netto utgift per innbygger til grunnskole detaljert. Kilde: KOSTRA

Figuren over viser KOSTRA-tall korrigert for elever i private skoler. SFO drives dyrere enn KOSTRA-gruppen. SFO kostet kommunen ca. 6 millioner kroner i 2018. SFO kan drives til selvkost, det vil si kroner 0. Skolelokaler skiller seg ut som rimeligere enn KOSTRA-gruppen. Dette skyldes sannsynligvis størrelsen på skoler som er den største kostnadsdriveren innen grunnskole.

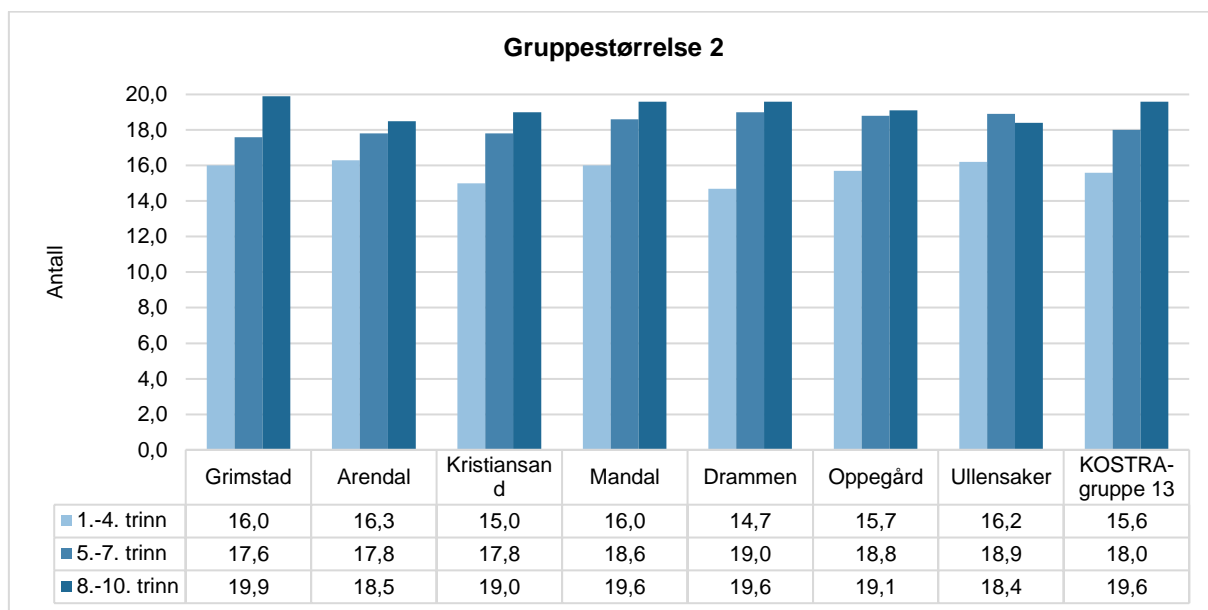
Figur 22 Gjennomsnittlig skolestørrelse i kommunen. Kilde: KOSTRA

Grimstad har mindre skoler enn KOSTRA-gruppen og sammenlikningskommunene. Den største forklaringsfaktoren for elevkostnad er gruppestørrelse som kan ha en sammenheng med skolestørrelse når man ser landet som helhet. Lærertettheten er en hovedkostnadsdriver innen grunnskolen ettersom lærerens lønn er en fast kostnad. Variabelen som er avgjørende for elevkostnaden er antallet elever lønnskostnaden deles på.

Det er rimelig å anta at skoler med færre elever har et høyere areal pr. elev ettersom korridorer, fellesarealer, gymsal, klasserom og arbeidsværelser fordeles på færre elever.

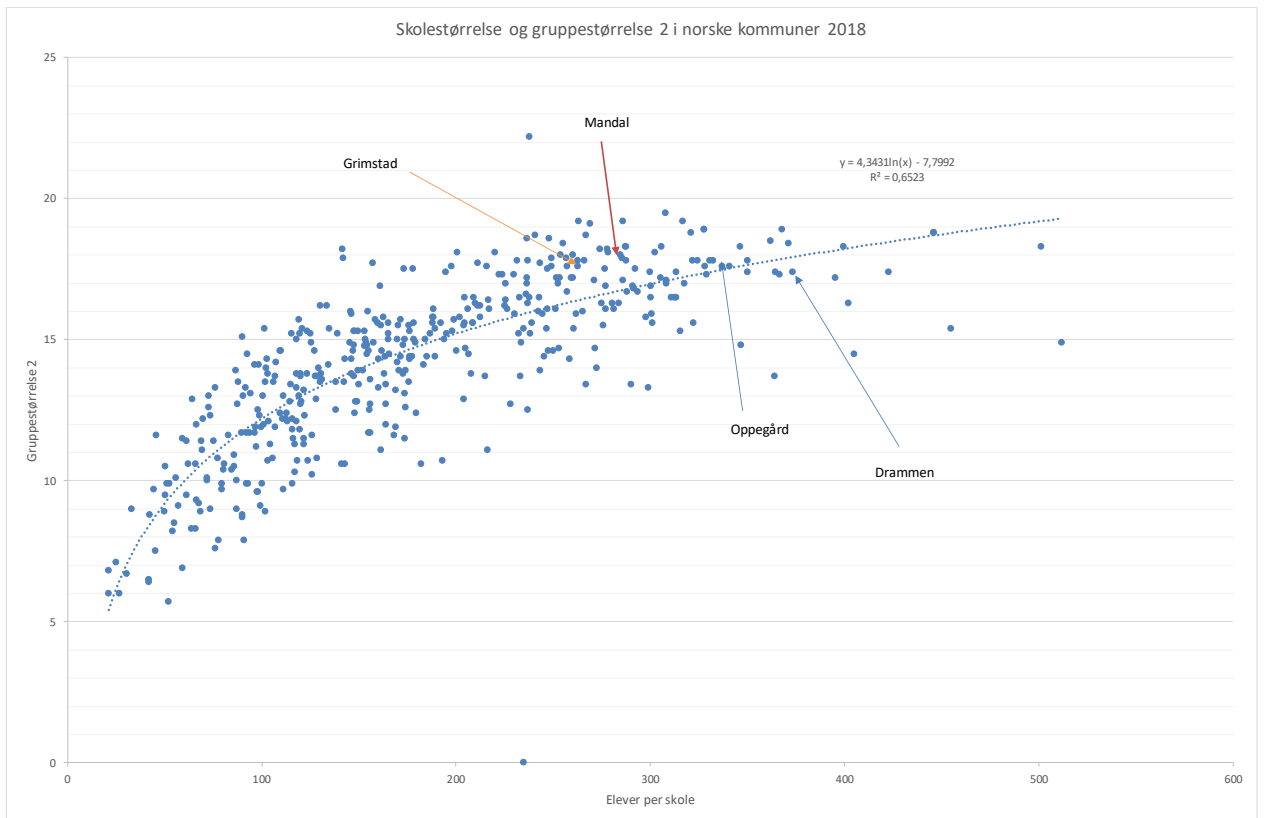
Gjennomsnittlig gruppestørrelse er et uttrykk for lærertetthet. Indikatoren viser beregnet gjennomsnittlig gruppestørrelse ved å se på forholdet elevtimer/lærertimer inkludert timer til spesialundervisning og særskilt norsk, også kalt gruppestørrelse 1. Den kommende normen for lærertetthet skal måles mot gruppestørrelse 2 som holder timer til spesialundervisning og særskilt norsk utenom.

Grimstad har gjennomsnittlige gruppestørrelser på alle trinn som ligger på litt høyere nivå enn KOSTRA-gruppen. Dette betyr at skoleåret 2018/2019 var det 16 elever pr. lærerårsverk på småtrinnet, 17,6 elever pr. lærerårsverk på mellomtrinnet og 19,9 elever pr. lærerårsverk på ungdomstrinnet. Tallene fremkommer i figuren under.

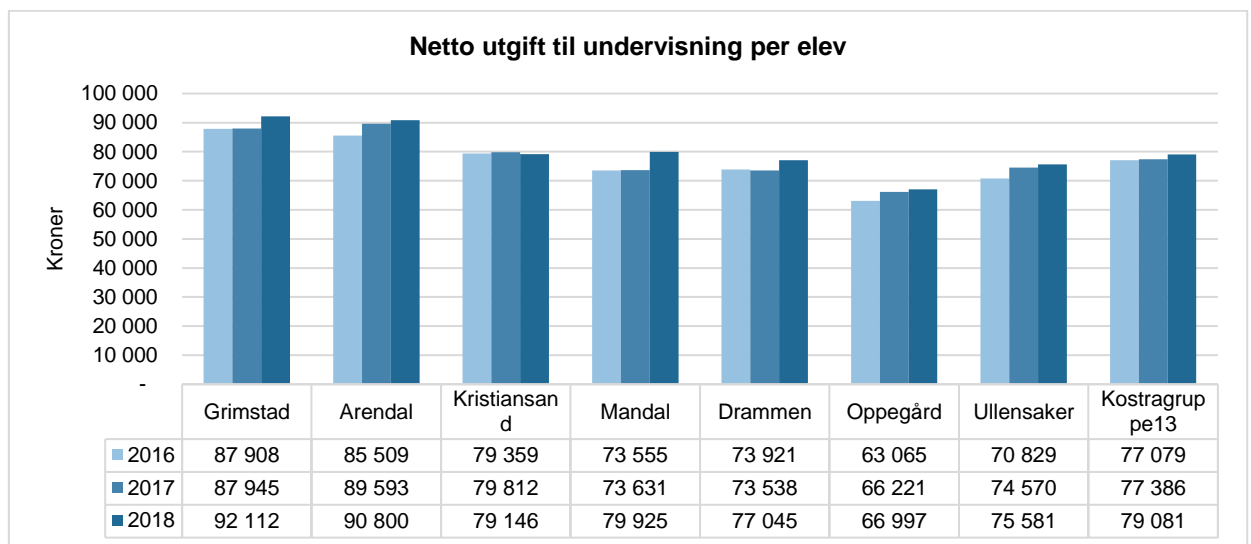
Figur 23 Gjennomsnittlig gruppestørrelse. Kilde: KOSTRA

Grimstad har lavere lærertetthet i ordinær undervisning enn man ville vente med skolestørrelsen i Grimstad kommune. Figuren under viser gruppestørrelse 2 og skolestørrelse i norske kommuner dette skoleåret. Grimstad har større grupper (17,6 elever pr. lærer). Det er på nivå med gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Grimstad har større grupper enn skolestrukturen tilsier. Med 263 elever pr. skole forventer vi 16,5 elever pr. lærer. Mandal har også større grupper enn skolestrukturen tilsier. Oppedgård ligger på forventet verdi, Drammen ligger under.

Figur 24 Gruppestørrelse 2 og skolestørrelse i norske kommuner skoleåret 2018/2019

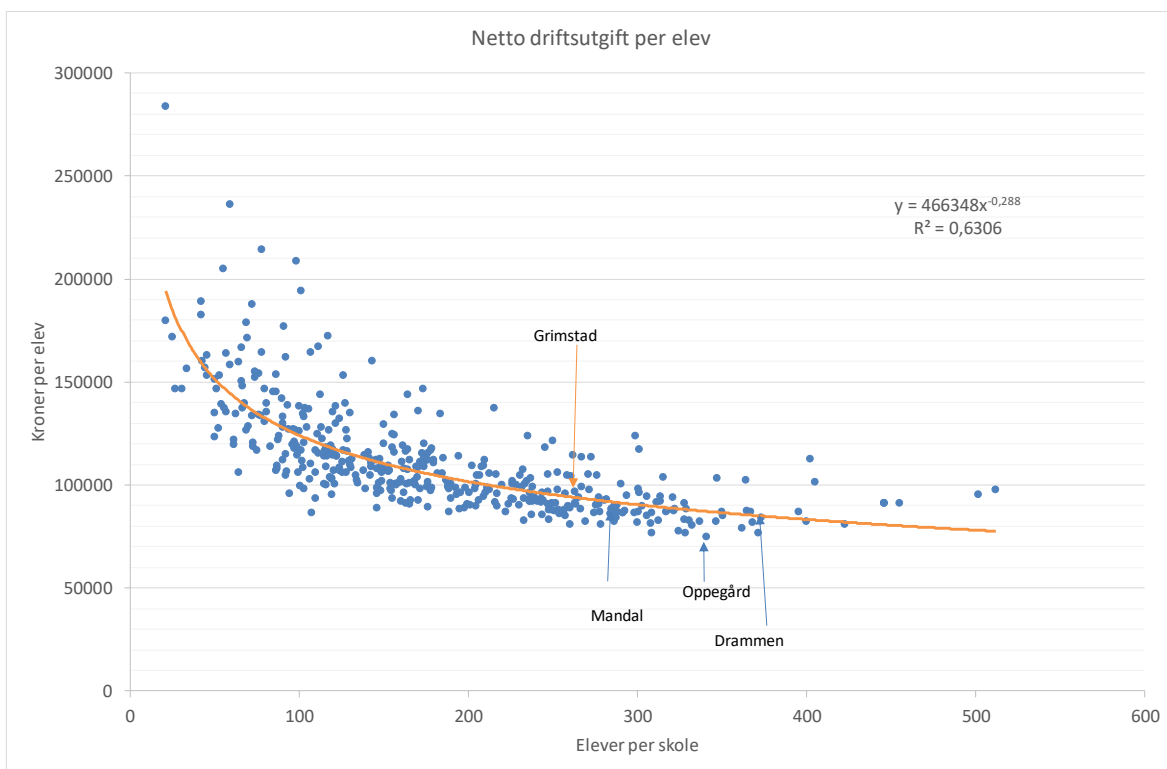
Figuren under viser hvilke netto driftsutgifter til grunnskole kommunen har pr. elev. Dette forteller hva det koster å produsere undervisningen pr. elev. Her er lønnskostnader fratrukket sykkelønsrefusjon, andre driftsutgifter og eventuelle avskrivninger.

Figur 25 Netto driftsutgifter til undervisning i grunnskolen. Kilde: KOSTRA

Figuren over viser at Grimstads utgifter er høyere enn de andre kommunene. Figuren under viser netto driftsutgift per elev inkludert arbeidsgiveravgift i norske kommuner. Netto driftsutgift pr. elev (97 000 kroner) er litt høyere enn forventet, gitt skolestrukturen i kommunen. Med 263 elever pr. skole vil man forvente en elevutgift på ca. 94 000 kroner, se figuren under.

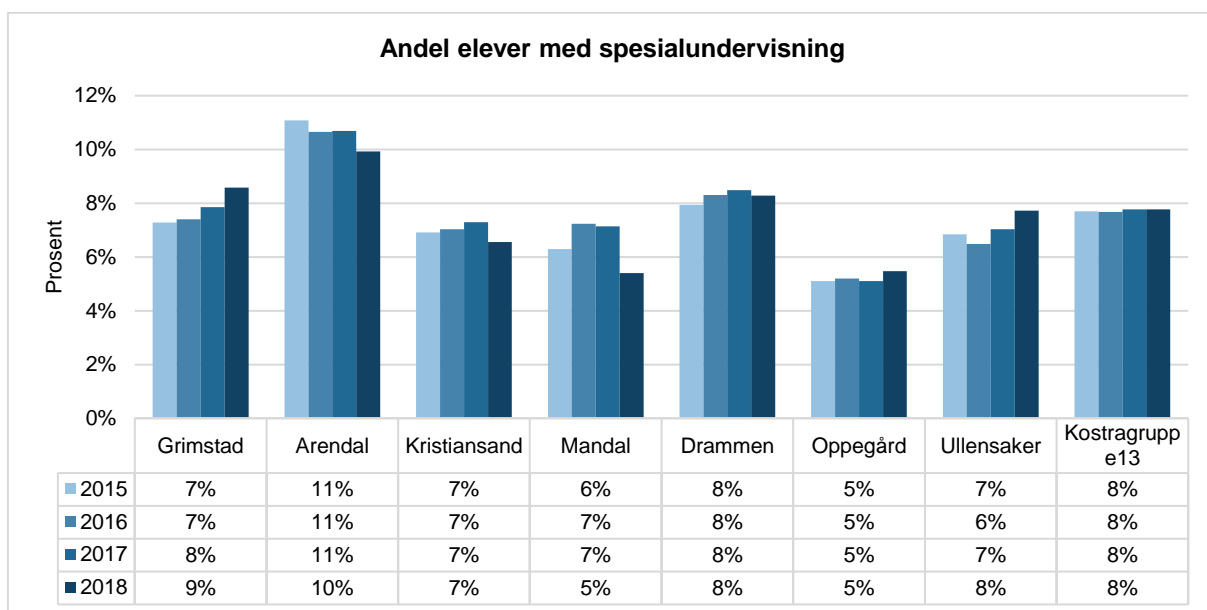

Figur 26 Netto driftsutgifter per elev. Kilde: Kostra

Spesialundervisning

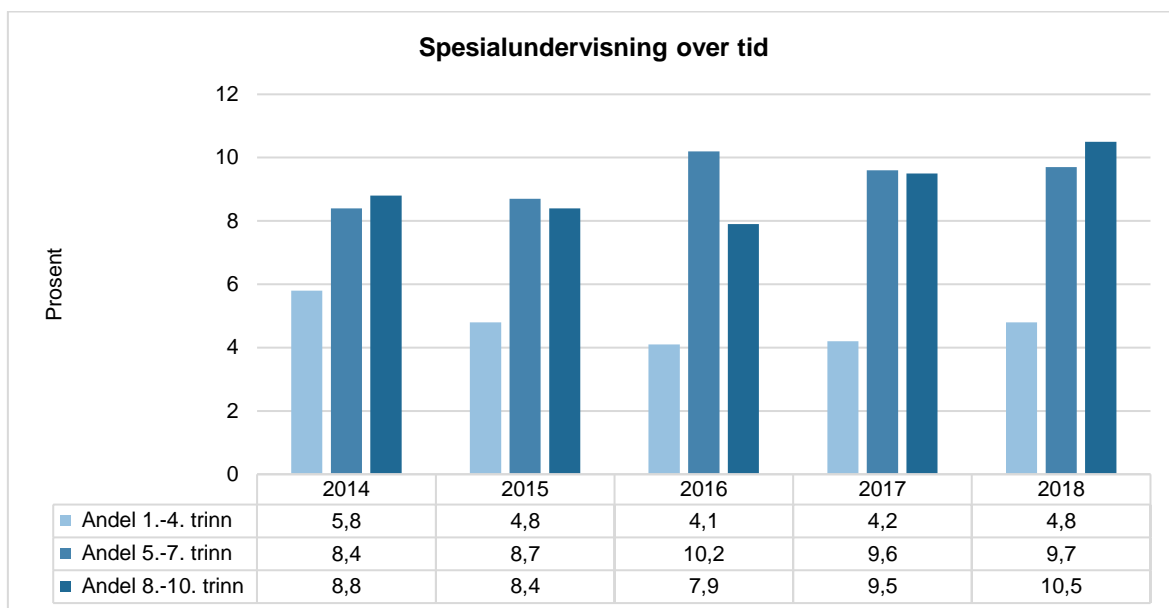
Spesialundervisning er en betydelig del av grunnskolenes utgifter. Andelen elever med spesialundervisning er høyere enn sammenlikningskommunene bortsett fra Arendal.

Figur 27 Andel elever med spesialundervisning. Kilde: KOSTRA

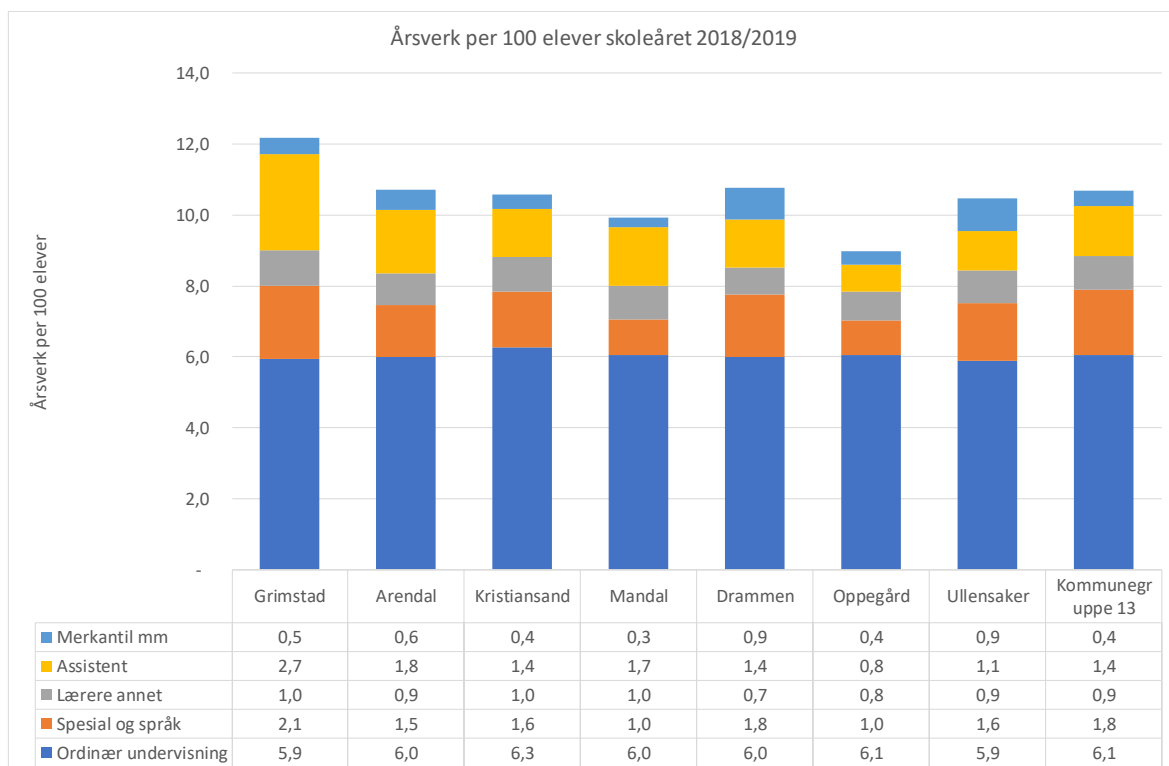
Spesialundervisning er et tema som diskuteres mye og det er diskusjoner i fagmiljø om spesialundervisningen har noen effekt. Det alle fagmiljøene er enige om er at profilen på bør være slik at man fanger opp elevene så tidlig som mulig med en intensiv innsats og dermed kan avslutte når

eleven når høyere årstrinn. Grimstad ser ut til å ha høyere innsats på de høyere trinnene enn på de lavere årstrinnene siste fem år.

Figur 28 Profilen på spesialundervisningen siste fem år. Kilde: KOSTRA

En nærmere undersøkelse av ressursbruken til spesialundervisning viser at antall timer spesialundervisning per elev ikke er spesielt høyt. Grimstad bruker 2,1 årsverk per 100 elever til spesialundervisning og språkstøtte dette skoleåret. Det er 0,3 årsverk mer enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13, se figuren under. NB: Gjesteelevne ved Langemyr er med i disse tallene. Uten gjesteelevne ved Langemyr ligger Grimstad omtrent på gjennomsnittet. Det reelle behovet for spesialundervisning per elev må antas å være det samme i så store kommuner. Kommunene løser oppgaven forskjellig. Noen kommuner satser mer på tilpasset undervisning enn andre.

Figur 29 Årstimer lærer spesialundervisning og språk 2018. Kilde: GSI

Det som skiller Grimstad fra andre kommuner, og som er hovedforklaringen på de høye utgiftene til 202 undervisning, er den store bruken av assistenter. Assistenter brukes i spesialundervisning og som hjelp til elever med funksjonshemninger.

Grimstad bruker 2,7 årsverk assistent per 100 elever i grunnskolen dette skoleåret (inkludert gjesteelever ved Langemyr). Det er 1,3 årsverk mer enn gjennomsnittet i kommunegruppen, se figuren over. Hvert årsverk koster omtrent 0,5 millioner kroner. Forskjellen utgjør omtrent 19 millioner kroner.

Figuren under viser variasjonen i bruk av assistenttimer per elev blant kommunene i kommunegruppe 13. Det er ingen logisk grunn til denne variasjonen, ut over at kommunene velger ulike metoder i arbeidet.

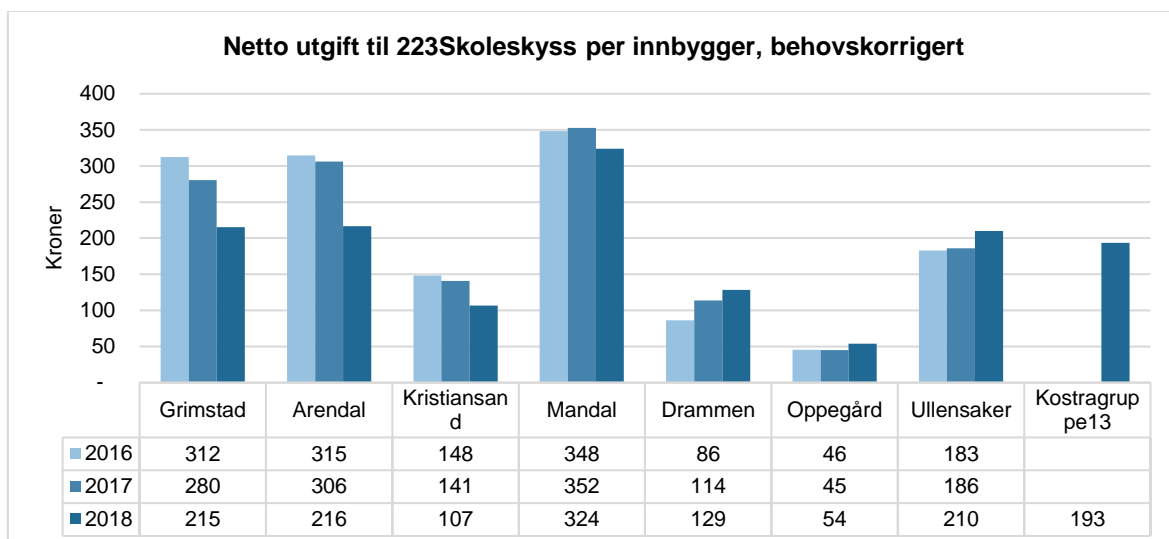

Figur 30 Variasjonen i bruk av assistenttimer per elev blant kommunene i kommunegruppe 13

Analysens konklusjon er altså at spesialundervisningen inkludert assistenter drar opp utgiftene i grunnskolen i Grimstad. Assistentbruken forklarer mer enn halvparten av forskjellen i kostnader mellom Grimstad og kommunegruppe 13. Dette har lite å gjøre med skolestørrelsen. Det er ingen grunn til å tro at skolestørrelsen påvirker bruken av spesialundervisning eller assistenter på en tydelig måte.

Netto utgift til 223 Skoleskyss

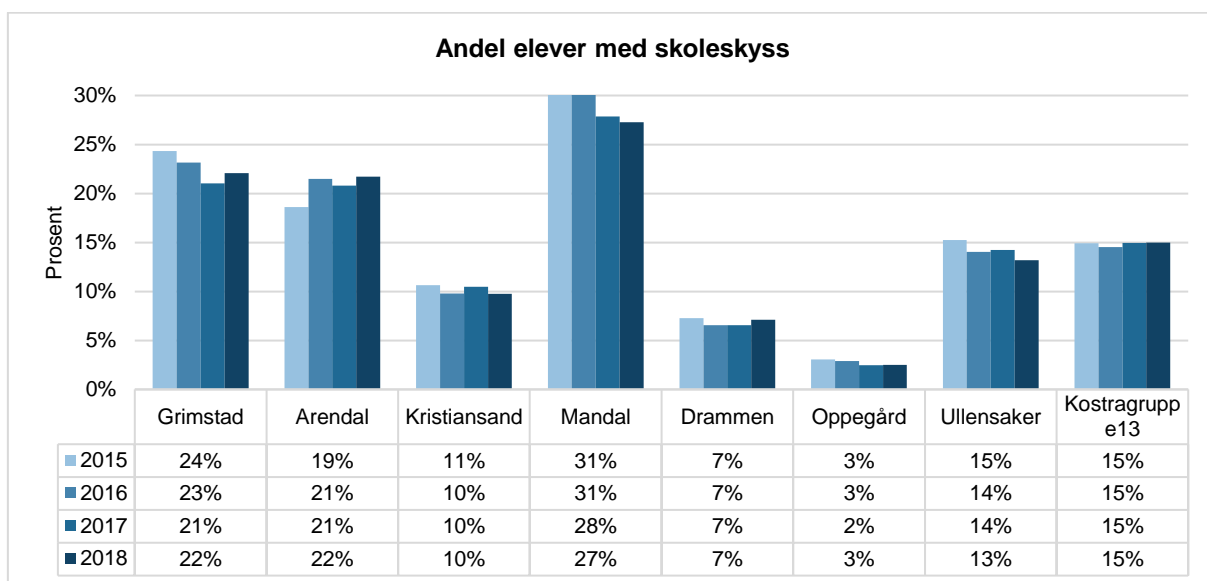
Behovskorrigerte netto utgifter til skoleskyss var på 215 kroner per innbygger i Grimstad i fjor. Det er 28 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen. Utgiften til skoleskyss er redusert med nesten 100 kroner per innbygger siden 2016.

Figur 31 Skoleskyss per innbygger. Kilde: KOSTRA

Andel elever med skoleskyss

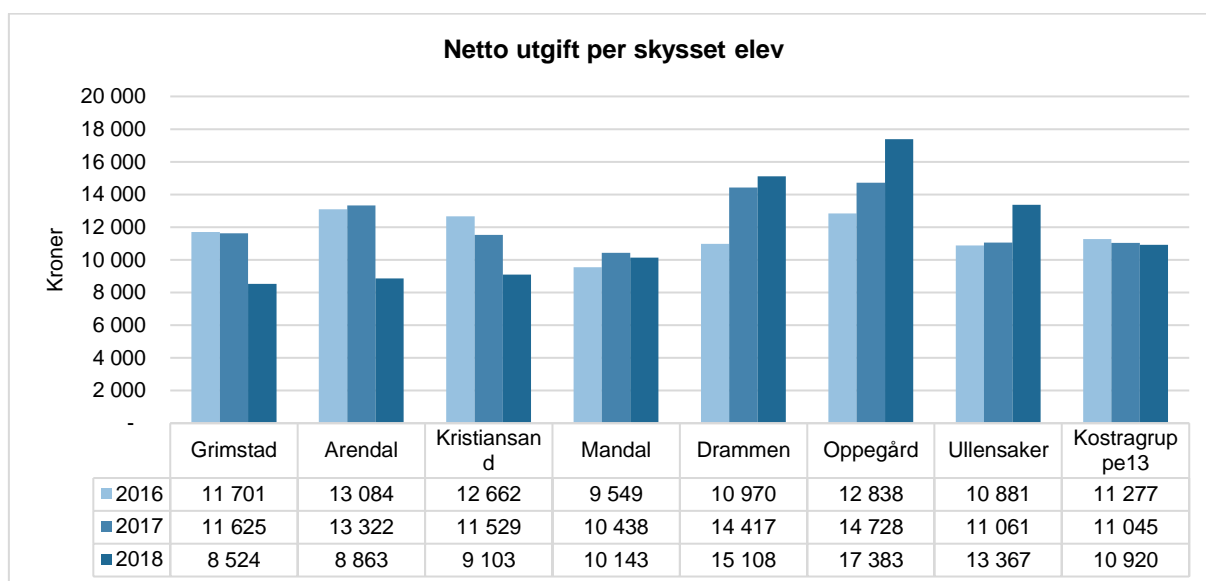
Høye utgifter til skoleskyss kan skyldes få elever med skoleskyss eller høye utgifter per skysset elev. Det er mange elever med skoleskyss i Grimstad. 22 % av elevene hadde skoleskyss i 2018. Det er 7 % høyere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

Figur 32 Andel elever med skoleskyss. Kilde: KOSTRA

Utgift per skysset elev

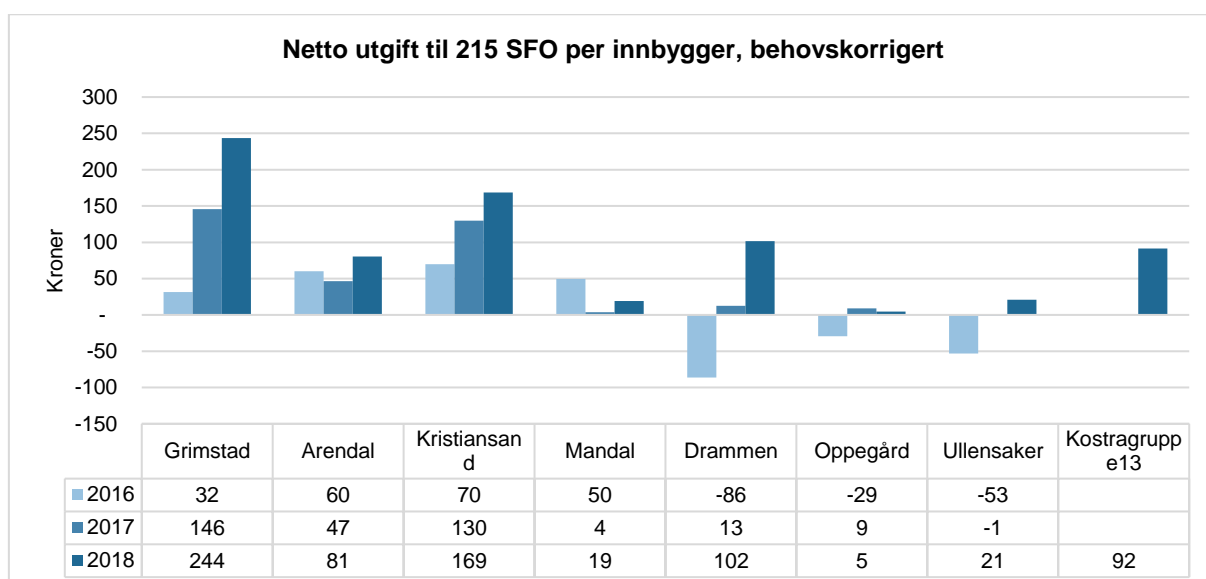
Hver skysset elev kostet kommunen 8 524 kroner i 2018. Utgiften er redusert fra 2017 og betydelig mindre enn KOSTRA-gruppen.

Figur 33 Netto utgift per skysset elev. Kilde: KOSTRA

Netto utgift per innbygger til SFO

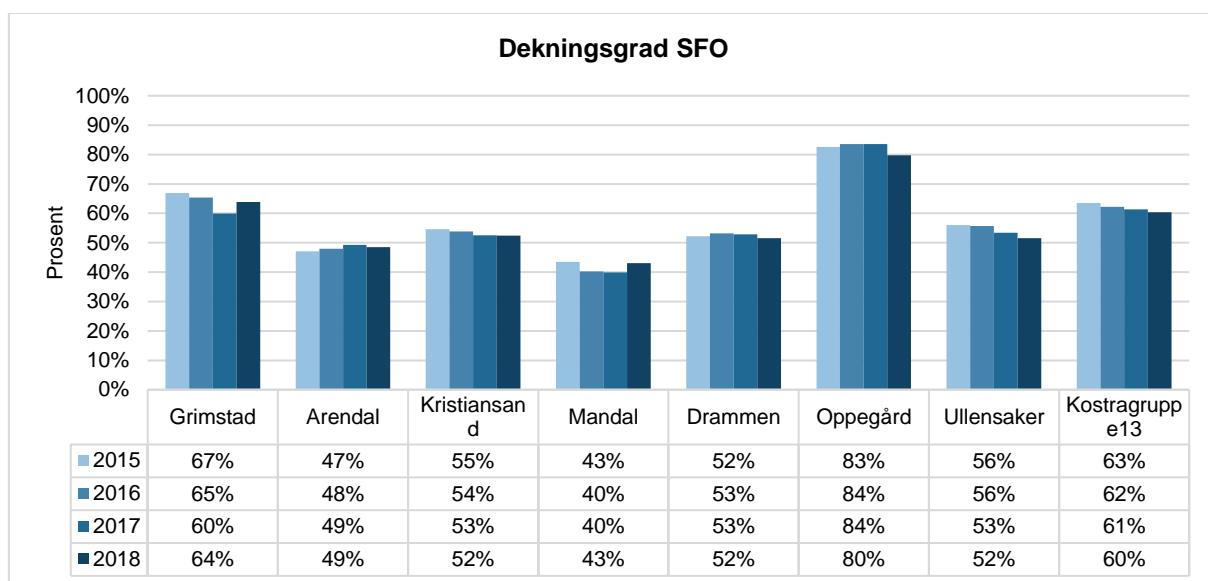
SFO kan etter opplæringsloven drives til selvkost (utenom ressurser til elever med spesielle behov). Netto utgift i Grimstad i 2018 var 244 kroner per innbygger, etter korreksjon for behov. Det er ca. 140 kroner høyere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiftene til SFO er økt med 100 kroner per innbygger det siste året. Kostnadene til SFO følger samme logikk som for skole og det er bemanningsfaktoren og lønnsutgiftene til de ansatte som avgjør utgiftsnivået. Dersom kommunen har en bemanning som betjener mange elever vil den oppnå lavere kostnader.

Figur 34 Netto utgift SFO. Kilde: KOSTRA

Dekningsgrad SFO

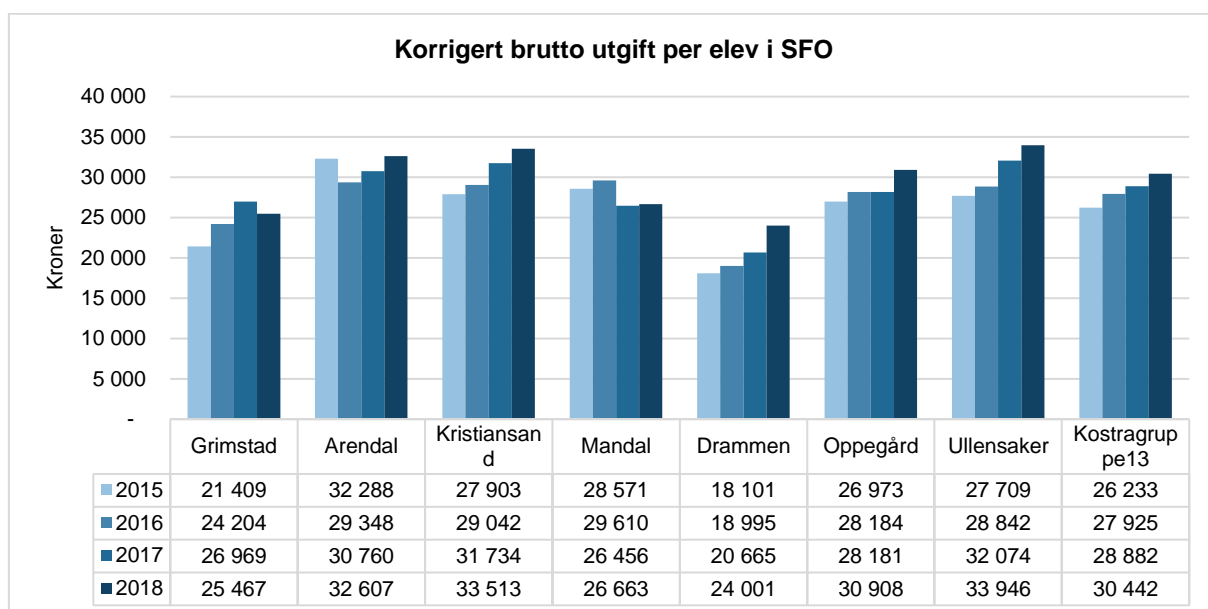
Dekningsgraden i Grimstad (64 %) er høyere enn sammenlikningskommunene bortsett fra Oppegård og KOSTRA-gruppen.

Figur 35 Dekningsgrad SFO. Kilde: KOSTRA

Brutto utgift per elev i SFO

Brutto driftsutgifter viser hva det koster å produsere en kommunal SFO-plass. Grimstad brukte 25 467 kroner per elev i SFO i 2018. Det er ca. 5 000 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

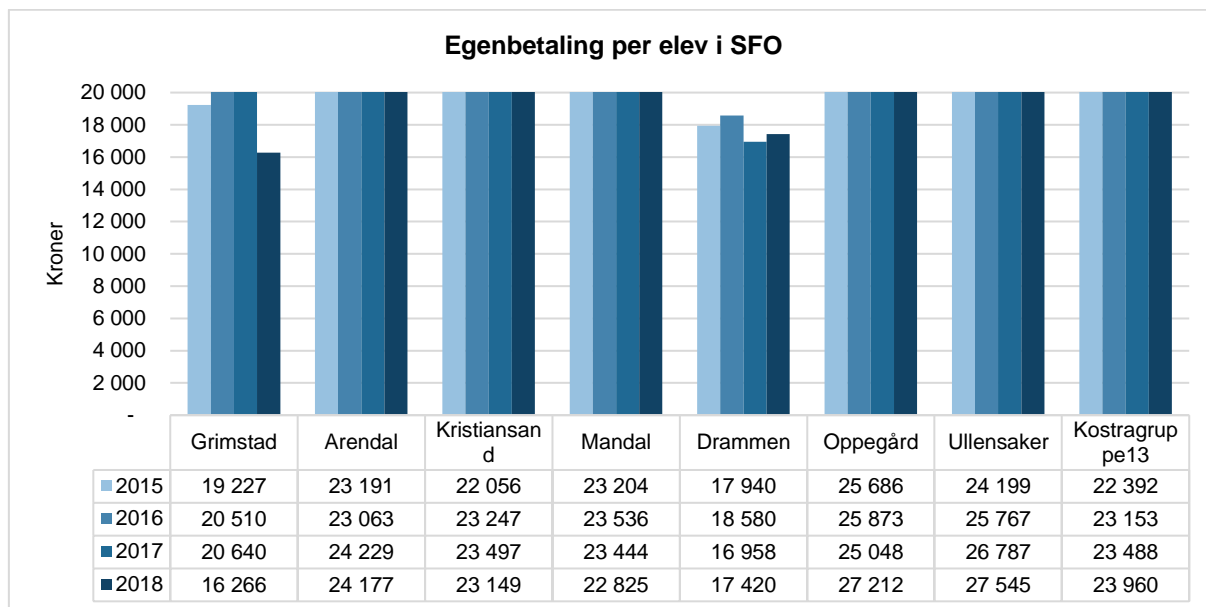

Figur 36 Brutto utgift per elev SFO. Kilde: KOSTRA

Egenbetaling per elev i SFO

De høye netto utgiftene i SFO i Grimstad kunne også skyldes lav egenbetaling. Egenbetalingen utgjør 16 266 kroner per deltaker i 2018. Det er mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen. Når man trekker fra egenbetalingen blir regningen kommunen dekker på ca. 10 000 kroner per elev i SFO.

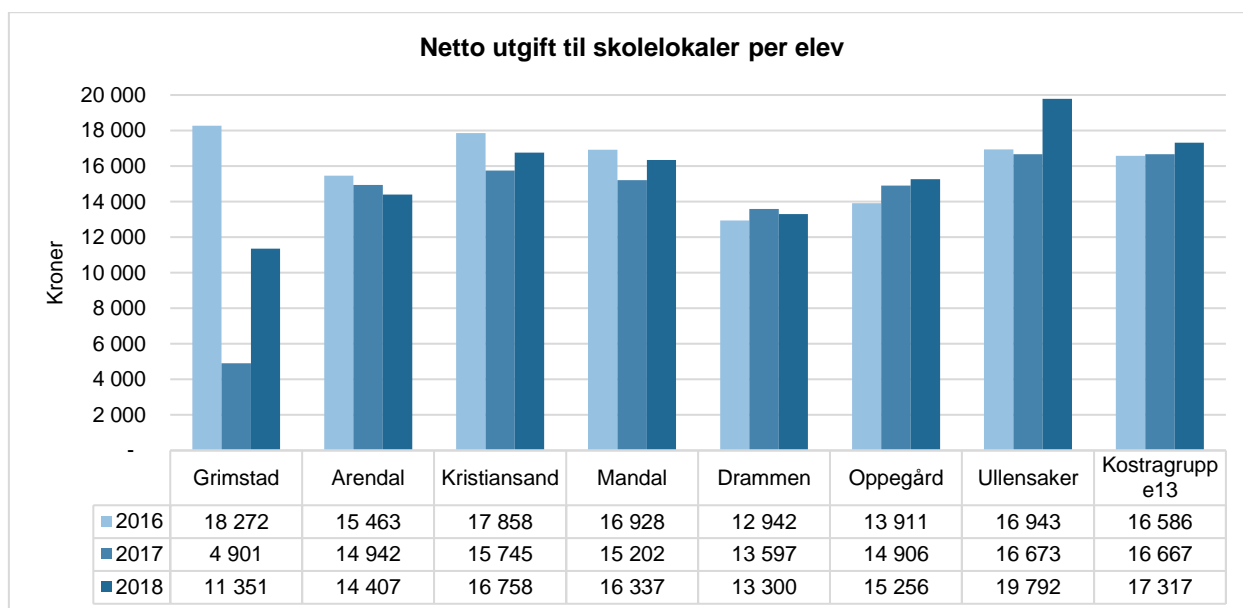
Det er meget stor forskjell i inntekt per elev i SFO i sammenlikningskommunene. Figuren under viser egenbetalingen per elev i SFO.

Figur 37 Egenbetaling. Kilde: KOSTRA

Skolelokaler

Grimstad bruker relativt lite på skolelokaler. Utgiftene pr. innbygger 6-15 år var 11 351 kroner i 2018. Dette er minst av alle sammenlikningskommunene.

Figur 38 Netto driftsutgifter til skolelokaler

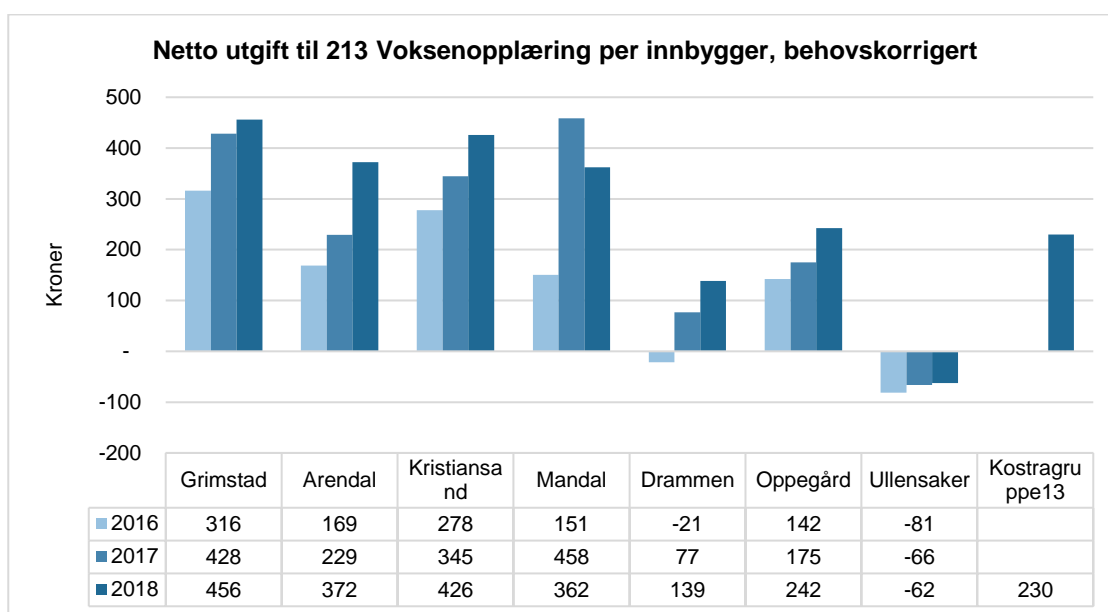

Netto driftsutgifter avhenger av antall kvadratmeter skolebygg og forvaltning, drift og vedlikeholdsutgifter av disse arealene. Det er lave utgifter til skolelokaler i Grimstad. Tallene i tidsserien varierer mye og ble i analyse for oppvekstsektoren korrigert slik at 2017-nivå var omtrent tilsvarende som 2016-nivå. Det kan være grunnlag for å se på tallene innen skolelokaler på nytt for 2018.

Voksenopplæringen

Grimstad har en voksenopplæringsutgift som ligger høyere enn de andre kommunene. Voksenopplæringen har lite å gjøre med ordinær grunnskole. Kommunen er pålagt å gi grunnskole for voksne som ikke har fått tilstrekkelig undervisning i barndommen. Den viktigste oppgaven i de fleste kommuner er å undervise flyktninger og innvandrere i norsk.

Grimstad hadde en netto utgift på denne tjenesten på 456 kroner per innbygger i 2018. Dette er mer enn KOSTRA-gruppen, men avhenger helt av bosetting av flyktninger. I 2017 og 2016 var utgiften lavere.

Figur 39 Netto driftsutgifter til voksenopplæring. Kilde: KOSTRA

8 Barnehage

Netto driftsutgifter til barnehager utgjør til sammen ca. 189 millioner kroner. Det er ifølge KOSTRA 1 285 barnehagebarn hvorav 246 i kommunale barnehager. Behovskorrigerte netto utgifter er 10 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Det er vedtatt en bemanningsnorm og pedagognorm for barnehager som alle kommuner må oppfylle. Det er flest barn i private barnehager i Grimstad.

Følgende KOSTRA-funksjoner inngår i barnehagesektoren:

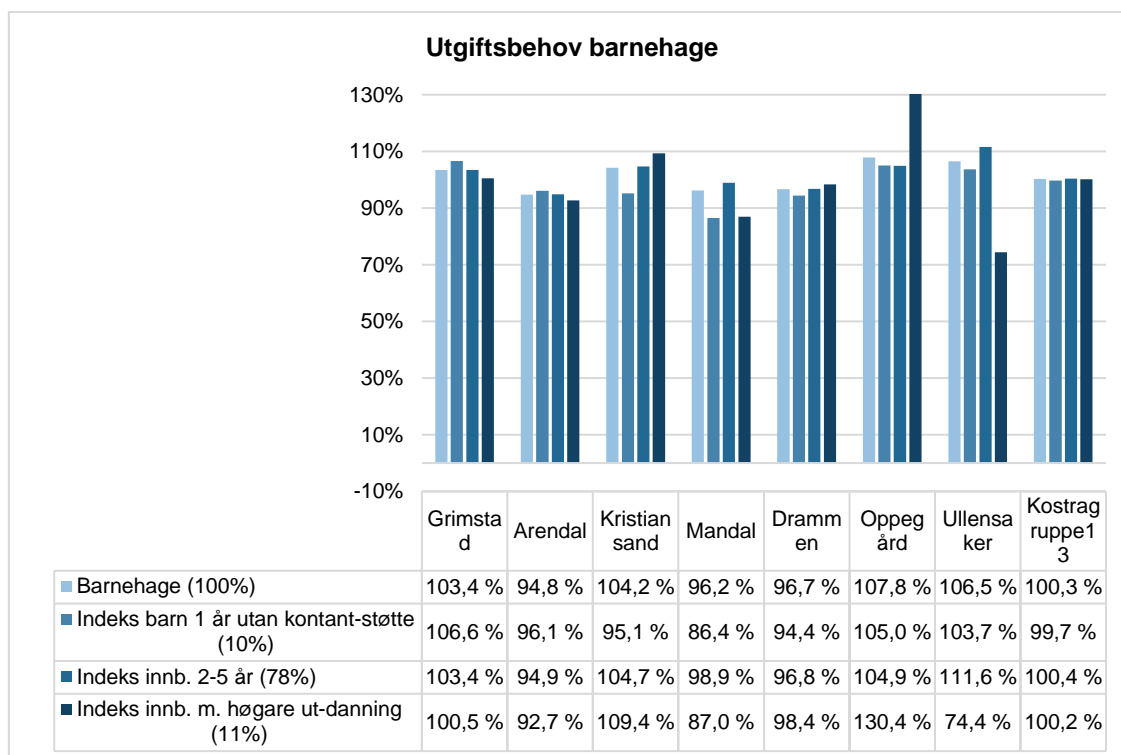
- ▶ **201 Førskole:** Dette er det ordinære barnehagetilbudet med lønn til ansatte, driftsutgifter, overføringer til private barnehager og foreldrebetaling
- ▶ **211 Styrket tilbud til førskolebarn:** Dette er tiltak for barn med spesielle behov (funksjonshemminger, lærevansker, språkproblemer etc.)
- ▶ **221 Førskolelokaler og skyss:** Dette er drift og avskrivninger av barnehagebyggene

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Ingen.

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Førskole (1 mill.), styrkingstiltak (2 mill.), barnehagelokaler (7 mill.).

Utgiftsbehovet til barnehage

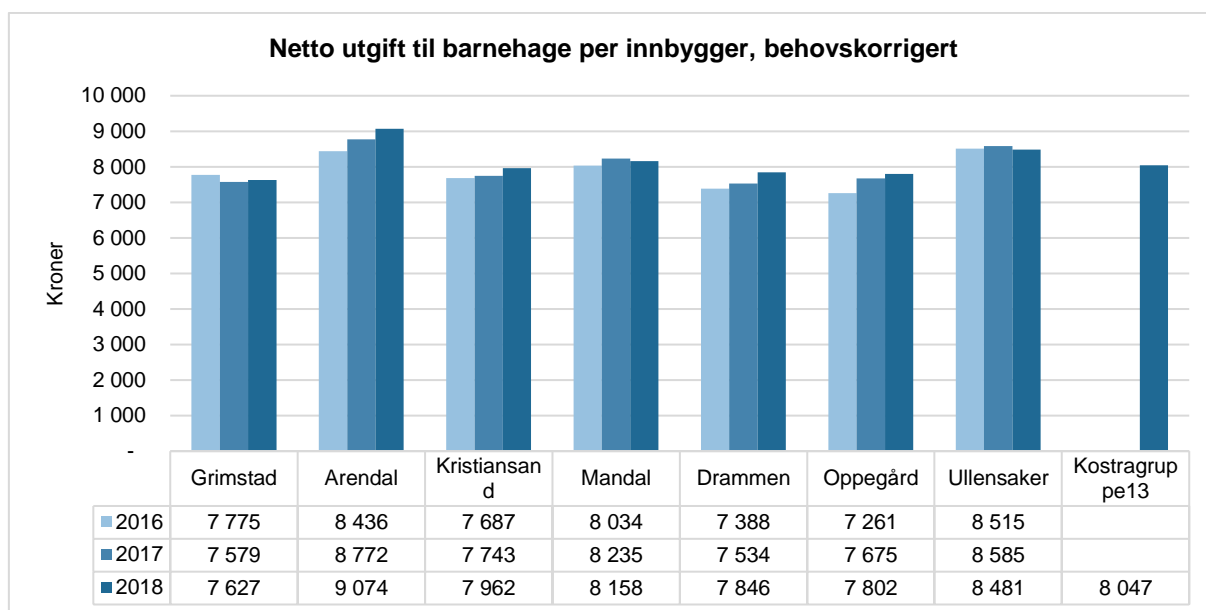
Behovet for barnehage er beregnet til 103,4 % av landsgjennomsnittet per innbygger. I forhold til landsgjennomsnittet har Grimstad flere barn i målgruppen (103,4 %), høyere utdanning (100,5 %) og mindre bruk av kontantstøtte.

Figur 40 Utgiftsbehov barnehage. Kilde: Grønt Hefte

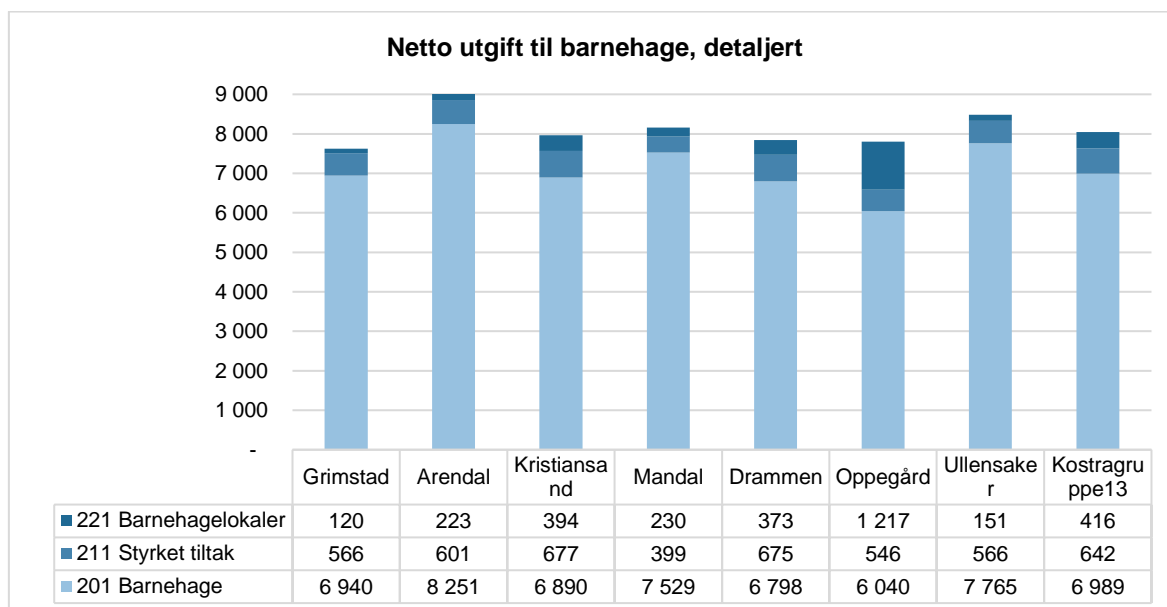
Netto utgift til barnehage per innbygger

Behovskorrigerte netto driftsutgifter til barnehagetjenesten i Grimstad i 2018 var 7 627 kroner per innbygger. Det er 420 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Forskjellen utgjør 10 millioner kroner. Utgiftsnivået er redusert målt per innbygger siden 2016.

Figur 41 Netto utgift til barnehage. Kilde: KOSTRA

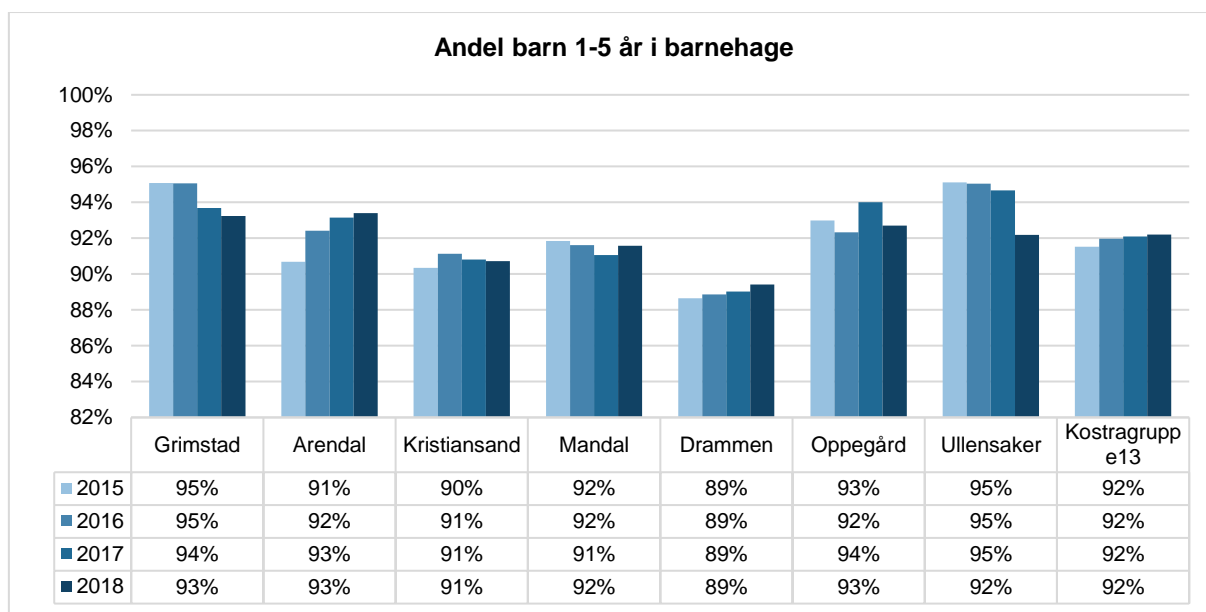
Figuren under viser at Grimstad i 2018 brukte ca. 300 kroner mindre per innbygger på lokaler og skuss og ca. 80 kroner mindre på styrket barnehagetilbud sammenliknet med KOSTRA-gruppen. Utgifter til ansatte og drift for øvrig er kun 50 kroner rimeligere enn KOSTRA-gruppen.

Figur 42 Netto utgift barnehage detaljert. Kilde: KOSTRA

Andel innbyggere 1-5 år med barnehageplass

Lave utgifter til barnehagetjenesten kan komme av lav dekningsgrad eller lave enhetskostnader (plasser). Eventuelt kan det komme av en høy andel private barnehager og kommunale barnehager som drifter særdeles effektivt. Grimstad har høy dekningsgrad. Dekningsgraden for barn 1-5 år var 93 % i 2018. Dekningsgraden var høyere i 2015, men har ligget rundt 94 % de siste fire årene. Barn under 1 år har ikke rett til plass i barnehage. Kommunene får ikke rammetilskudd for å gi tilbud til disse barna og det er kun 2 barn under 1 år som har barnehageplass i Grimstad. Figuren under viser andelen barn som går i barnehage.

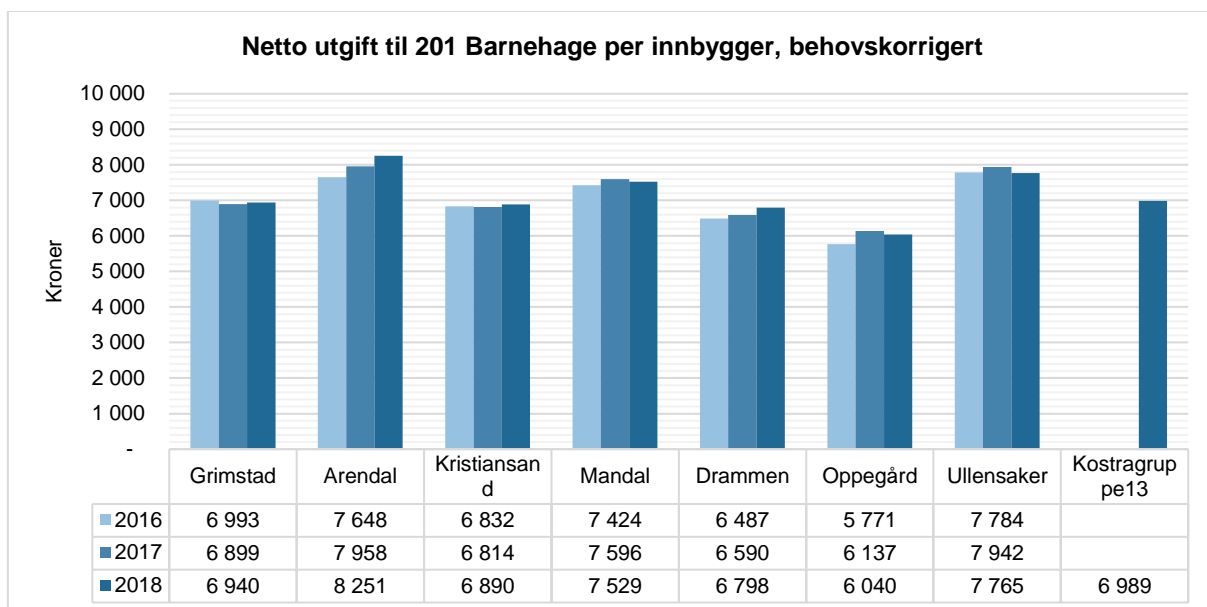
Figur 43 Andel barn i barnehage. Kilde: KOSTRA

Kommunen opplyser at den høye dekningsgraden til dels skyldes at mange barn fra andre kommuner har barnehageplass i Grimstad. Disse plassene får kommunen refusjon for fra barnas hjemkommune. Dekningsgraden blant egne innbyggere er antakelig ikke høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppen.

Netto utgift til 201 Barnehage per innbygger

Behovskorrigerede netto driftsutgifter til 201 barnehage i Grimstad i 2018 var 6 940 kroner per innbygger. Det er ca. 50 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

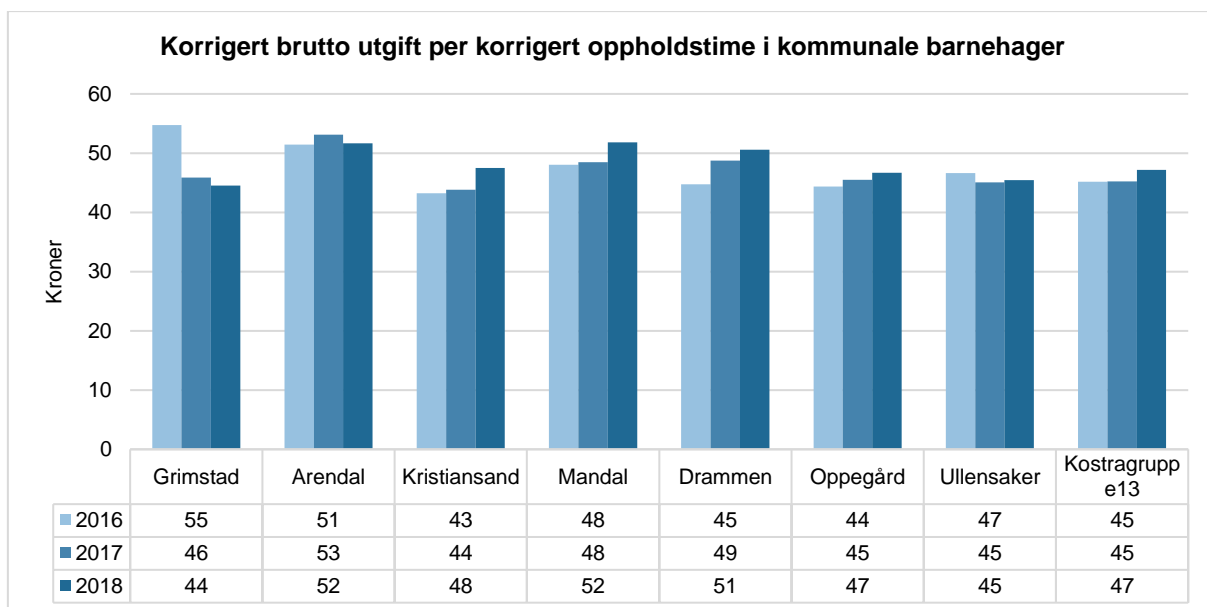
Utgiftsnivået har vært stabilt på dette nivået de siste tre årene. Kristiansand og Oppegård drifter litt rimeligere, men de andre kommunene drifter til et høyere utgiftsnivå.

Figur 44 Netto utgift barnehage. Kilde: KOSTRA

Korrigerte brutto driftsutgifter per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager

Hovedindikatoren for produktivitet i barnehagesektoren er brutto driftsutgifter pr. korrigerte oppholdstimer. Dette betyr at vi sammenlikner kostnaden ved å produsere tjenesten pr. time før foreldrebetalingen er trukket fra. Korrigerte brutto driftsutgifter pr. korrigerte oppholdstimer er 44 kroner i Grimstad, noe som er lavt i sammenlikningen.

Figur 45 Utgift per oppholdstimer. Kilde: KOSTRA

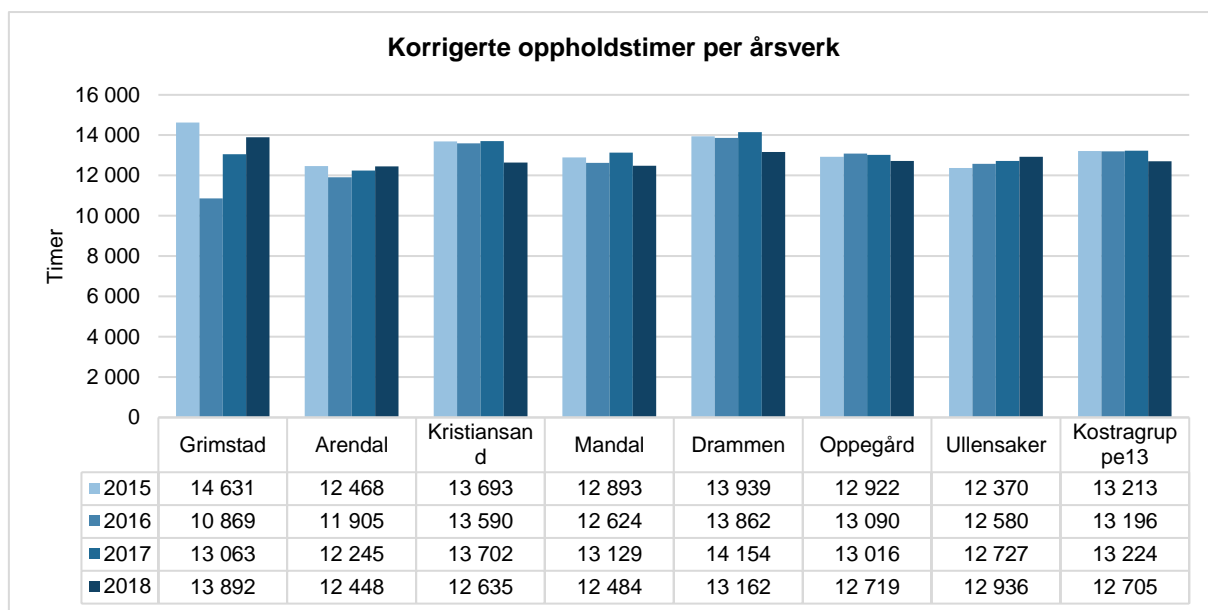
Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager

Som i flere andre kommunale sektorer utgjør lønn omtrent 90 % av utgiftene. Dette betyr at utgiftene er nøye koblet sammen med hvor mye hvert årsverk produserer. Korrigerte oppholdstimer

per ordinært årsverk i barnehagen er det mest brukte nøkkeltallet for produktivitet. Det uttrykker bemanningsfaktoren. «Norsk standard» er seks store barn per ansatt i avdelingen, det vil si rundt 13 000 timer per årsverk.

I kommunale barnehager i Grimstad var det i snitt 13 892 timer per årsverk i 2018. Det er nesten 1 200 timer mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

Produktiviteten falt fra 2014, men har økt kraftig siden 2015. Antall timer per årsverk er økt med nesten 3 000 timer siden 2015. I KOSTRA-gruppen har antallet timer gått ned.

Figur 46 Oppholdstimer per årsverk. Kilde: KOSTRA

Grimstad har 5 kommunale barnehager. Bemanningsfaktor på avdelingene var i gjennomsnitt 6,6 ved tellingen 15.12.2018. Det er et svært høyt tall. Landsgjennomsnittet i kommunale barnehager er 5,7. I de private barnehagene i Grimstad var bemanningsfaktoren 6,1. Grimstad har 70 plasser pr. årsverk styrer. Det er 6 plasser mindre enn gjennomsnittet i landet. Tall for hver barnehage fremgår av tabellen under.

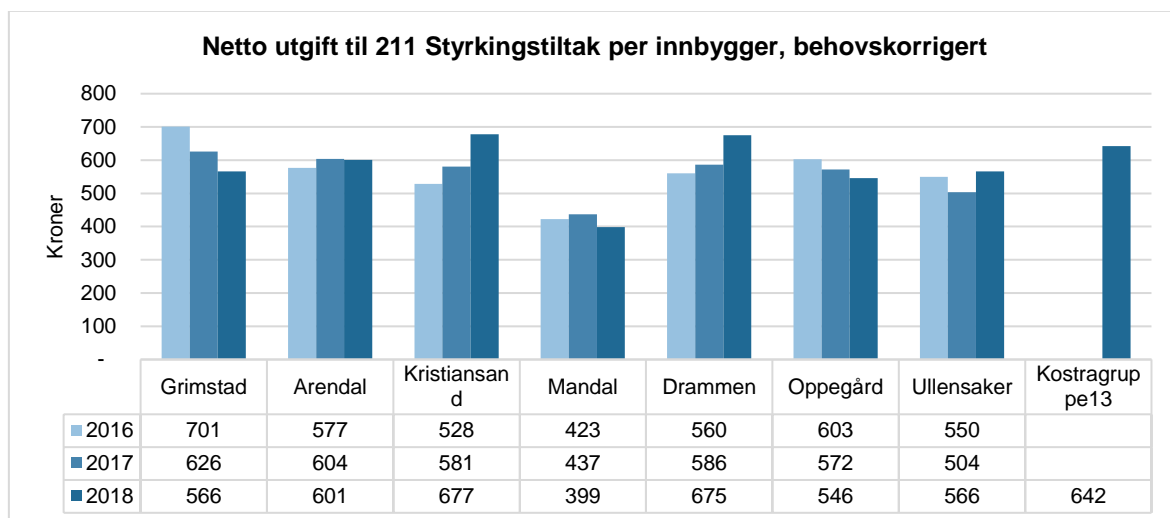
Tabell 4 Tall for hver barnehage i Grimstad ved tellingen 15.12.2018

INSTITUSJONENS NAVN	Korrigerte oppholdstimer (3-åringer er store)	Plasser (3-åringer er store)	Årsverk ansatte	Årsverk på avdeling	Årsverk styrer	Plasser per årsverk avdeling	Plasser per styrer
Eide barnehage	179 520	83	17,3	12,8	1,0	6,5	83
Grimstad barnehage	105 840	49	8,4	7,2	0,8	6,8	61
Hausland barnehage	157 296	73	15,6	11,1	1,0	6,6	73
Storgaten barnehage	117 264	54	11,7	8,0	1,0	6,8	54
Tønnevoldskogen barnehage	166 944	77	14,7	12,0	1,0	6,4	77
	726 864	337	67,7	51,1	4,8	6,6	70

Netto utgift til 211 Styrkingstiltak per innbygger

Behovskorrigerte netto driftsutgifter til 211 Styrkingstiltak i Grimstad i 2018 var 566 kroner per innbygger. Det er 2 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppen.

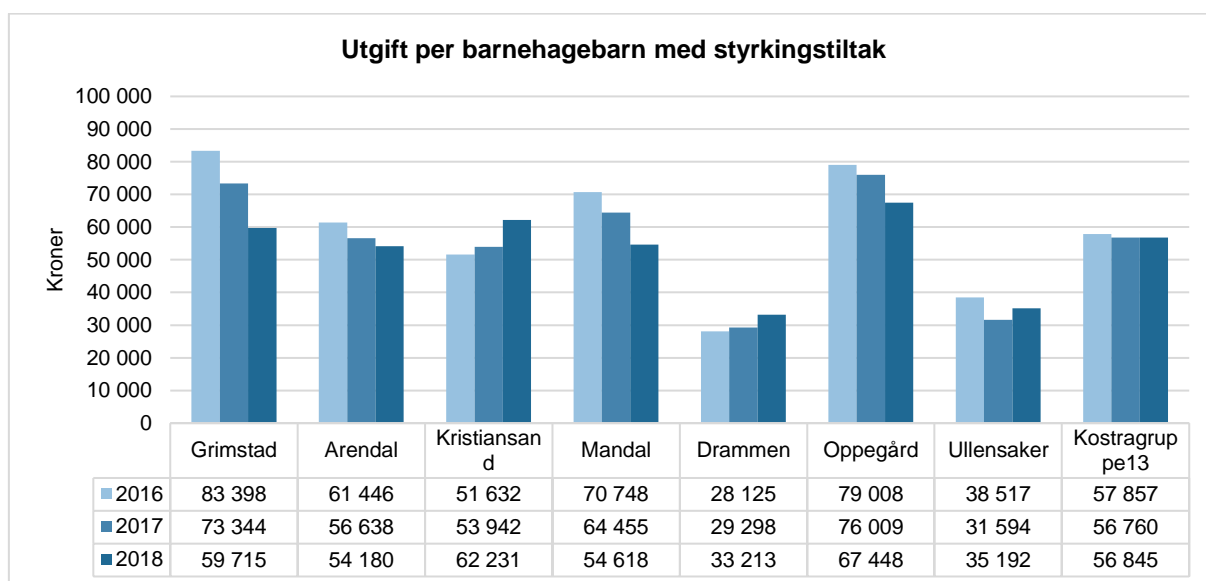
Utgiftsnivået har variert de siste årene, men gått ned alle de siste tre årene i Grimstad. I Grimstad har 18 % av barna styrkingstiltak, mens i KOSTRA-gruppen er det 21 %.

Figur 47 Utgift til styrkingstiltak. Kilde: KOSTRA

Netto utgift per barn med styrkingstiltak

Grimstad bruker mye ressurser per barn med ekstra behov, men utgiften per barn har gått ned de siste årene. Utgiften per barn er 59 715 kroner. Det er 3 000 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

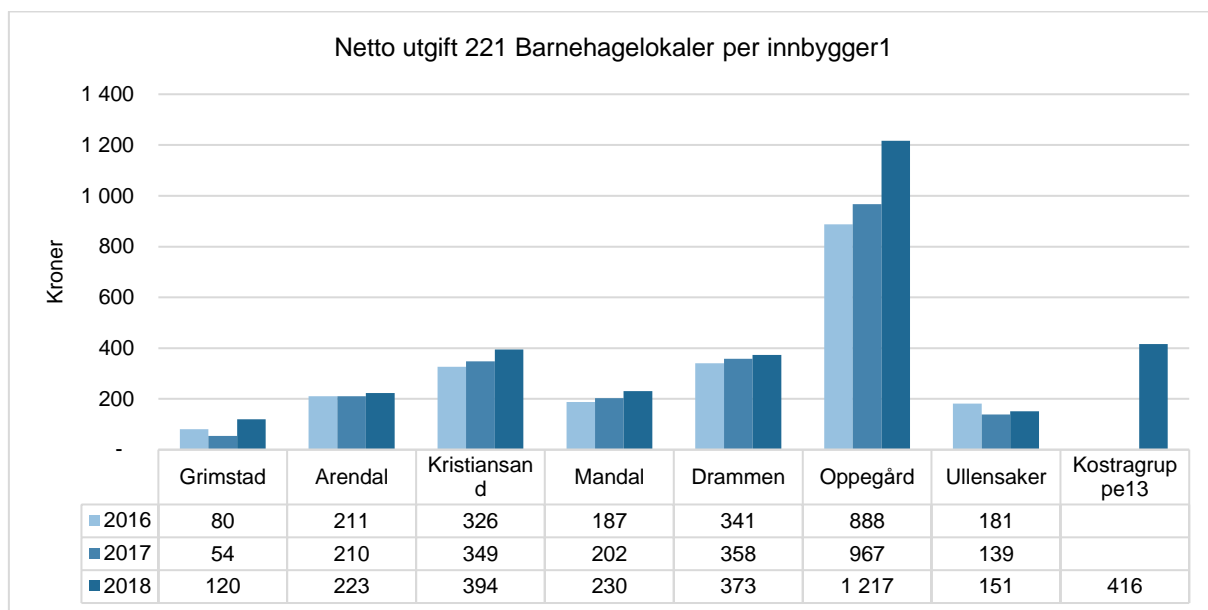

Figur 48 Utgift per styrkingstiltak. Kilde: KOSTRA

Lave utgifter til styrkingstiltak skyldes altså få saker, ikke lave kostnader per sak.

Netto utgift til barnehagelokaler per innbygger

De behovskorrigerte nettoutgiftene til barnehagelokaler var 120 kroner per innbygger i 2018. Det er forventet at utgiftene til lokaler for kommunale barnehager er lav per innbygger når det er få kommunale barnehager. Utgiften er økt de siste tre årene, men er langt lavere enn KOSTRA-gruppen. Lave kostnader til kommunale barnehagelokaler er naturlig når det er liten andel kommunale barnehager, slik det er i Grimstad.

Figur 49 Utgift til barnehagelokaler. Kilde: KOSTRA

9 Barnevern

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barnevernet gir hjelp til barn og unge inntil de fyller 23 år, men etter fylte 18 år gis hjelpen som frivillige tiltak. Barnevernets oppgave er regulert i lov om barnevernstjenester. Netto utgifter til barnevern var ca. 53 millioner kroner i 2018. Behovskorrigerte netto utgifter var 2 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Barnevernet består av disse KOSTRA-funksjonene:

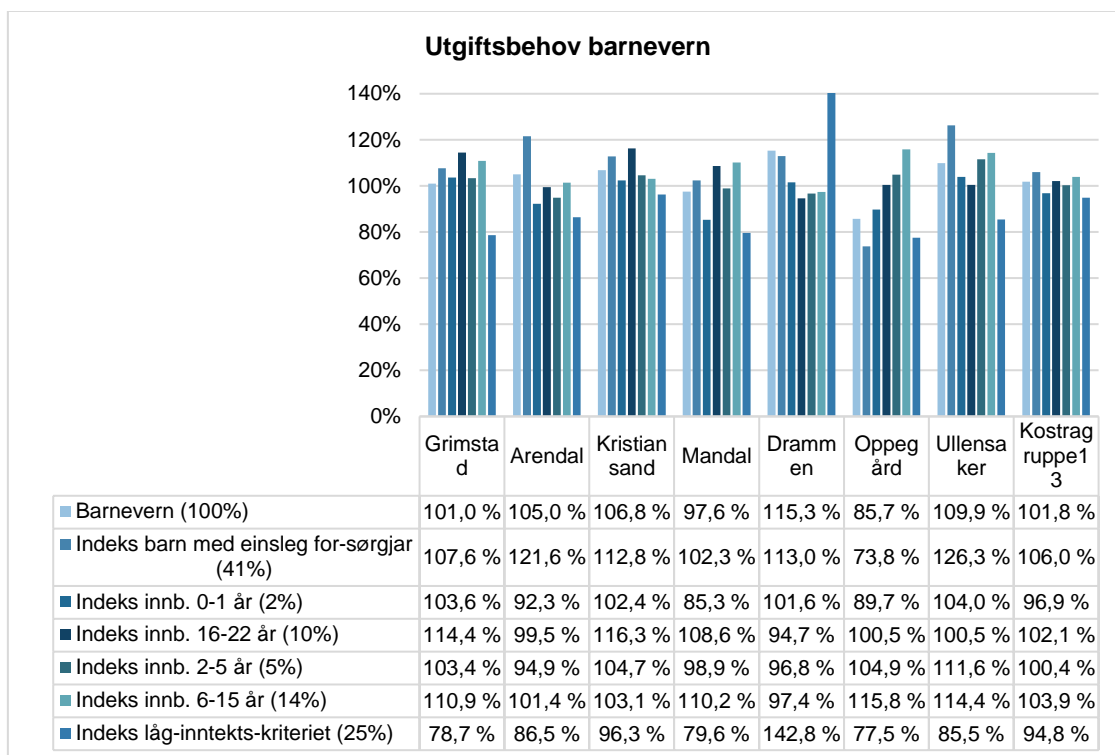
- ▶ **244 Barnevernstjenesten:** saksbehandling, oppfølging av vedtak, beredskap, utgifter til sakkyndig bistand m.m.
- ▶ **251 Barn som ikke er plassert av barnevernet:** Dette er hjelpetiltak til barn og familier.
- ▶ **252 Barn som er plassert av barnevernet:** Dette er utgifter til fosterhjem, beredskapshjem og institusjoner. Enslige mindreårige asylsøkere som bosettes i kommunen får også tjenester som om de er plassert av barnevernet.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Plasseringer (6 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Barnevernstjeneste (4 mill.).

Utgiftsbehovet

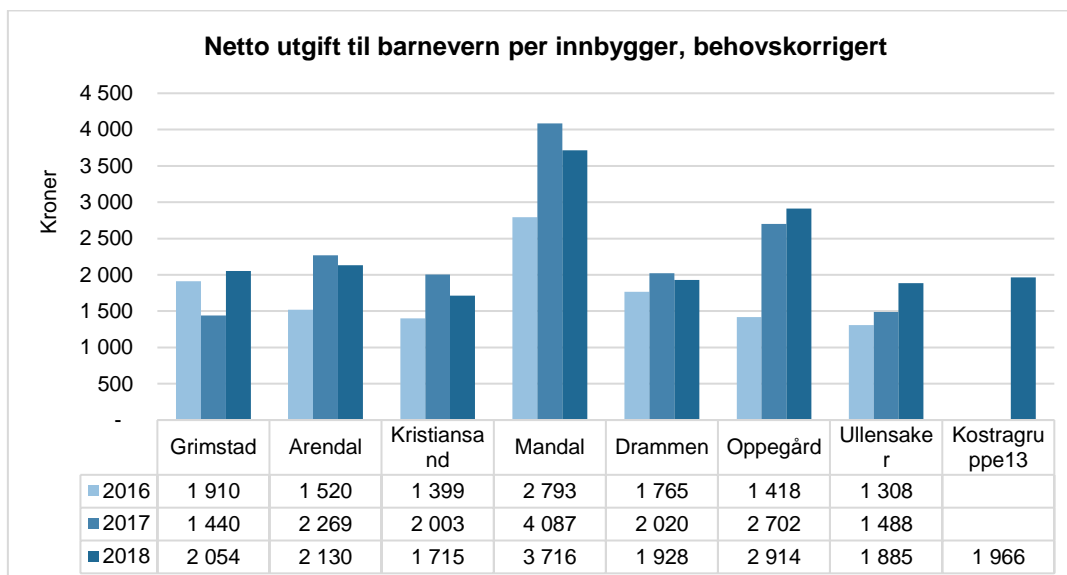
Behovet for barnevern er beregnet til 101 % av landsgjennomsnittet per innbygger. I forhold til landsgjennomsnittet har Grimstad flere barn, flere enslige forsørgere (107,6 %) og færre fattige (78,7 %). KOSTRA-gruppen har litt høyere tjenestebehov enn Grimstad.

Figur 50 Utgiftsbehov til barnevern. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til barnevern per innbygger

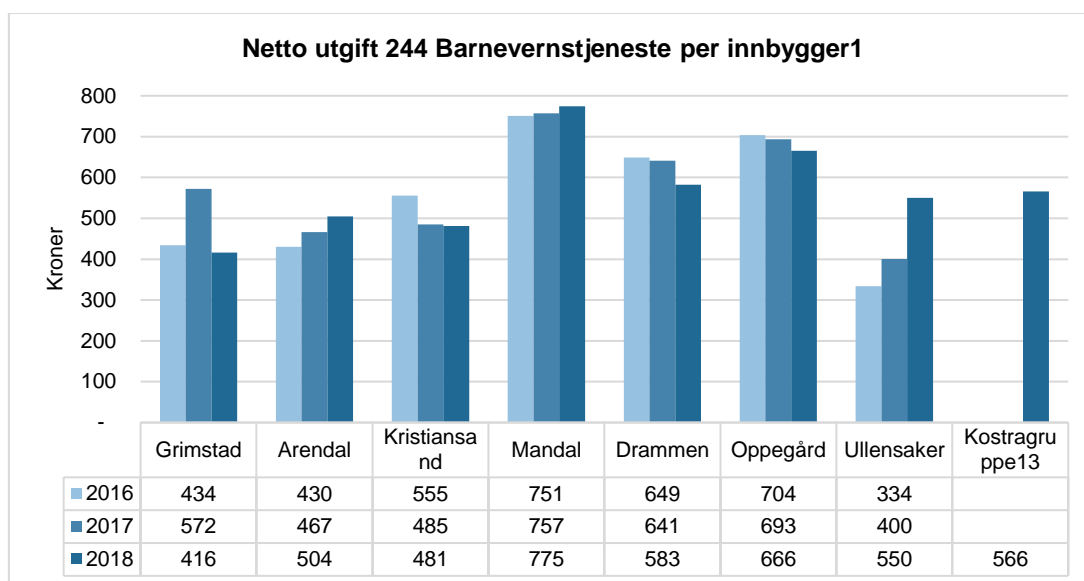
Grimstad brukte 2 054 kroner per innbygger til barnevern i 2018, etter korreksjon for behov. Det er i underkant av 100 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiftene til barnevern i Grimstad er økt de siste tre årene.

Figur 51 Netto utgift til barnevern per innbygger. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 244 barnevernstjeneste per innbygger

Funksjon 244 omfatter driften av barnevernstjenesten, ikke tiltakene. Utgiftene i Grimstad var 416 kroner per innbygger i 2018. Det er ca. 150 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

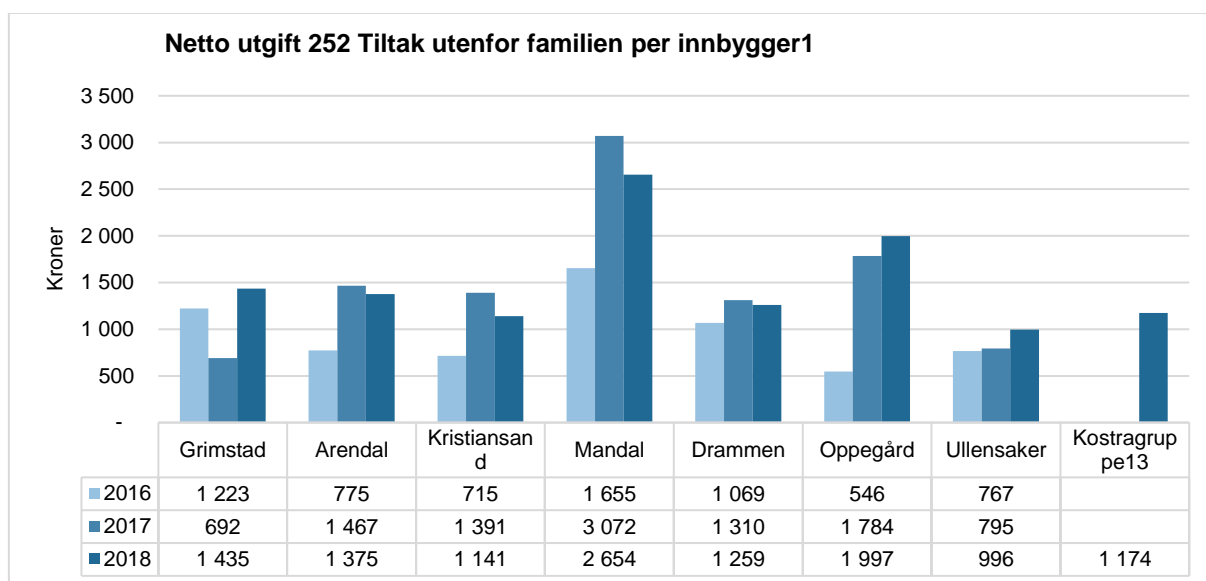

Figur 52 Netto utgift til drift av barnevernstjenestene. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 252 Tiltak utenfor hjemmet per innbygger

Det er 252 Tiltak utenfor hjemmet som avgjør kostnadsnivået i barnevernet. Dette er de mest ressursintensive tiltakene. Det gjelder plassering i institusjon og fosterhjem.

Utgiftene per innbygger i Grimstad var 1 435 kroner per innbygger i 2018. Det er ca. 300 kroner mer enn KOSTRA-gruppen. Forskjellen utgjør 7 millioner kroner.

Figur 53 Netto utgift til tiltak utenfor familien. Kilde: KOSTRA

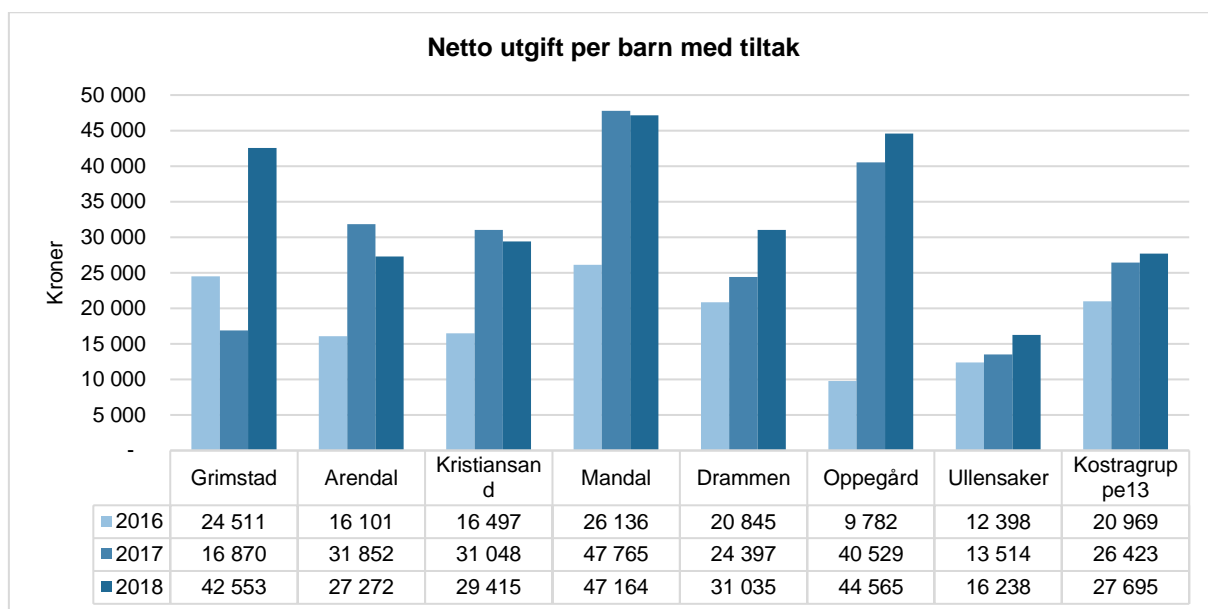
En del av utgiftene under KOSTRA-funksjon 252 kan være knyttet til mindreårige flyktninger. Ikke alle kommuner har dette. Det gjør at noen kommuner kan ha tilbud for denne brukergruppen og dermed også kostnader og inntekter som andre kommuner ikke har. Fram til 2016 skulle tilskudd fra staten til denne brukergruppen føres på KOSTRA-funksjon 252, der hvor utgiftene også er. Etter 2016 skal imidlertid tilskudd føres på KOSTRA-funksjon 850.

Andel innbyggere 0-22 år med barnevernstiltak

Dekningsgraden har betydning for barnevernsutgiftene. I Grimstad hadde 4,0 % av innbyggerne 0-22 år barnevernstiltak i løpet av året. Grimstad lå over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppen som var 3,5 %.

Netto utgift per tiltak

Ser vi nærmere på utgifter per tiltak ser vi at dette var svært høyt i 2018. Netto utgift per barn i barnevernet var i overkant av 42 000 kroner i 2018. Dette er 15 000 kroner mer enn KOSTRA-gruppen. Det er utgiftene per tiltak som gjør at barnevernet i Grimstad ligger på et høyere utgiftsnivå enn KOSTRA-gruppen.

Figur 54 Netto utgift per barn med tiltak. Kilde: KOSTRA

10 Pleie og omsorg

Netto utgift var omtrent 410 millioner kroner i 2018. Grimstad har høyere utgifter til PLO. Pleietjenesten er ikke spesielt institusjonstung. 41 % av utgiftene går til institusjonsdelen. Det er omtrent likt som gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen. Behovskorrigerede netto driftsutgifter er omtrent 19 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Tjenester ført under pleie og omsorg i KOSTRA skiller ikke på ulike brukergrupper, og omhandler tjenester som utføres fra én gang pr. måned til heldøgntjenester.

Det er gjort et dypdykk i pleie- og omsorgstjenester hvor utgifter er fordelt på brukergrupper. Dette dypdykket presenteres separat.

Behovet for tjenester i pleie og omsorg er knyttet til alderssammensetningen av befolkningen, antall psykisk utviklingshemmede over 16 år, kommunens størrelse og førdødelighet/forventet levealder. Det er svært viktig å korrigere PLO-utgiftene for behov. Utgiftsbehovet i PLO i Grimstad er anslått til 92,5 % av landsgjennomsnittet per innbygger. Grimstad har færre eldre enn gjennomsnittet og færre ugifte, litt færre tjenestemottakere over 16 år med diagnose psykisk utviklingshemming og kortere reiseavstander. Forventet levealder er lavere i Grimstad enn landsgjennomsnittet, noe som trekker opp utgiftsbehovet til pleie- og omsorgstjenester.

Pleie og omsorg omfatter følgende KOSTRA-funksjoner:

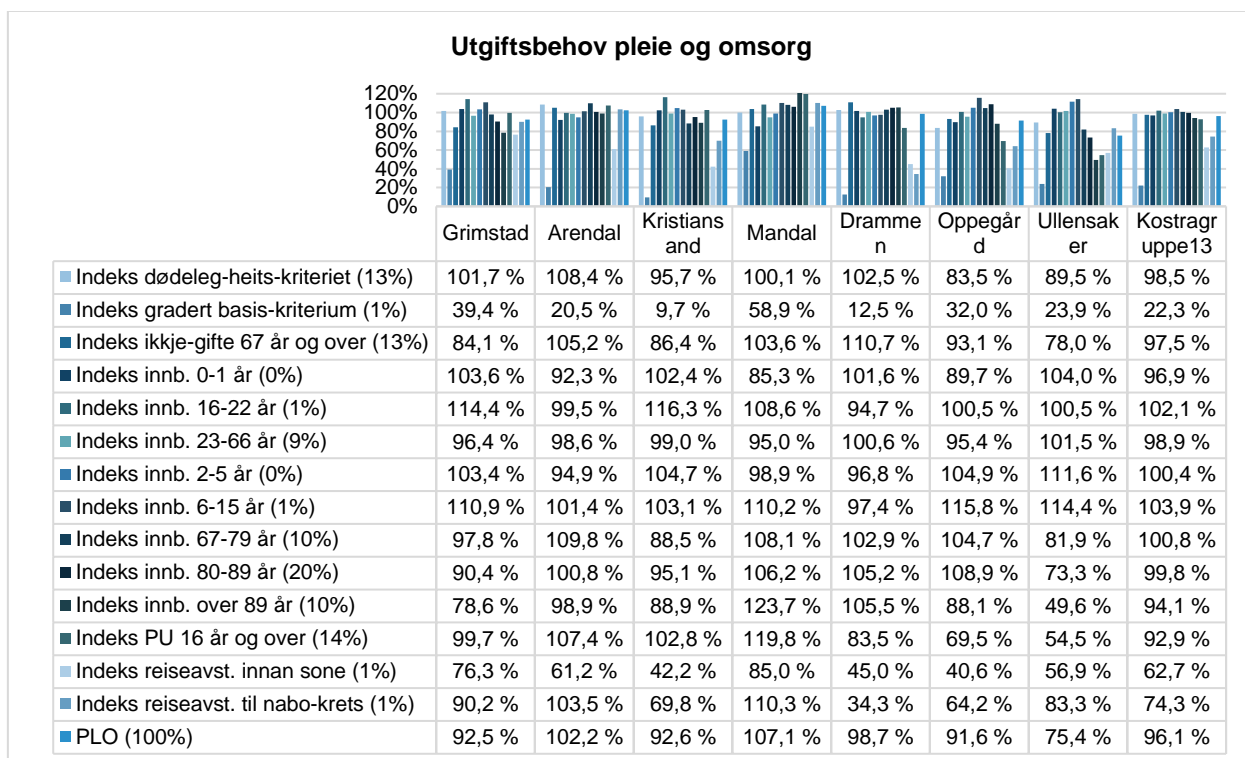
- ▶ **234 Aktivisering og service:** støttekontakt, dagsenter, matombringing, vaskeri, trygghetsalarm, dag- og aktivitetssenter.
- ▶ **254 Pleie i hjemmet:** hjemmetjenester til eldre og yngre brukere, somatisk syke, psykisk syke, funksjonshemmede og personer med psykisk utviklingshemming eller utviklingsforstyrrelse. Omfatter både helsetjenester og praktisk bistand. Tjenester i omsorgsboliger og tjenester organisert som BPA defineres som hjemmetjenester.
- ▶ **253 Pleie i institusjon:** sykehjem til eldre både korttid, langtid, skjermet demens, lindrende palliative plasser, avlastning og barnebolig til psykisk utviklingshemmede. Omfatter også tjenestene til kjøkken og vaskeri.
- ▶ **261 Institusjonslokaler:** drift, avskrivninger og vedlikehold av institusjonslokaler, men ikke lokaler til omsorgsboliger og dagsenter.
- ▶ **256 Kommunal øyeblikkelig døgnhjelp:** dette er en beslektet KOSTRA-funksjon hvor utgifter til kommunale øyeblikkelig hjelpsplasser (KAD-plasser) føres.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Pleie i hjemmet (57 mill.) og døgnopphold (3 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Aktivisering (11 mill.), pleie i institusjon (25 mill.) og institusjonslokaler (5 mill.).

Utgiftsbehovet

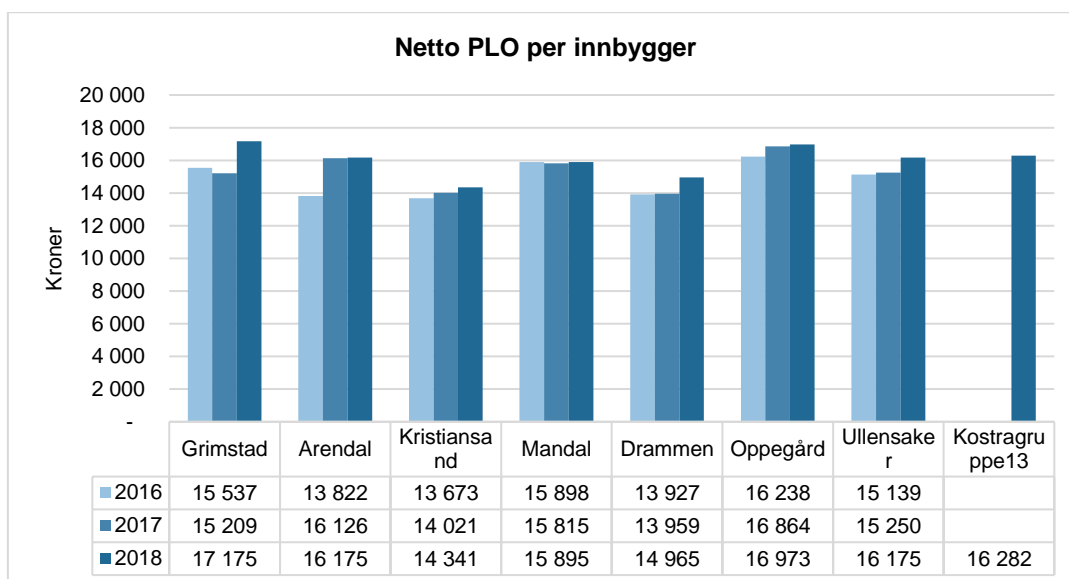
Behovet for pleie og omsorg er beregnet til 92,5 % av landsgjennomsnittet per innbygger. I forhold til landsgjennomsnittet har Grimstad færre eldre, færre brukere registrert med psykisk utviklingshemming, høyere dødelighet, færre ugifte eldre og kortere avstander. KOSTRA-gruppen har høyere tjenestebehov enn Grimstad.

Figur 55 Utgiftsbehov til pleie og omsorg. Kilde: Grønt Hefte

Netto utgift til PLO per innbygger

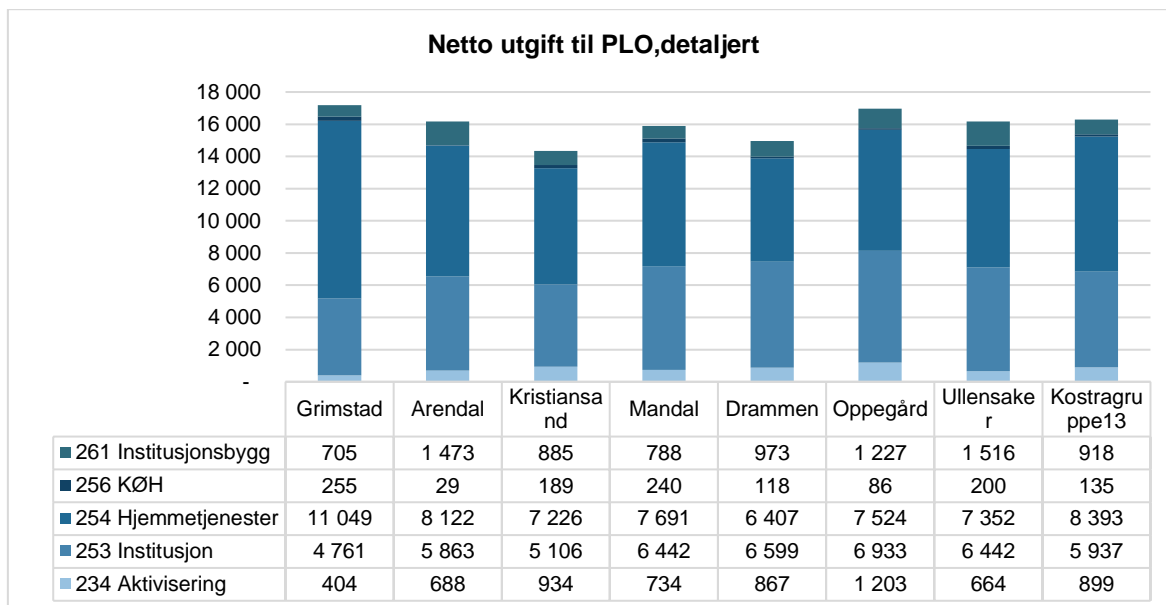
Grimstad brukte 17 175 kroner per innbygger til PLO i 2018, etter behovskorleksjon. Det er omtrent 600 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiftene til PLO har økt med ca. 1 600 kroner per innbygger de siste tre årene, men merk at økningen også har sammenheng med feilføringer på andre KOSTRA-funksjoner.

Figur 56 Netto utgift til pleie og omsorg per innbygger. Kilde: KOSTRA

Samlede utgifter til pleie- og omsorgstjenester

Per innbygger bruker Grimstad 17 175 kroner til pleie- og omsorgstjenester når det er korrigert for utgiftsbehovet. Det er ikke korrigert for eventuelle forskjeller i regnskapsført og revisorgodkjent tilskudd til ressurskrevende tjenester. Dette må tas med i vurderingen når innsparingspotensialet skal vurderes av prosjektgruppen. Figuren under viser hvordan utgiftene er fordelt på funksjon.

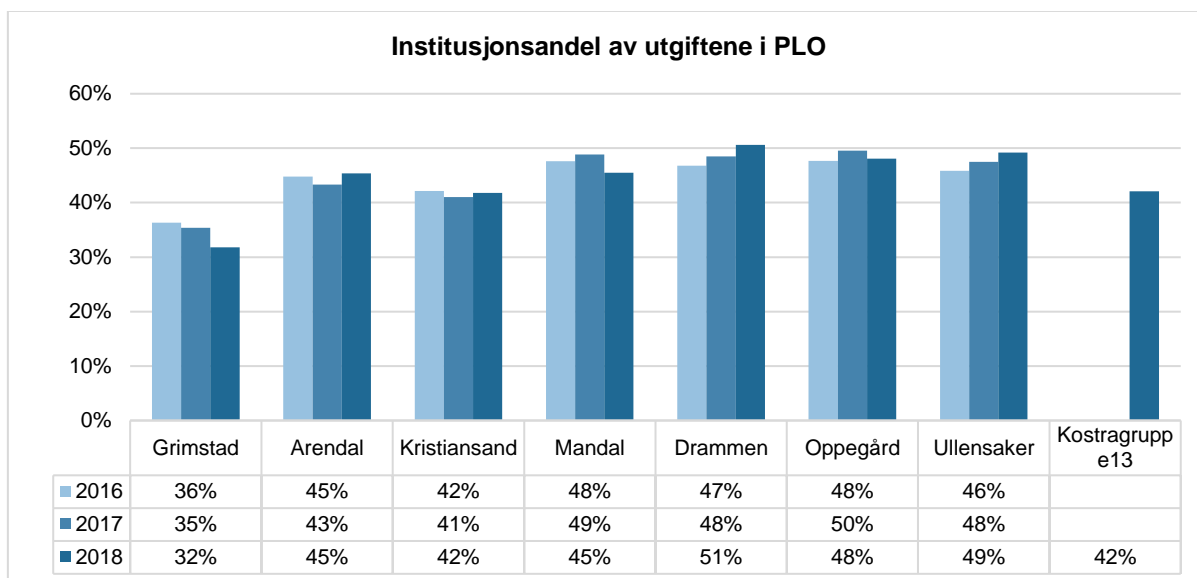
Figur 57 Netto driftsutgifter per innbygger til pleie- og omsorgstjenester. Kilde: KOSTRA

Grimstad har litt høyere utgifter enn KOSTRA-gruppen og flere av de andre kommunene til institusjon og hjemmebaserte tjenester. Institusjonsbyggene er rimeligere per innbygger enn for KOSTRA-gruppen. Det brukes ikke så mye på aktivisering og service etter korrigeringen i regnskapet.

Andel av netto utgift som går til institusjonsdrift

Det er alminnelig antatt at PLO i kommunene bør jobbe etter BEON-prinsippet, med sterk vekt på hjemmebaserte tjenester og egenmestring. I noen kommuner går to tredeler av PLO-utgiftene til hjemmebaserte tjenester.

Grimstad har en sterk prioritering av hjemmetjenester. 32 % av utgiftene i PLO går til institusjonsdelen (pleie og drift av lokaler). Det er 10 prosentpoeng mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Det kan være tegn som tyder på vridning mot mer hjemmebasert omsorg. Andelen brukt til institusjonsomsorg har gått ned de siste tre årene. Dette har også sammenheng med feilføringer på andre KOSTRA-funksjoner.

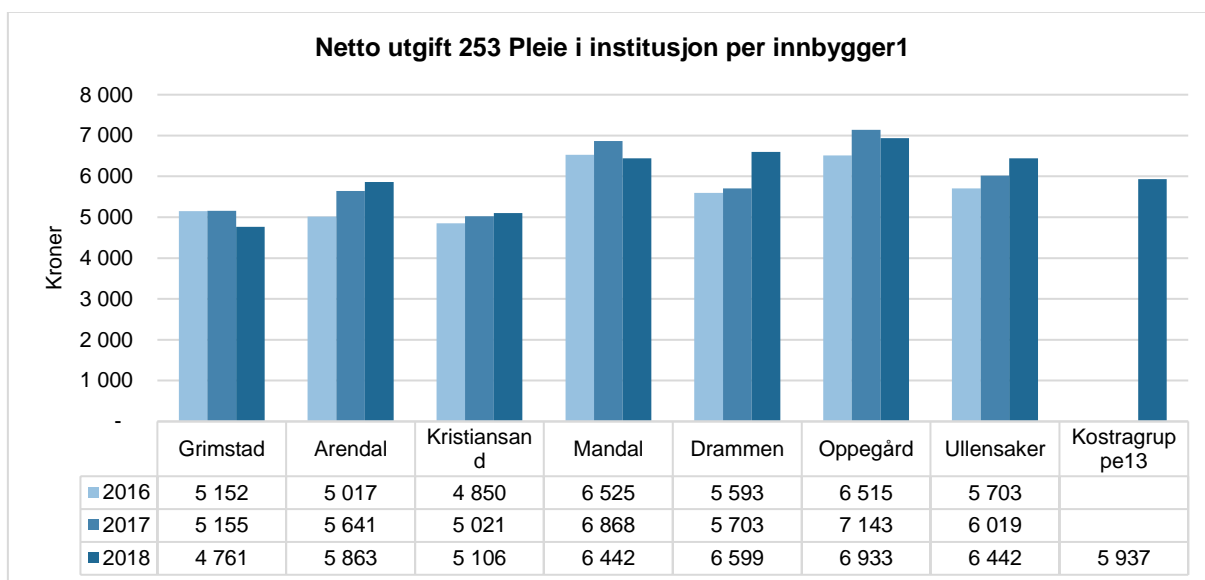

Figur 58 Andelen utgifter til institusjon. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 253 pleie i institusjon per innbygger

Funksjon 253 omhandler pleie i institusjon og omfatter sykehjem og barneboliger/avlastningsboliger for barn og unge. Det er ikke registrert barnebolig, men det er 16 plasser i avlastning for barn og unge i 2018. Det er registrert 112 sykehjemsplasser.

Grimstad brukte omtrent 4 761 kroner per innbygger til pleie i institusjon i 2018, etter behovskorreksjon. Det er ca. 1200 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiftene til pleie i institusjon har sunket med ca. 400 kroner per innbygger de siste tre årene.

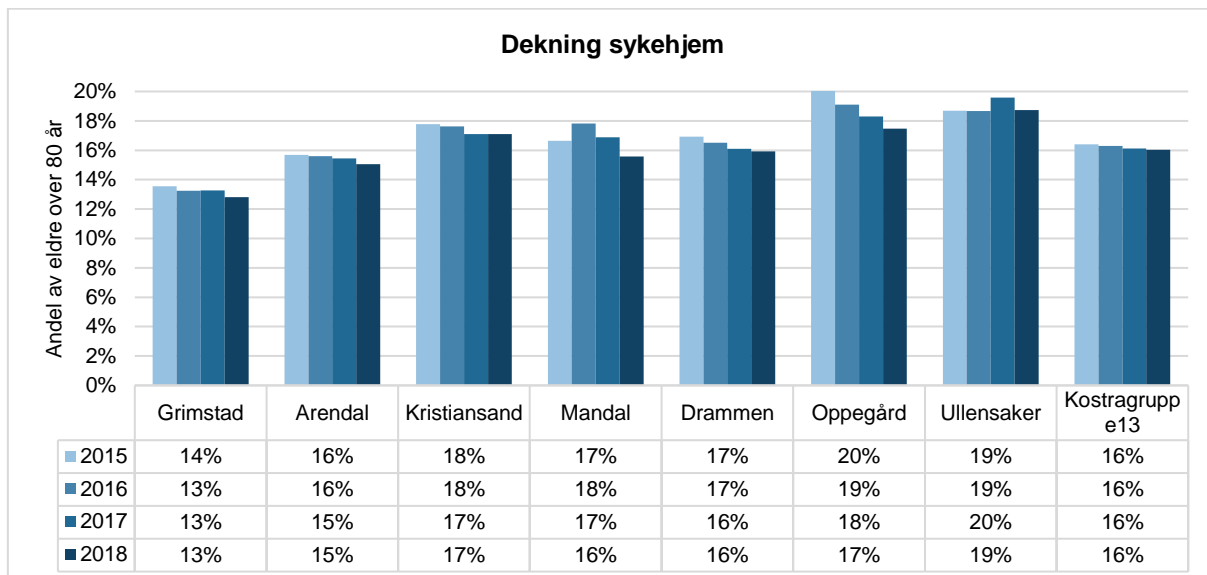
Figur 59 Netto driftsutgifter til institusjon. Kilde: KOSTRA

Plasser i sykehjem per innbygger over 80 år

Vi har sett at netto utgifter til drift av institusjon (pleie og lokaler) er litt lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Lave utgifter til institusjon kan komme av lav sykehjemsdekning (og barneboliger) eller lave utgifter per plass.

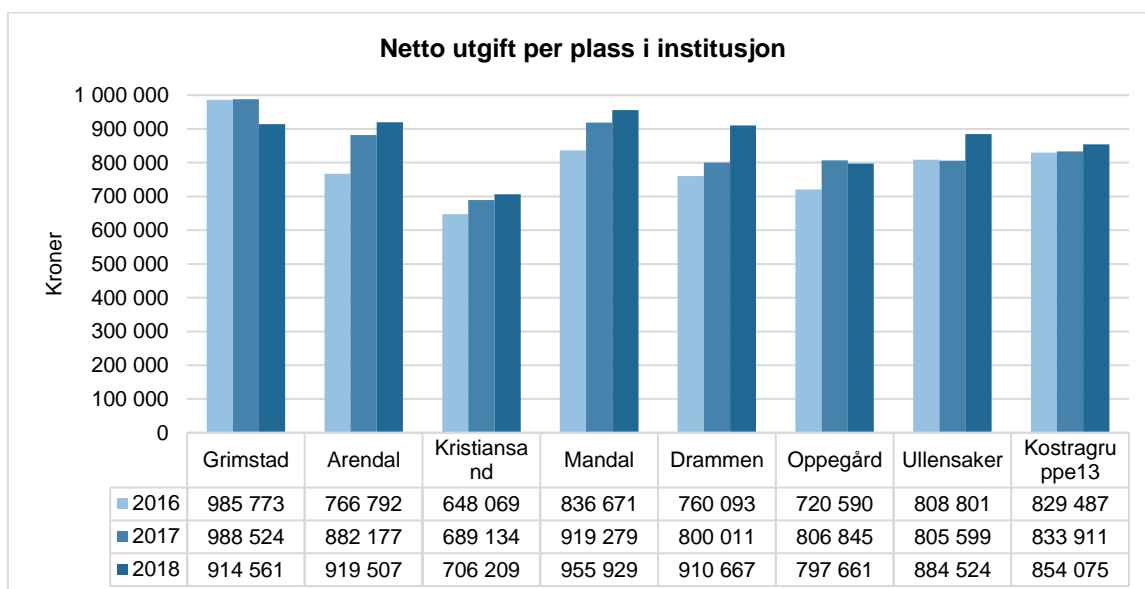
Grimstad har lavere sykehjemsdekning enn KOSTRA-gruppen. Antall plasser i institusjon tilsvarer 13 % av innbyggere over 80 år. Det er 3 prosentpoeng mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Vi ser at alle kommunene i vår sammenlikning ligger høyere på sykehjemsdekning. Kommunene i landet med lavest sykehjemsdekning har omtrent 8 % dekningsgrad. Grimstad har en høy dekning på omsorgsboliger, så dette må ses i sammenheng med sykehjemsdekningen.

Figur 60 Dekningsgrad sykehjem. Kilde: KOSTRA

Netto utgift per plass på institusjon

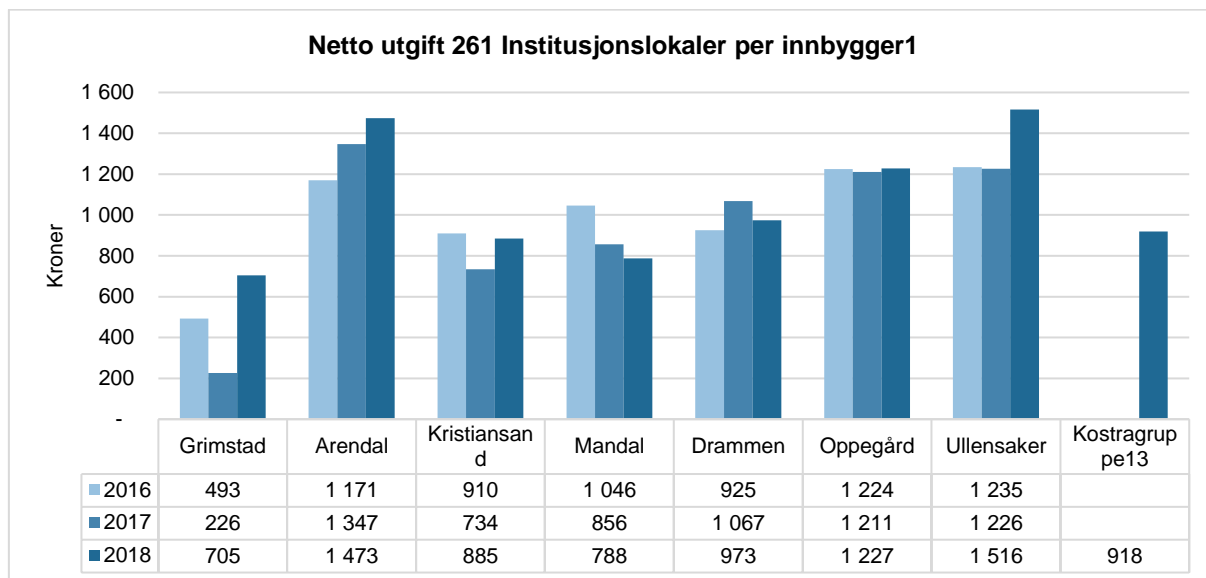
Netto driftsutgift per plass er i underkant av 1 million kroner. Det er omtrent 60 000 kroner mer per plass enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen og høyest av alle kommunene bortsett fra Arendal.

Figur 61 Netto utgift per institusjonsplass. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 261 Lokaler institusjon per innbygger

Utgiftene til institusjonslokaler har økt siste årene i Grimstad. Utgiftene er lavere enn snittet i KOSTRA-gruppen. Netto utgift til institusjonslokaler er 705 kroner per innbygger. Usikkerhet på føring av utgifter i eiendomsforvaltningen vil muligens også gjelde institusjonsbygg.

Figur 62 Netto utgift til institusjonslokaler. Kilde: KOSTRA

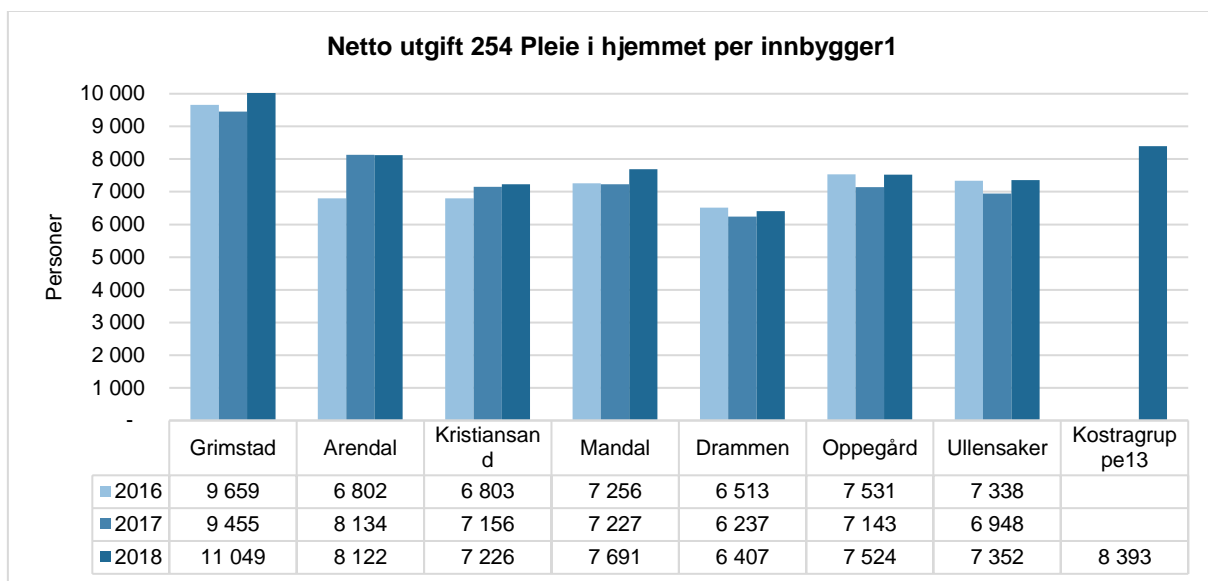
Netto utgift til 254 hjemmebaserte tjenester per innbygger

254 Hjemmebaserte tjenester omfatter seks svært ulike tjenester til hjemmeboende: hjemmehjelp (mot betaling), helse- og omsorgstjenester i bolig for ulike brukergrupper, brukerstyrt personlig assistent (BPA), helsehjelp utenfor institusjon, omsorgsstønad og privat avlastning (for eksempel helgeopphold hos slektninger). Disse tjenestene gjelder både eldre, funksjonshemmede (inkl. PU) og psykisk helse/rus.

Det betyr at regnskapet for denne funksjonen er vanskelig å tolke. Vi vet ikke om utgiftene gjelder eldre eller yngre brukere, eller hvilken type unge brukere det gjelder. Brukerne er alt fra eldre brukere med hjemmehjelp én time per uke til brukere som trenger bistand hele døgnet - året rundt.

Utgiftene til hjemmebaserte tjenester i Grimstad er høye. Behovskorrigerede netto utgifter er 11 049 kroner per innbygger. Det er i overkant av 2 500 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen. Utgiften har ligget på samme nivå de siste årene for den delen av hjemmebaserte tjenester som ikke inkluderer psykisk helse og rus. I 2018 er det korrigeret for psykiatri- og rusboliger som var ført på feil KOSTRA-funksjon.

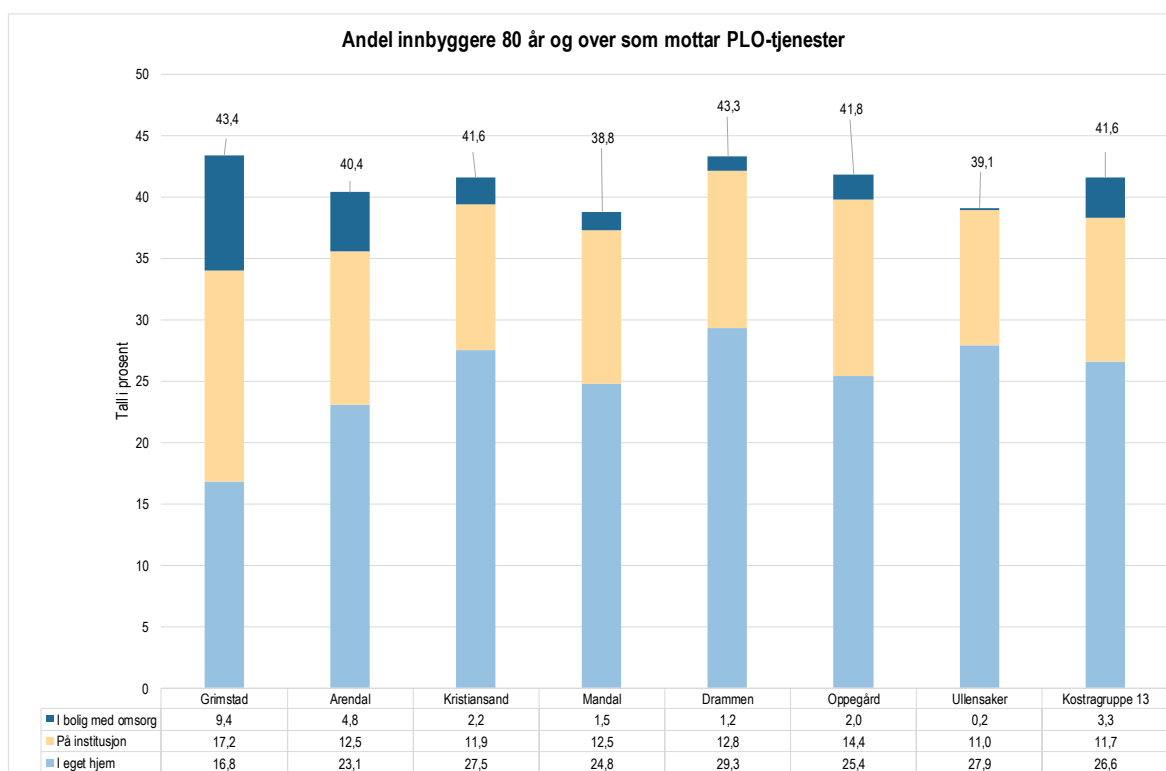
Mye av utgiftene i Grimstad er knyttet til tjenester i bolig med heldøgntjenester. Kommunen kjøper tilbud i tillegg til å ha et tilbud i egen regi. Tilskuddet til ressurskrevende tjenester har stor betydning for netto utgift per innbygger i hjemmebaserte tjenester.

Figur 63 Netto utgift til hjemmebaserte tjenester. Kilde: KOSTRA

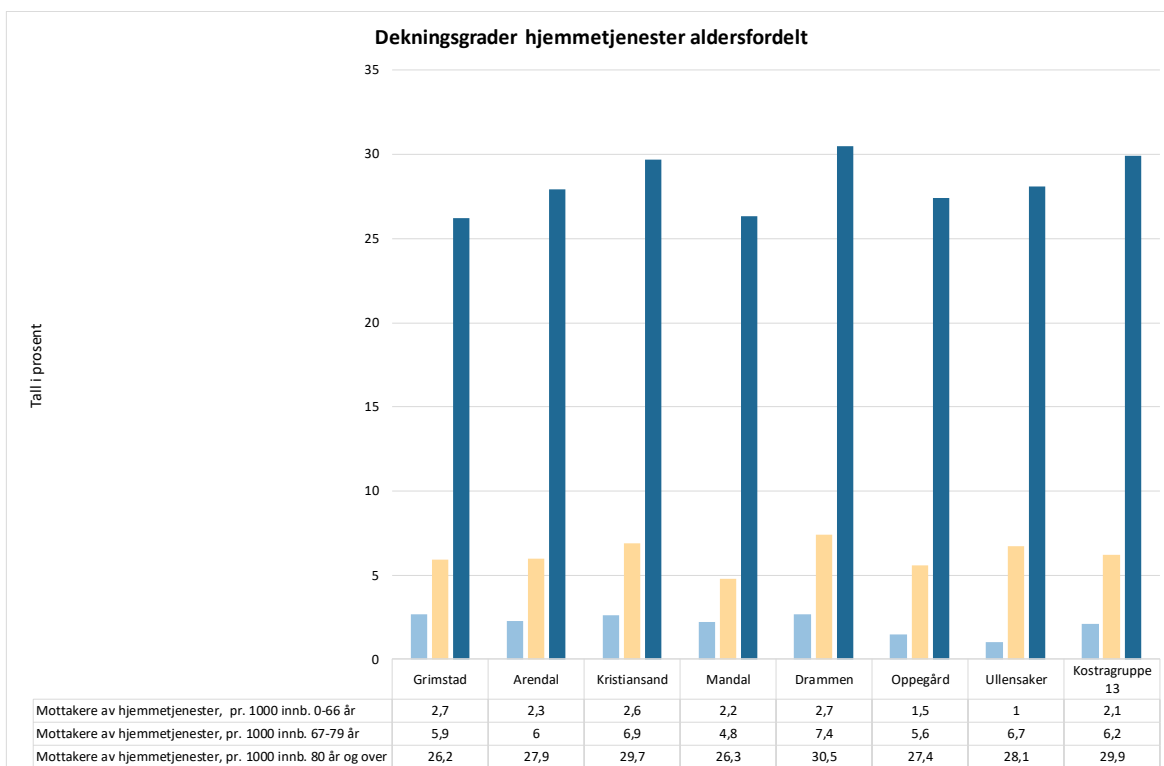
Dekningsgrader

Det er en høy andel innbyggere over 80 år som mottar PLO-tjenester. Figuren under viser tall fra 2017 siden Helsedirektoratet ikke har levert tall til SSB for 2018.

Figur 64 Dekningsgrader for eldre 80 år og over. Kilde: KOSTRA (2017)

Dekningsgraden for hjemmebaserte tjenester i Grimstad er litt lavere enn i KOSTRA-gruppe 13.

Figur 65 Dekningsgrad hjemmebaserte tjenester. Kilde: KOSTRA (2017)

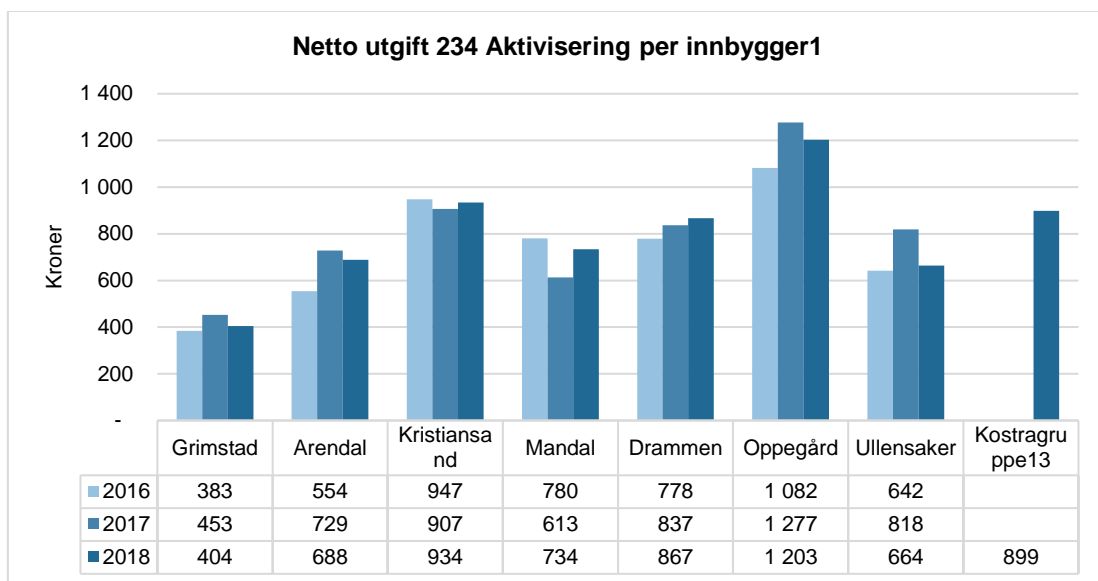
Dette er en overfladisk sammenligning. Hjemmetjenesten omfatter mange tjenester og flere typer brukere, både eldre, funksjonshemmede, psykisk utviklingshemmede og folk med psykiske og/eller rusrelaterte lidelser. Kostratallene kan skjule store forskjeller mellom eldreomsorgen og omsorgen for øvrige brukergrupper. Dypdykket i pleie og omsorg viser hvilke brukergrupper tjenestene går til.

Erfaring fra andre kommuner er at kommuner som har høye utgifter til hjemmetjenester kan skyldes høye utgifter til andre brukere enn eldre, og høye enhetskostnader i bolig innenfor tjenester til mennesker med utviklingshemming og psykisk helse/rus. I mange kommuner ser vi at andelen som benyttes til hjemmetjenester overfor eldre er lav til tross for høye utgifter til hjemmetjenester. Den nasjonale trenden for å møte en stadig økende aldrende befolkning er at veksten i tjenester primært skal skje i hjemmetjenestene. Dette innebærer at en strategi for kostnadseffektivitet kan bety å unngå en kostnadsvekst i institusjonstjenester og heller være rausere med hjemmetjenestene.

Netto utgift til 234 aktivisering per innbygger

234 Aktivisering omfatter dagsenter, støttekontakt, matombringing og trygghetsalarm. Dette er støttetjenester for å få hjemmebaserte tjenester til å fungere. Kommunene legger stadig mer vekt på disse tjenestene som en viktig del av strategien og for å sikre tjenester i tråd med BEON-prinsippet. Satsing på og videreutvikling av dag- og aktivitetstilbud for ulike brukergrupper er viktig både for den enkelte bruker, men også for at kommunen skal kunne yte tjenester i tråd med BEON-prinsippet.

Utgiftene til aktivisering i Grimstad er lave. Som figuren under viser har utgiftene til dette variert veldig siste årene.

Figur 66 Utgifter til aktivisering. Kilde: KOSTRA

11 Helse

Grimstad sine utgifter til helsetjenesten er på nivå med snittet i KOSTRA-gruppe 13.

Behovet for helsetjenester har sammenheng med andelen barn og unge i befolkningen og yngre eldre som bruker fysioterapitjenesten. Yngre innbyggere og de yngste eldre mellom 67 og 79 år teller derfor mest til utgiftsbehovet.

Netto utgift var omtrent 55 millioner kroner i 2018. Behovskorrigerede netto utgifter i Grimstad var 4 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

KOSTRA-funksjonene som inngår i kommunehelsetjenesten er:

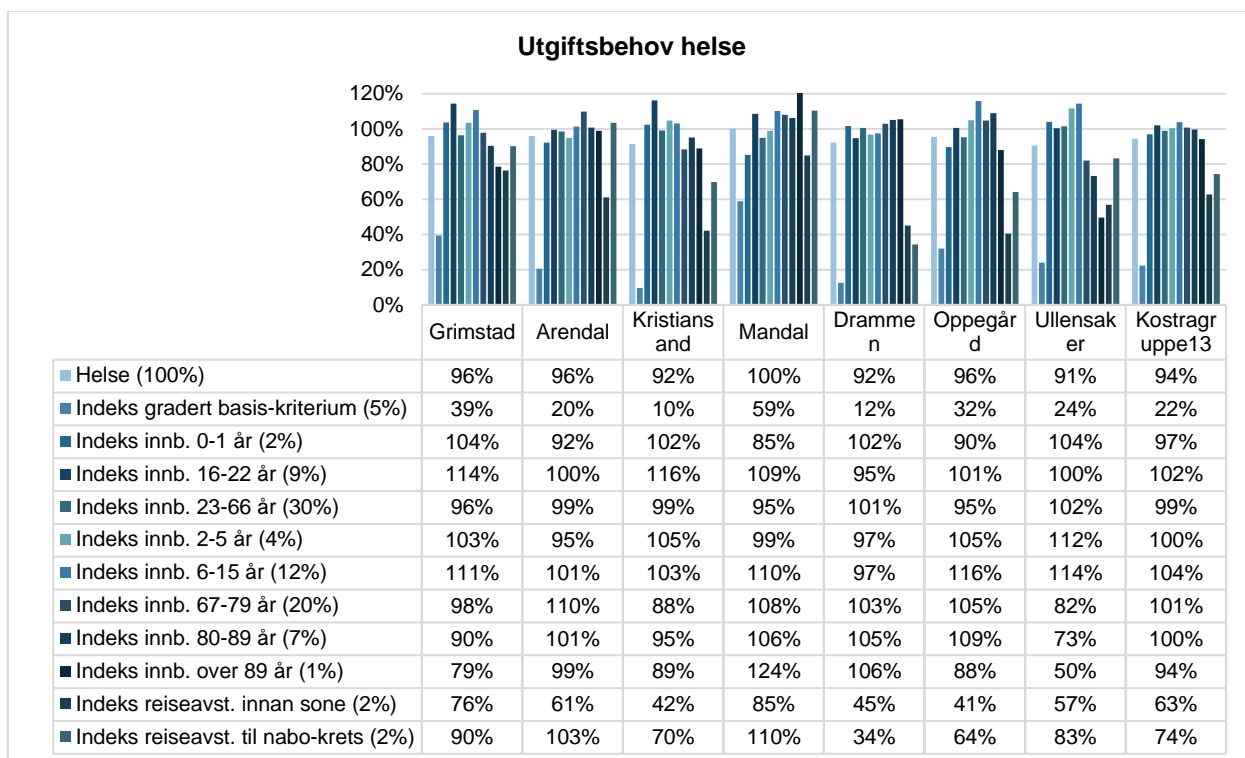
- ▶ **232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste** som inneholder helsestasjon for barn, ungdom og skolehelsetjenester
- ▶ **233 Annet forebyggende helsearbeid** som inneholder miljørettet helsevern, smittevern, samfunnsmedisin
- ▶ **241 Diagnose, behandling og rehabilitering** som inkluderer fastlegeordningen, legevakt, fysio- og ergoterapi. På denne funksjonen føres det både tilskudd til private og lønn til egne ansatte.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Ingen.

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Helsestasjoner (1 mill.) og behandling (3 mill.).

Utgiftsbehovet

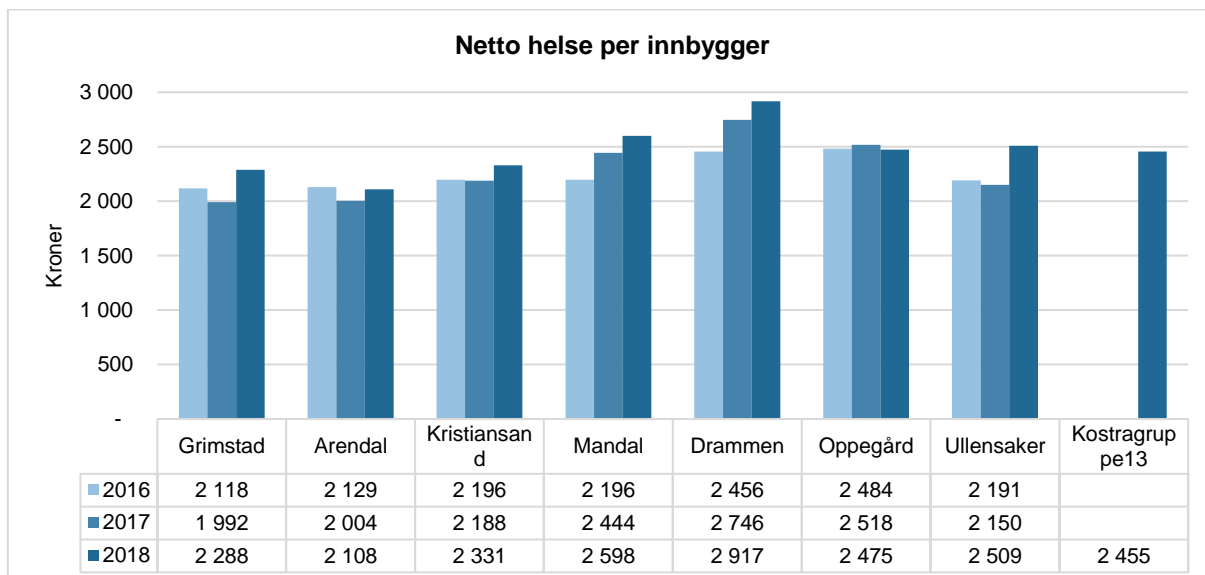
Behovet for helsetjenester i Grimstad er beregnet til 96 % av landsgjennomsnittet per innbygger. I forhold til landsgjennomsnittet har Grimstad færre eldre, flere yngre og korte avstander. KOSTRA-gruppen har lavere tjenestebehov enn Grimstad.

Figur 67 Utgiftsbehovet til helsetjenester. Kilde: Grønt Hefte

Netto utgift til helsetjenesten per innbygger

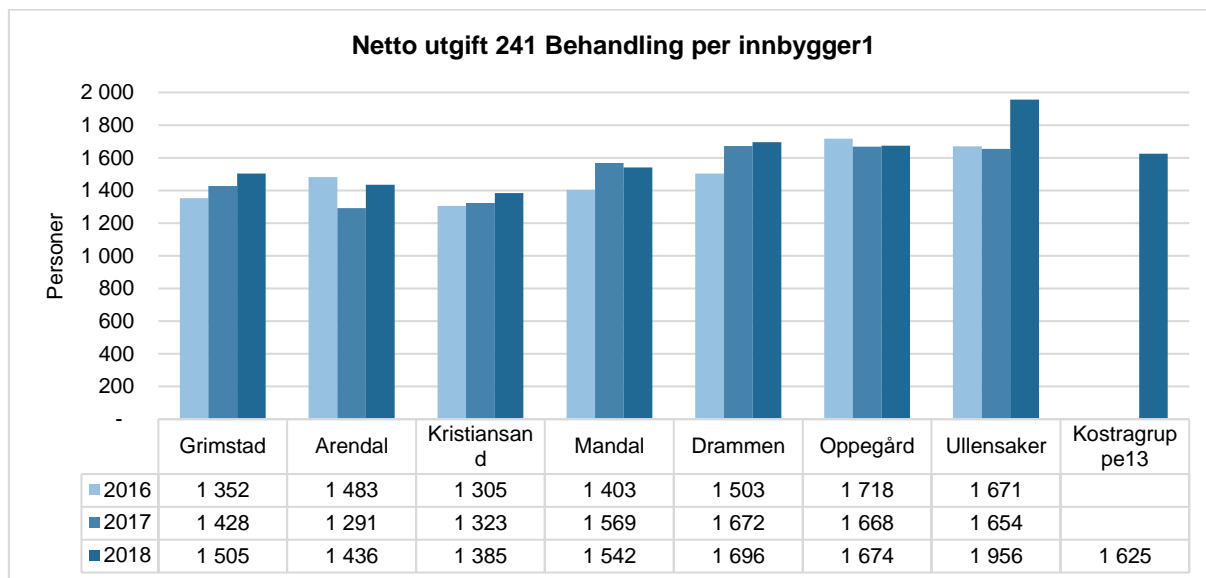
Grimstad brukte 2 288 kroner per innbygger til helsetjeneste i 2018. Det er 200 kroner lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Grimstad sine utgifter til helse er økt siden 2016.

Figur 68 Netto utgifter til helse per innbygger. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 241 behandling per innbygger

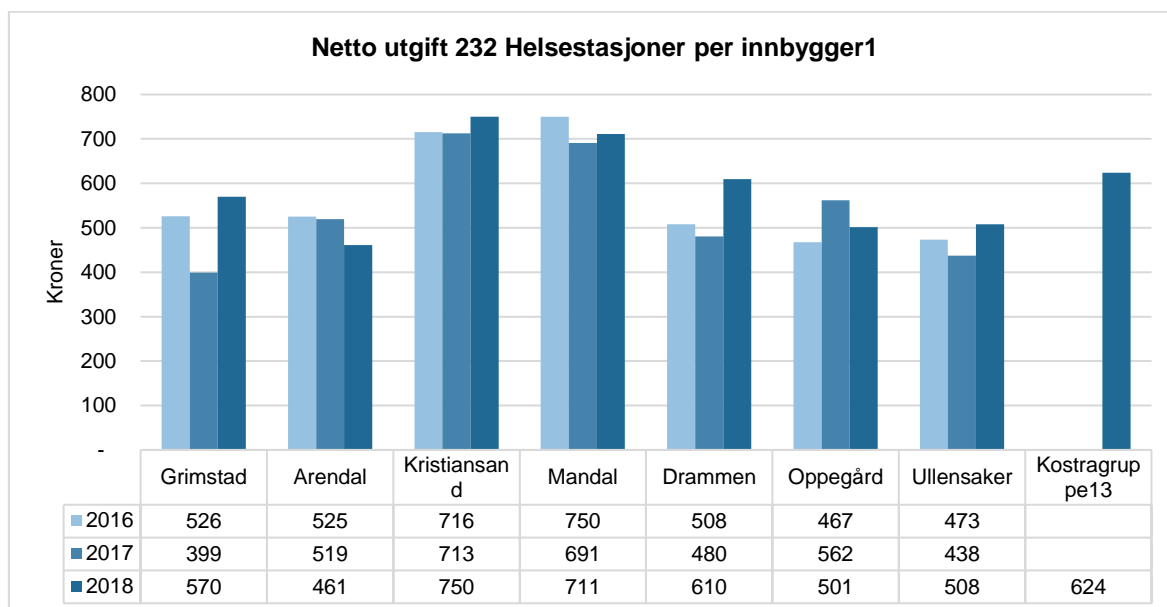
Det er funksjon 241 behandling som er størst i helsetjenesten. Grimstad brukte 1 505 kroner per innbygger på fastleger, fysioterapi og legevakt. Det er 120 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiften per innbygger har økt med omtrent 200 kroner per innbygger siden 2016.

Figur 69 Netto utgift til diagnose, behandling og rehabilitering. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til helsestasjon og skolehelsetjeneste

Grimstad brukte 570 kroner per innbygger til helsestasjon og skolehelsetjeneste i 2018. Dette er lavere enn kommunegruppen, Kristiansand, Drammen og Mandal, men høyere enn Oppegård, Arendal og Ullensaker.

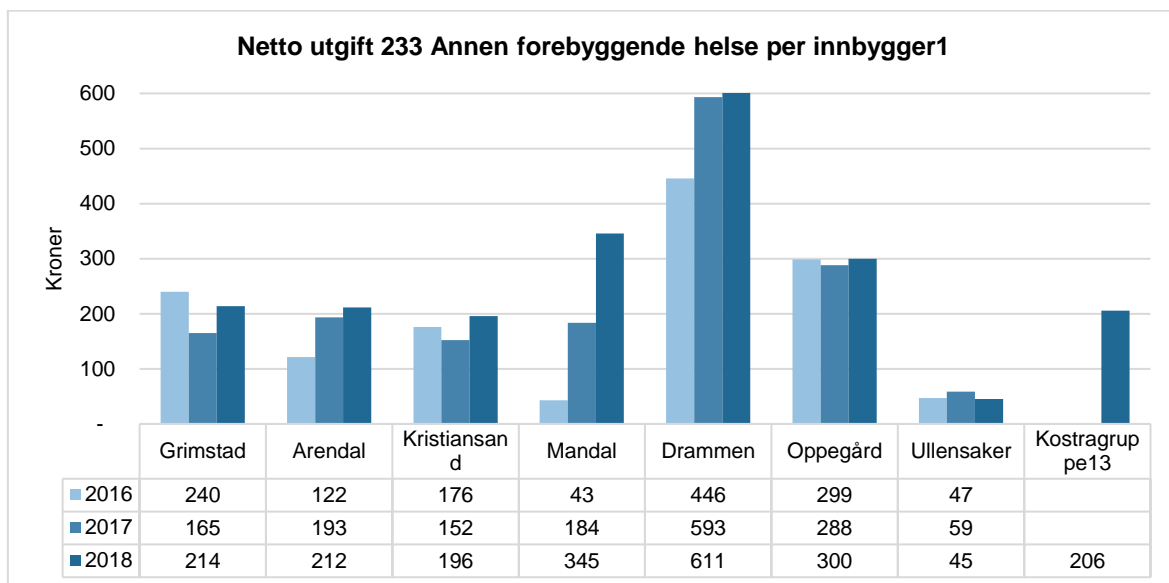

Figur 70 Netto utgift til helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til forebyggende helsearbeid

Grimstad bruker 214 kroner per innbygger til annet forebyggende helsearbeid. Dette er ca. på nivå med KOSTRA-gruppen, Arendal og Kristiansand.

Figur 71 Netto driftsutgift til annet forebyggende helsearbeid. Kilde: KOSTRA

12 Sosial

Introduksjonsordningen er helt finansiert med statstilskudd (integreringstilskuddet) og holdes utenfor analysen.

Utgiftsbehovet for sosialtjenester i Grimstad er beregnet til omtrent 93 % av landsgjennomsnittet. Det er særlig høy andel uføre som trekker opp utgiftsbehovet.

Netto utgift var omtrent 48 millioner kroner i 2018. Samlede behovskorrigerede netto driftsutgifter var like høye som gjennomsnittet i kommunegruppen.

Store deler av sosialutgiftene i norske kommuner er knyttet til arbeidet med flyktninger. Antall flyktninger mottatt i kommunen har stor betydning for utgiftsnivået i denne tjenesten. Grimstad har under middels utgifter til flyktninger, etter størrelsen på integreringstilskuddet å dømme.

Sosialtjenesten inneholder disse KOSTRA-funksjonene:

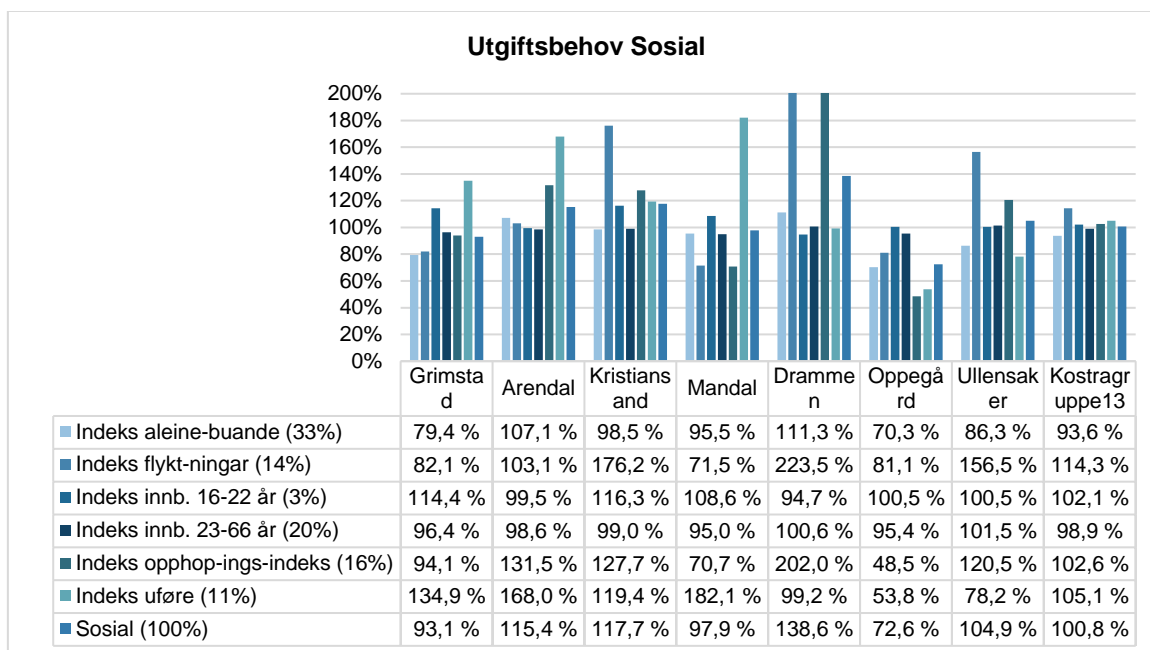
- ▶ **242 Rådgivning m.m.:** Her ligger driften av den kommunale delen av NAV, saksbehandlere, rådgivning og veiledning.
- ▶ **281 Økonomisk sosialhjelp:** Her føres ytelser til livsopphold, det være seg til bolig eller annet livsopphold som mat, energi osv.
- ▶ **243 Tilbud til personer med rusproblemer:** Her føres utgiftene kommunen har til institusjonsopphold, avrusning/behandlingstiltak og ettervern av rusbrukere.
- ▶ **273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi:** Her føres arbeidstiltak til arbeidsledige, yrkes- og utviklingshemmede, herunder ASVO (vernede arbeidsplasser).
- ▶ **276 Kvalifiseringsprogrammet:** Her føres kvalifiseringsstønadene til deltakere i kvalifiseringsprogrammet.

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Rusomsorg (3 mill.), vernet arbeid (5 mill.),

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Veiledning (4 mill.), sosialhjelp (4 mill.).

Utgiftsbehovet

Behovet for sosiale tjenester er beregnet til 93 % av landsgjennomsnittet per innbygger. I forhold til landsgjennomsnittet har Grimstad færre aleneboende (79 %), flere uføre (135 %), færre flyktninger (82 %) og mindre storbyproblemer (94 %).

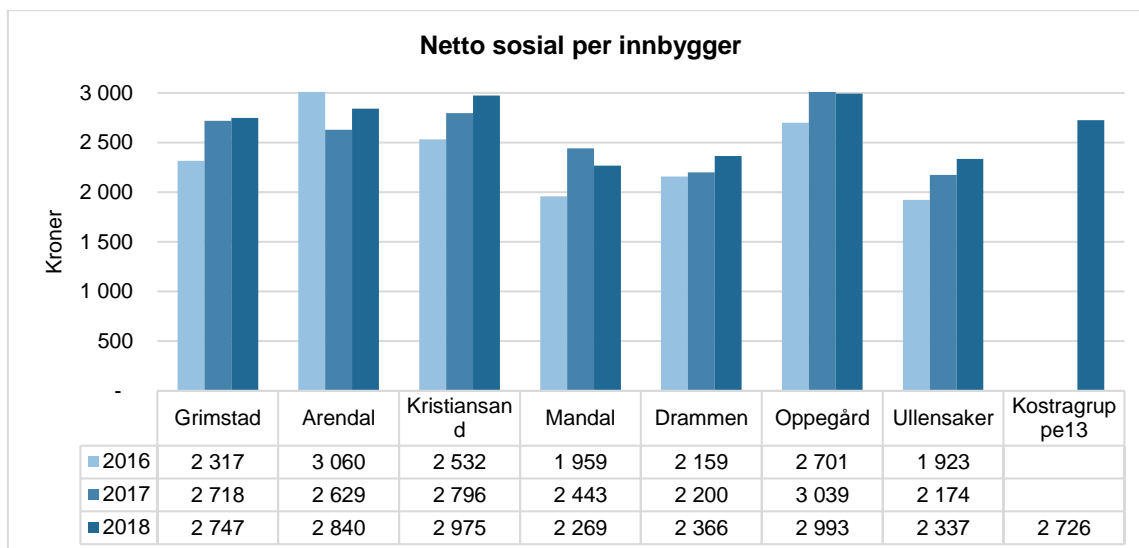

Figur 72 Utgiftsbehovet til sosialtjeneste. Kilde: Grønt Hefte

Netto utgift til sosialtjenesten per innbygger

Behovskorrigerte netto driftsutgifter til sosiale tjenester var 2 747 kroner i Grimstad i 2018. Det er omtrent på nivå med gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

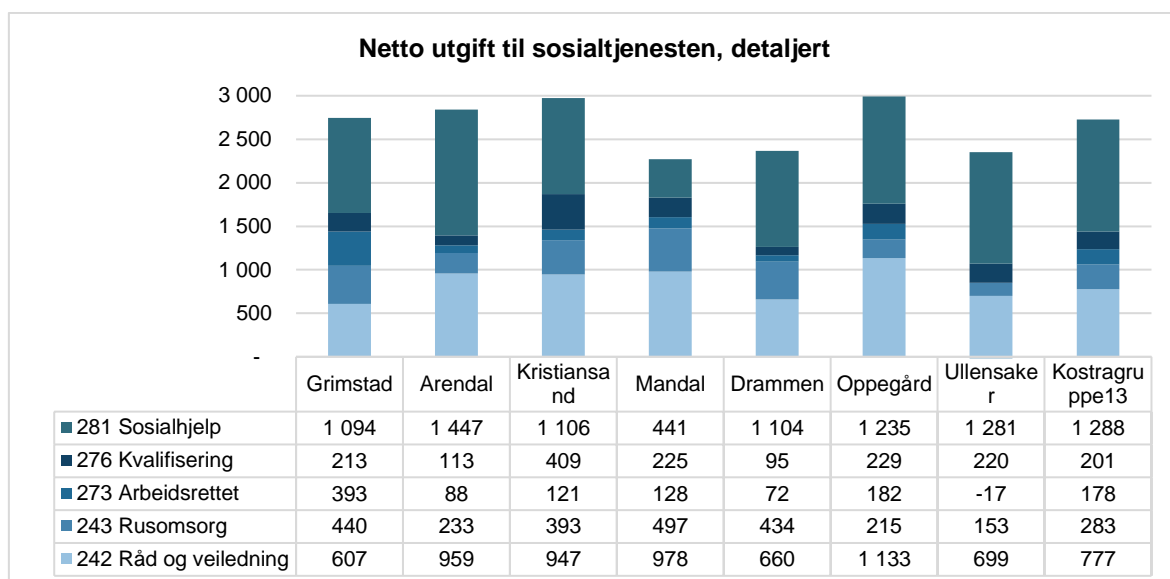
For 2018 er sosialtjenesten korrigert med rundt 7 millioner kroner som følge av feilføring av boligjenester til psykiatri og rus som skulle vært ført på hjemmebaserte tjenester.

Figur 73 Netto utgift til sosialtjenesten. Kilde: KOSTRA

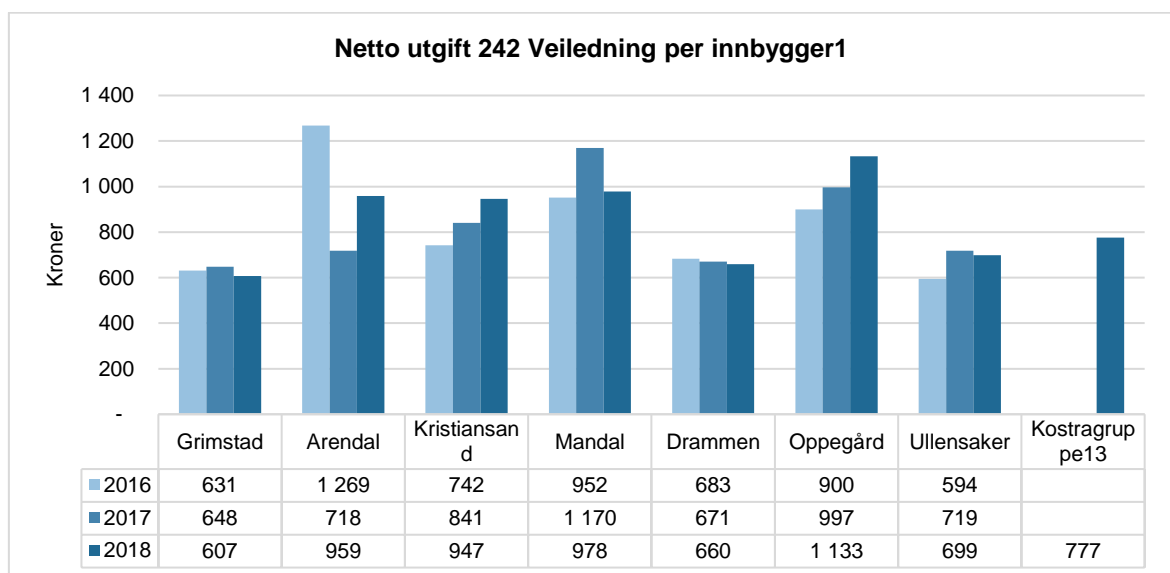
Netto utgift detaljert

Grimstad brukte mindre på økonomisk sosialhjelp enn alle kommunene i sammenlikningen bortsett fra Mandal. Rusomsorgen er etter korreksjon fortsatt høyere enn KOSTRA-gruppen. Arbeidsrettede tiltak er ca. 200 kroner høyere enn KOSTRA-gruppen.

Netto utgift til 242 Veiledning per innbygger

Veiledning er den nest største deltiltjenesten innenfor sosialtjenesten. Her føres bemanningen på sosialkontoret (kommunal NAV), inkludert flyktningkonsulenter. Behovskorrigerede netto driftsutgifter i Grimstad var 607 kroner per innbygger i 2018. Det er 100 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

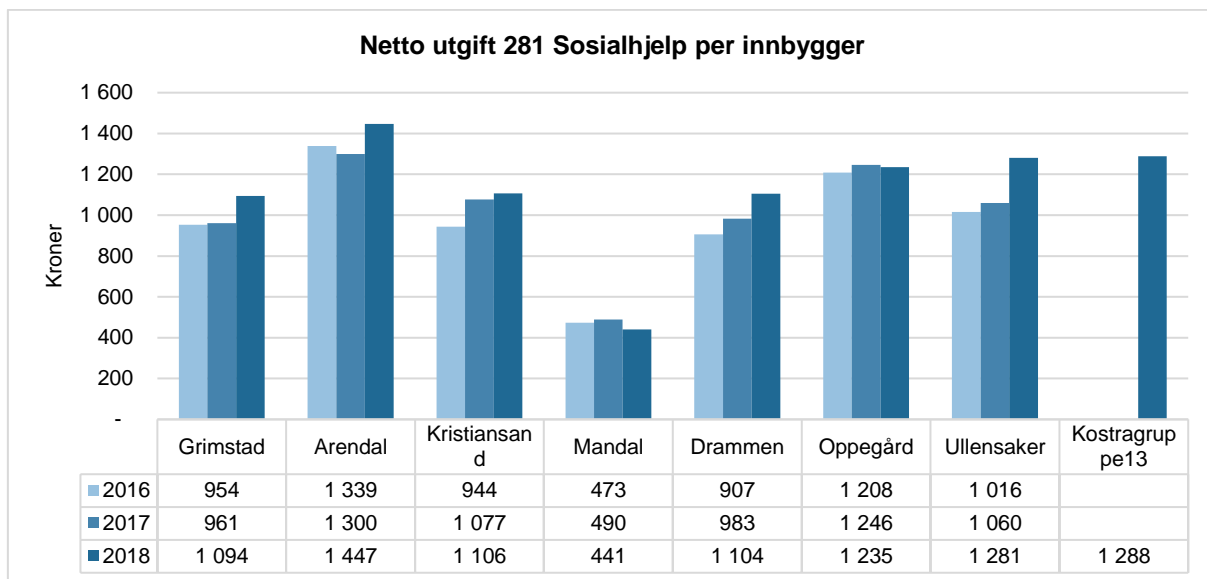

Figur 74 Utgift til veiledning. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 281 Sosialhjelp per innbygger

Økonomisk sosialhjelp er vanligvis den største deltiltjenesten innenfor sosiale tjenester. Behovskorrigerede netto driftsutgifter i Grimstad var 1 094 kroner per innbygger i 2018. Det er ca. 200

kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiften har økt med ca. 150 kroner de siste tre årene.

Figur 75 Utgift til sosialhjelp. Kilde: KOSTRA

Dekningsgrad og enhetspris på sosialhjelp

Lave utgifter til sosialhjelp kan komme av lav andel mottakere eller lave utgifter per mottaker. Andelen sosialmottakere i Grimstad er rundt 3,5 % av innbyggere 18-66 år. Det er 568 personer og 0,5 prosentpoeng under gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Andelen innbyggere har hatt dette nivået de siste fire årene. Det er 356 barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp.

13 Administrasjon og fellesutgifter

Samlede netto driftsutgifter er 3 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Vi har ikke inkludert premieavvik, diverse fellesutgifter og interne serviceenheter (disse skal gjøres opp i 0 ved årsslutt).

Administrasjon er et vanskelig område å analysere, for kommunenes regnskapspraksis varierer (tolkningen av skillet mellom tjeneste og administrasjon).

Disse KOSTRA-funksjonene inngår i administrasjon:

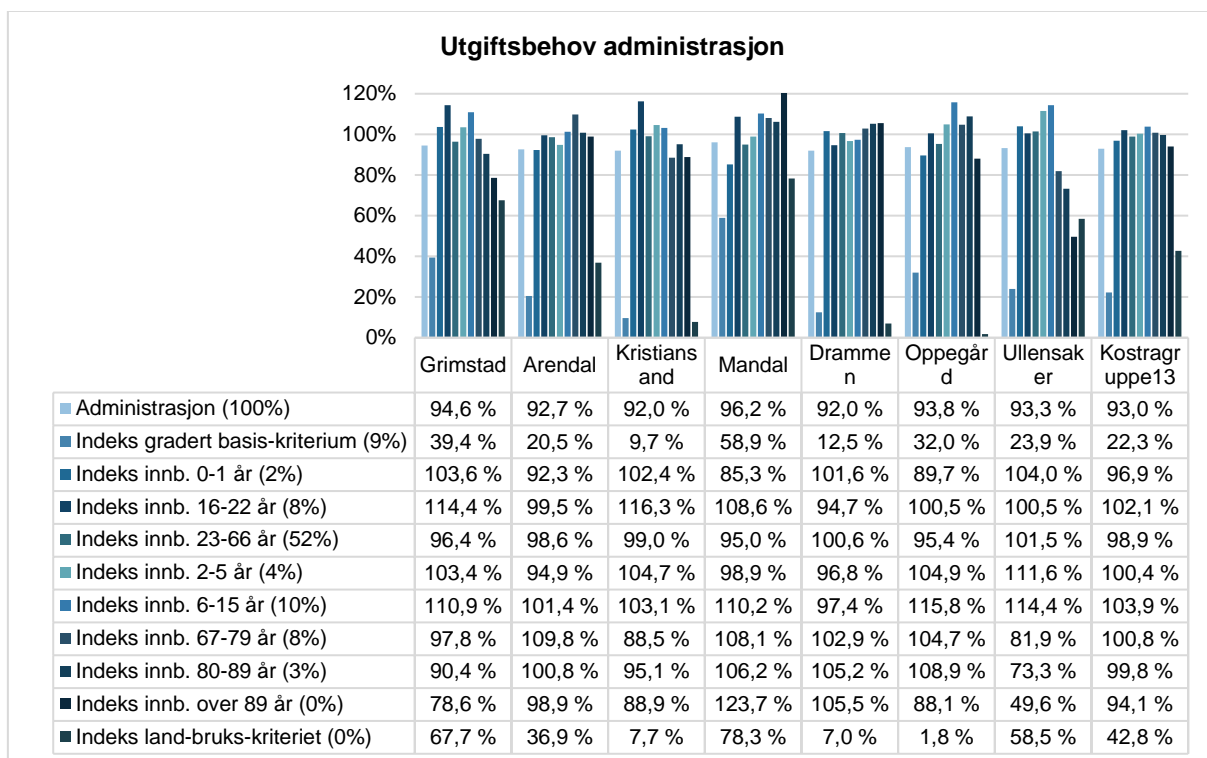
- ▶ **100 Politisk styring**
- ▶ **110 Kontroll og revisjon**
- ▶ **120 Administrasjon**
- ▶ **121 Forvaltning av eiendommer**
- ▶ **130 Administrasjonslokaler**
- ▶ **180 Diverse felles (sivilforsvar m.m.)**
- ▶ **190, 290: Felles, til fordeling (skal gå i null)**
- ▶ **285 Ikke-kommunale oppgaver** (kontantstøtte, erstatning barnehjemsbarn, private veier)

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Kontroll (1 mill.), administrasjon (4 mill.), adm. lokaler (5 mill.), diverse fellesutgifter (1 mill.)

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Politikk (1 mill.), felles eiendom (5 mill.), felles til fordeling (2 mill.).

Utgiftsbehovet

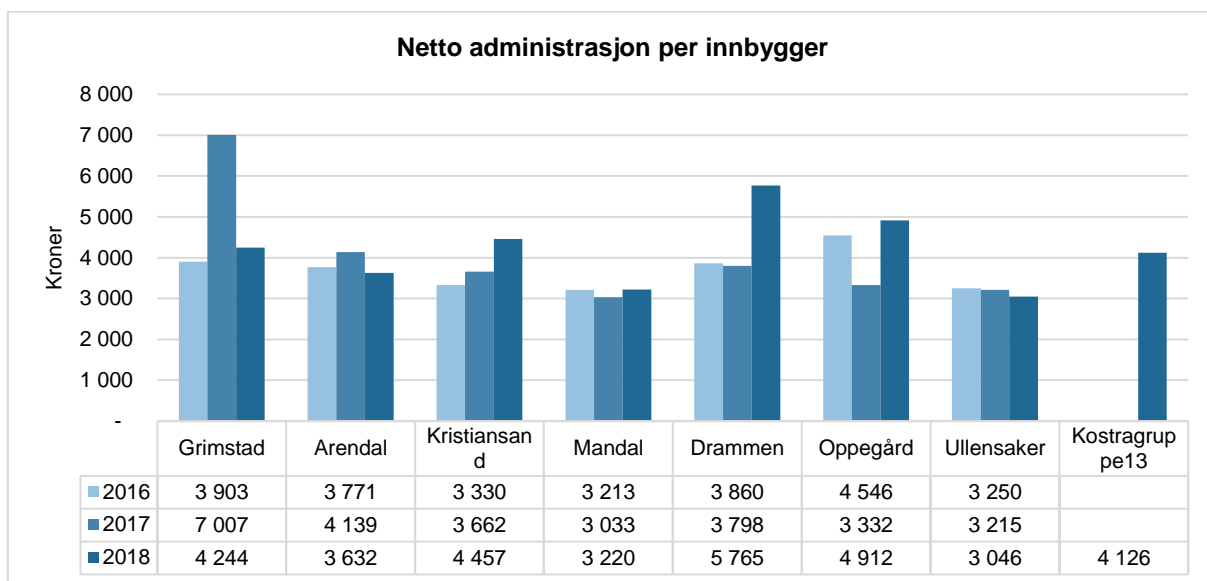
Behovet for administrasjon i Grimstad er beregnet til 95 % av landsgjennomsnittet. Grimstad er en stor kommune med mange i arbeidsfør alder og færre eldre. Dette trekker behovet for administrasjon ned.

Figur 76 Utgiftsbehov til administrasjon. Kilde: Grønt Hefte

Netto utgift til administrasjon og fellesutgifter per innbygger

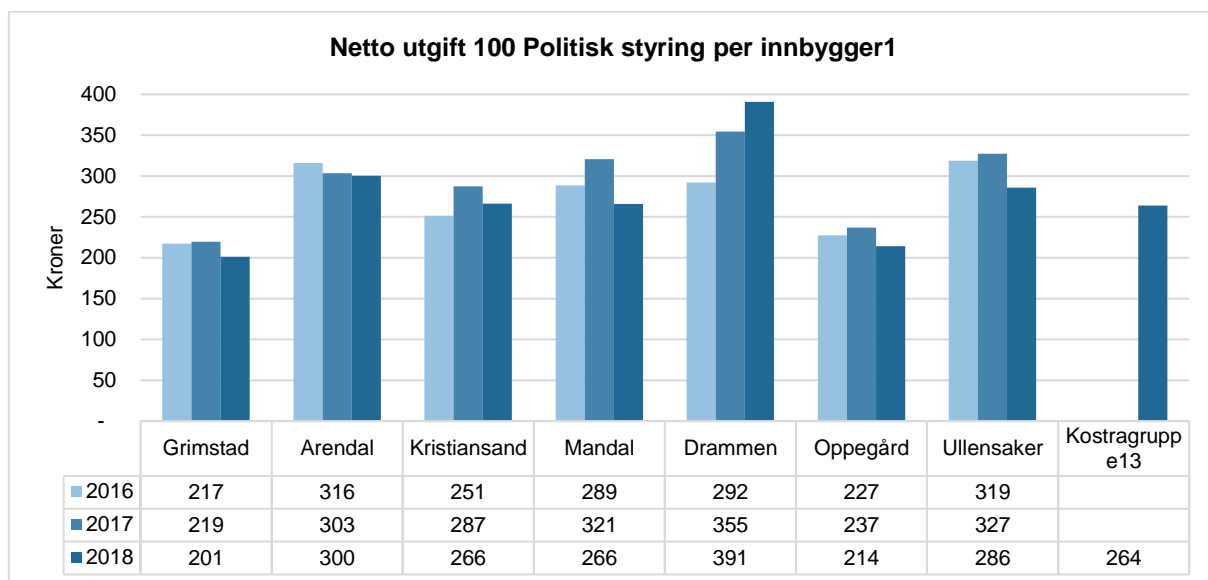
Behovskorrigerede netto driftsutgifter til det vi kaller administrasjon og fellesutgifter er 4 244 kroner per innbygger i Grimstad i 2018. Det er 120 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiften er økt med ca. 300 kroner Grimstad siden 2016. I 2017 var det feilføringer av formålsbygg som gjorde at utgiftene ser så høye ut.

Figur 77 Netto utgift til administrasjon. Kilde: KOSTRA

Netto driftsutgifter 100 politisk styring per innbygger

Funksjon 100 politikk omfatter honorarer og driftsmidler til ulike politiske råd og utvalg. Behovskorrigerte netto utgifter til politikk var 201 kroner per innbygger i Grimstad i 2018. Det er 60 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen. Utgiften er redusert de siste årene og kan skyldes befolkningsvekst.

Figur 78 Netto utgift til politisk styring. Kilde: KOSTRA

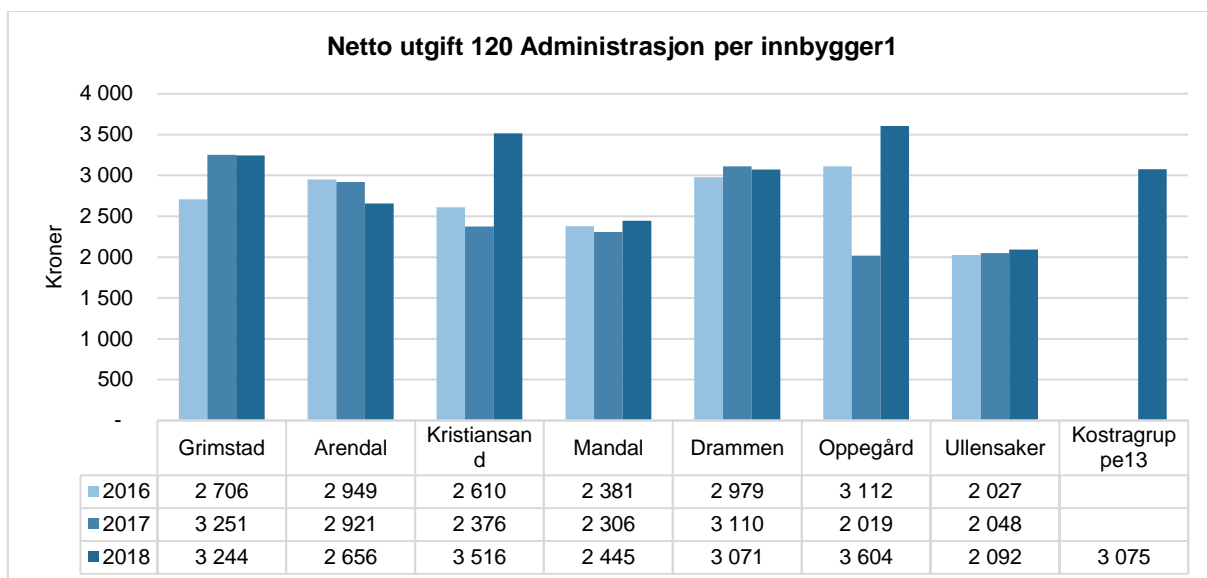
Netto utgift til 120 administrasjon per innbygger

Funksjon 120 administrasjon omfatter strategisk ledelse og administrative støttefunksjoner. Det vil si overordnet ledelse og deres staber, samt administrativ støtte innen økonomi, personal, IKT og sak/arkiv.

Behovskorrigerte netto utgifter til administrasjon var 3 244 kroner i Grimstad i 2018. Det er omtrent 170 kroner høyere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiften har økt de siste tre årene.

Administrasjon er et av de mer usikre regnskapene i kommunene. Kostraveilederens beskrivelse av skillet mellom tjenesteproduksjon og administrasjon tolkes forskjellig. Det er derfor behov for ytterligere data når man sammenligner administrasjon.

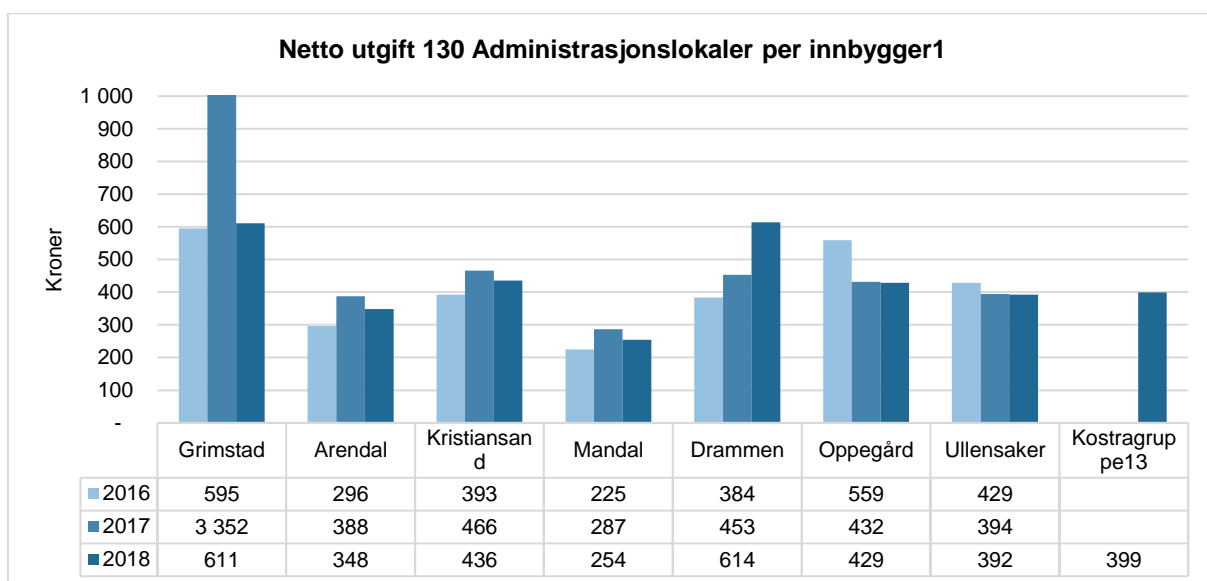

Figur 79 Netto utgift til administrasjon per innbygger. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 130 administrasjonslokaler per innbygger

Utgiften per innbygger var 611 kroner i Grimstad i 2018. Det er omtrent 200 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Som tidligere nevnt skyldes de høye verdiene for 2017 feilføringer.

Figur 80 Netto utgift til administrasjonslokaler per innbygger. Kilde: KOSTRA

14 Kultur

Kultur er tjenester som ikke korrigeres med et utgiftsbehov. Det er antatt at behovet følger antallet innbyggere, men det er ikke i stor grad snakk om lovpålagte og individrettede tjenester. Det er lovpålagt å ha et folkebibliotek, musikk- og kulturskole, men det er ingen statlige krav eller individuelle rettigheter som setter standarden.

Samlede utgifter i 2018 var 10 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Kultursektoren inneholder følgende KOSTRA-funksjoner:

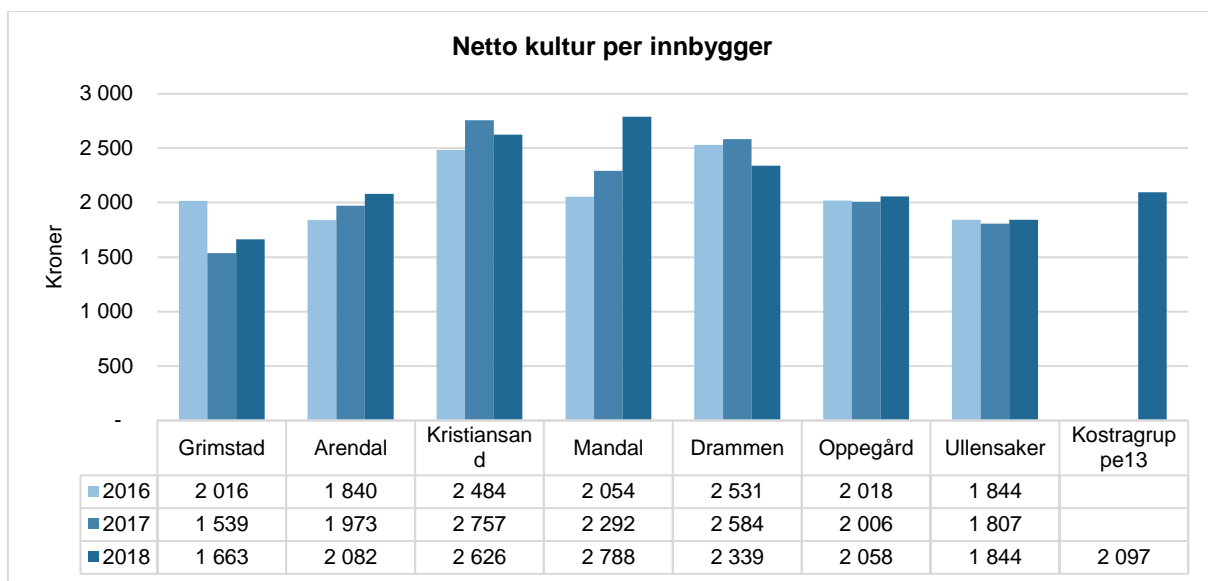
- ▶ **231 Aktivitetstilbud til barn og unge**
- ▶ **265 Kulturminnevern**
- ▶ **370 Bibliotek**
- ▶ **373 Kino**
- ▶ **375 Museer**
- ▶ **377 Kunstformidling**
- ▶ **380 Idrett og tilskudd til idrettsforeninger**
- ▶ **381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg**
- ▶ **383 Musikk- og kulturskole**
- ▶ **385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andre**
- ▶ **386 Kommunale kulturbygg**

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Kunst (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Bibliotek (1 mill.), idrett (2 mill.), idrettsbygg (3 mill.), kulturskole (1 mill.), annen kultur (4 mill.), fritidstilbud barn og unge (1 mill.).

Netto utgift til kultur per innbygger

Grimstad brukte 1 663 kroner per innbygger til kultur og idrett i 2018. Det var omtrent 400 kroner mindre enn KOSTRA-gruppe 13. Utgiftene til kultur har gått ned siden 2016.

Figur 81 Netto utgift til kultur per innbygger. Kilde: KOSTRA

15 Kirke

Grimstad brukte mye penger på kirkeformål i 2018. Utgiftene per innbygger var 270 kroner høyere per innbygger enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Samlede netto driftsutgifter var 6 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Kirkeformål omfatter funksjonene:

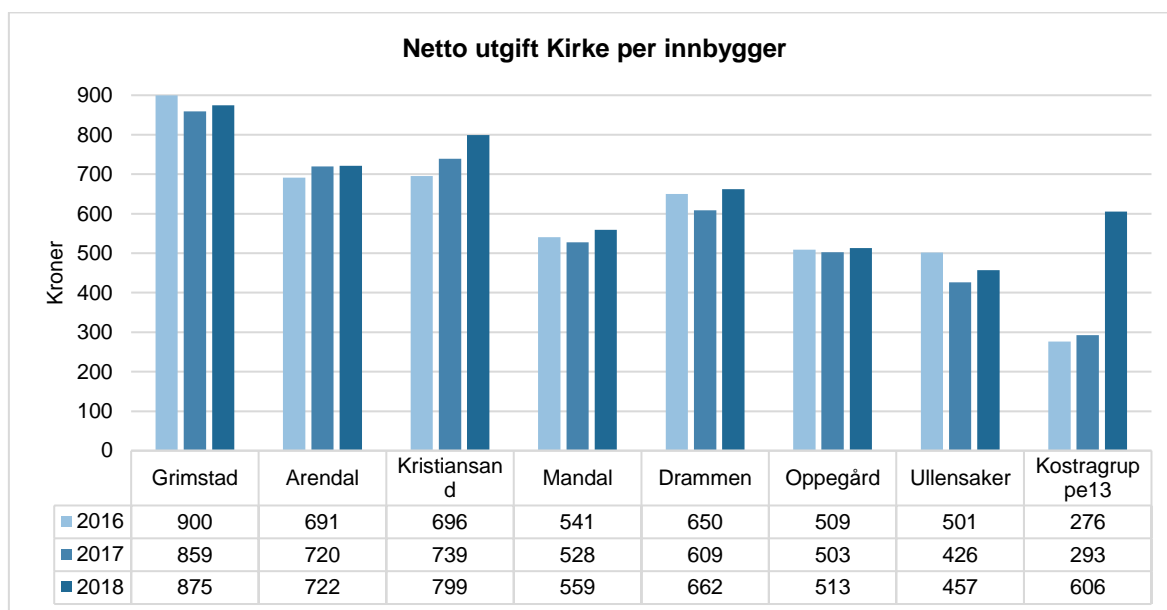
- ▶ **390 Den norske kirke**
- ▶ **392 Andre religiøse formål**
- ▶ **393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier**

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Den norske kirke (3 mill.), andre trossamfunn (1 mill.), gravplasser (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Ingen.

Netto utgift til kirkeformål per innbygger

Netto utgift til kirkeformål per innbygger var 875 kroner. Utgiften er lavere i 2018 enn i 2016. Samtidig har KOSTRA-gruppen som har ligget på et svært lavt nivå, økt mye.

Figur 82 Netto utgift til kirkeformål. Kilde: KOSTRA

16 Fysisk planlegging og kulturminnevern

Netto utgift var omtrent 17 millioner kroner i 2018. Grimstad brukte 1 million kroner mer på disse forvaltningsoppgavene i 2018 enn KOSTRA-gruppen. Det er ikke behovsberegning for dette området.

Fysisk planlegging og kulturminnevern omfatter funksjonene:

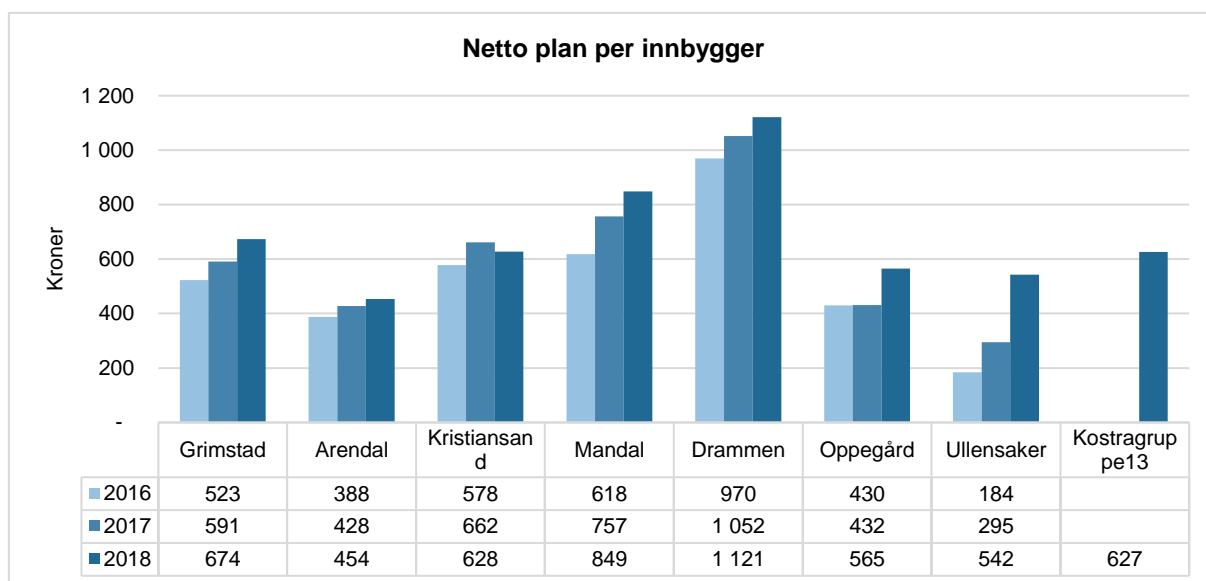
- ▶ 300 Fysisk tilrettelegging og planlegging
- ▶ 301 Plansaksbehandling
- ▶ 302 Bygge-, delings- og seksjoneringsarbeid
- ▶ 303 Kart og oppmåling
- ▶ 335 Rekreasjon i tettsteder
- ▶ 360 Naturforvaltning og friluftsliv
- ▶ 365 Kulturminnevern

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Byggesak (2 mill.) og parkdrift (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Plan (1 mill.) og naturforvaltning (2 mill.).

Netto utgift til plan og byggesak m.m. per innbygger

Figuren under viser netto driftsutgifter på forvaltningsoppgavene innenfor plan, byggesak, kart/oppmåling, parkdrift, naturforvaltning og kulturminnevern. Netto utgift var 674 kroner per innbygger i 2018. Det er ca. 50 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

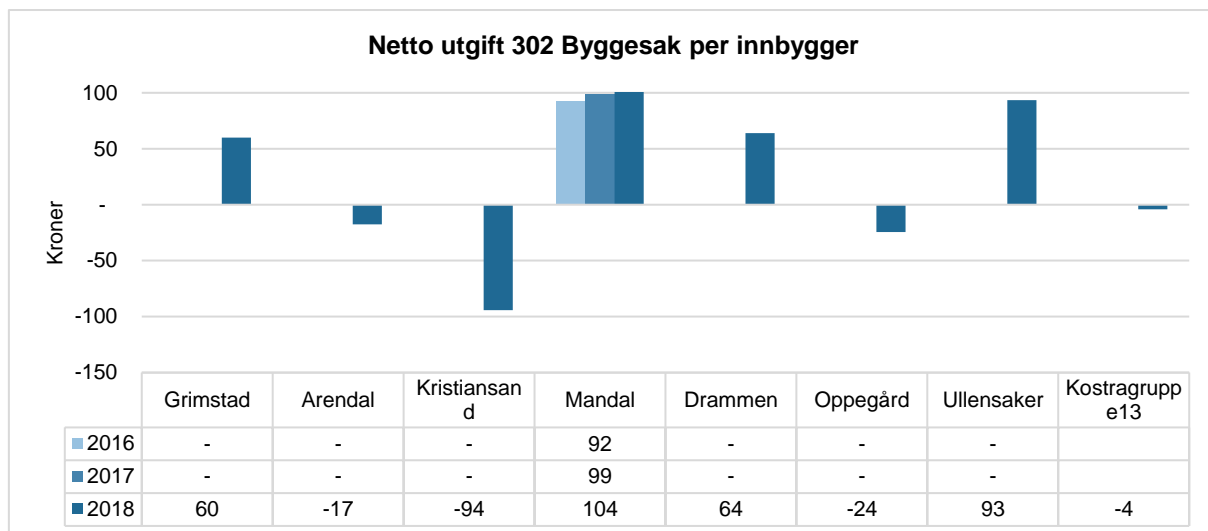

Figur 83 Netto utgift til fysisk planlegging og kulturminnevern. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til byggesak per innbygger

Byggesakstjenestene (byggesak, deling og seksjonering) kan i stor grad selvfinansieres med gebyrer fra søkerne. Kommunen kan ikke ta betalt for klagebehandling. Grimstad kommune har i mindre grad enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen utnyttet mulighetene til å selvfinansiere byggesakstjenesten.

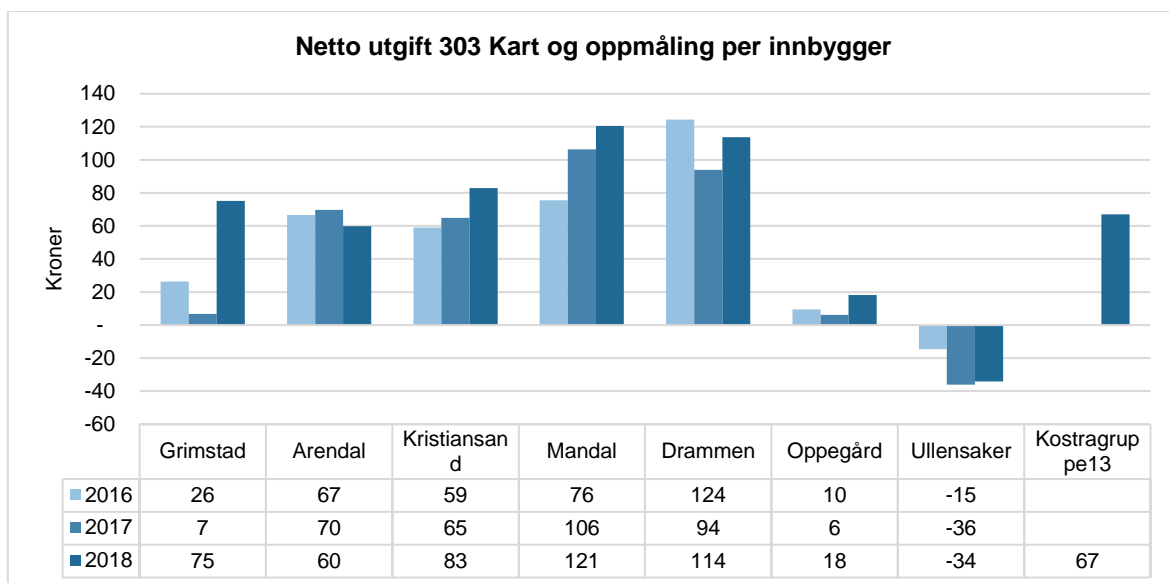
Netto utgifter per innbygger var 60 kroner i 2018. Det er 64 kroner mer enn gjennomsnittet i gruppen. Det kan være vanskelig å budsjettere inntektene år for år i denne tjenesten. Ett år kan man jobbe med store utbygginger som gir mange byggesaker og hvor inntektene kommer året etter for eksempel.

Figur 84 Netto utgift til byggesak. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til kart og oppmåling per innbygger

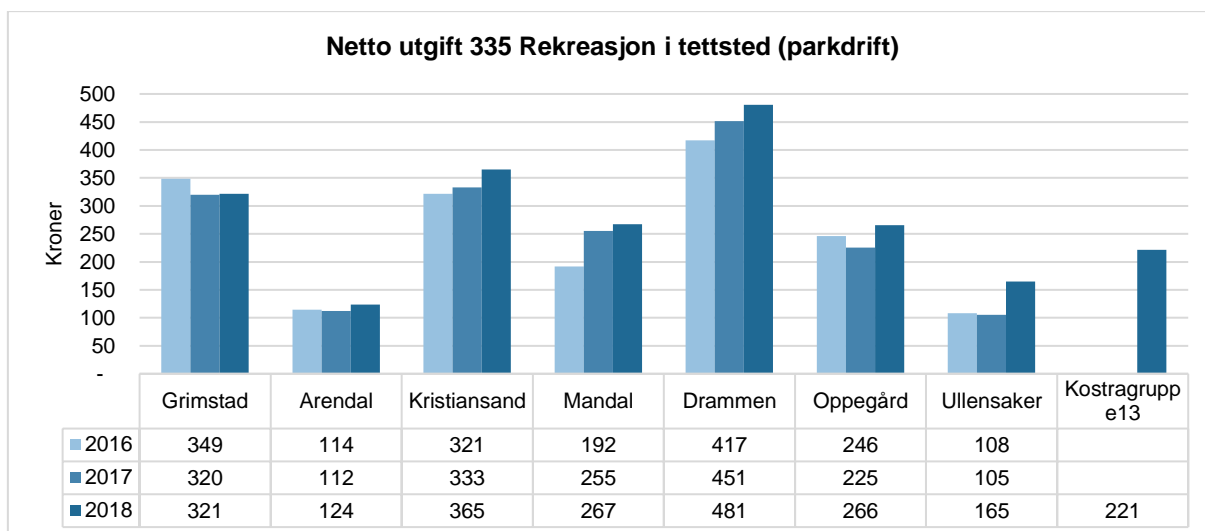
Grimstad brukte 75 kroner per innbygger til kart og oppmåling i 2018. Det er noen få kroner mer enn gjennomsnittet i kommunegruppen. Det foregår svært mye digitaliseringsarbeid på dette området for tiden og dette bidrar til å øke utgiftene til kart og oppmåling (geodata).

Figur 85 Netto utgift til kart og oppmåling. Kilde: KOSTRA

Netto utgifter per innbygger til 335 rekreasjon i tettsted

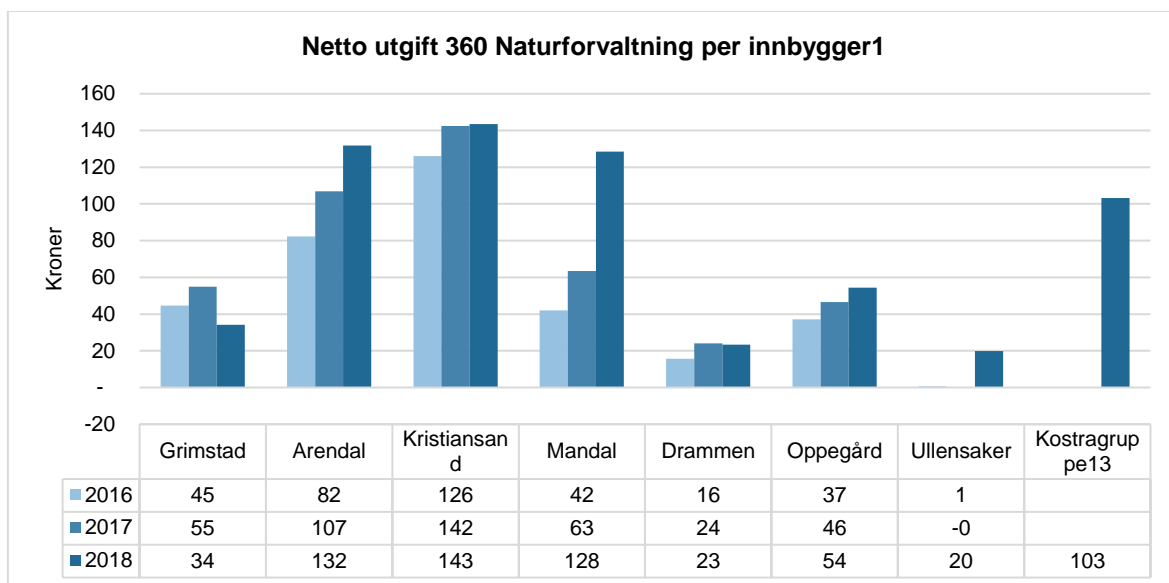
Grimstad bruker 100 kroner mer per innbygger enn KOSTRA-gruppen.

Figur 86 Netto utgift til rekreasjon i tettsted. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til naturforvaltning

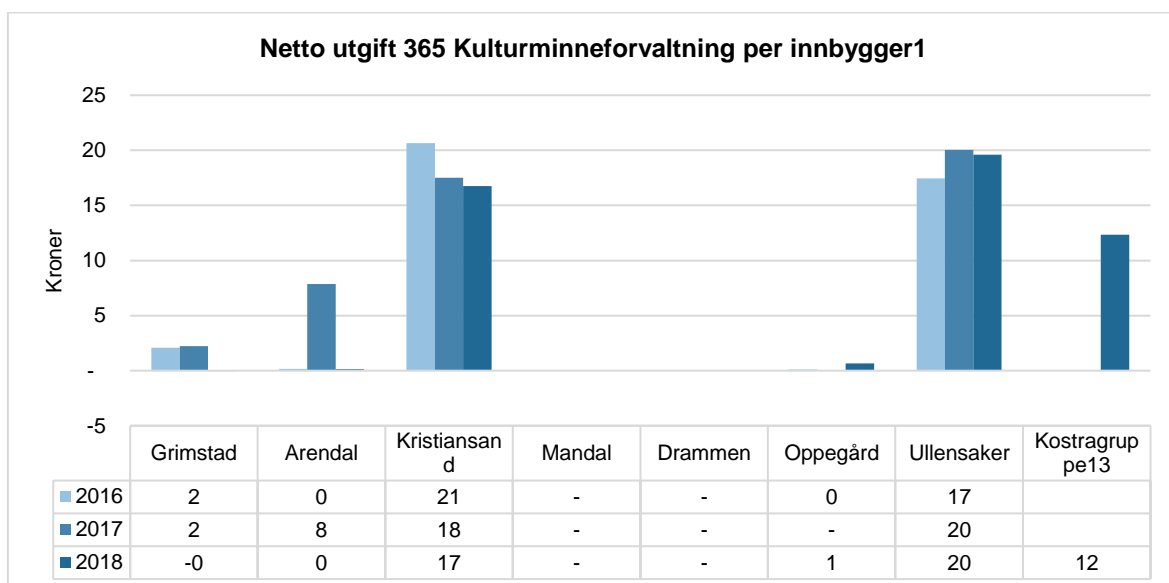
Grimstad bruker ikke særlig mye til naturforvaltning med 34 kroner per innbygger, 70 kroner lavere enn KOSTRA-gruppen.

Figur 87 Netto utgift til naturforvaltning. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til kulturminneforvaltning

Grimstad bruker lite til kulturminneforvaltning i 2018.

Figur 88 Netto utgift til kulturminneforvaltning. Kilde: KOSTRA

17 Samferdsel

Det er ingen behovsberegning for denne tjenesten. Netto utgifter var omtrent 22,5 millioner kroner i 2018. Samlede netto utgifter var like store som gjennomsnittet i kommunegruppen.

Veiutgiftene kan reduseres ved å effektivisere driften, redusere vedlikeholdet eller ved å redusere veilengden (nedklassifisere kommunale veier til privat vei).

Samferdsel omfatter funksjonene:

- ▶ **300 Samferdselsbedrifter og transport**
- ▶ **332 Kommunale veier**

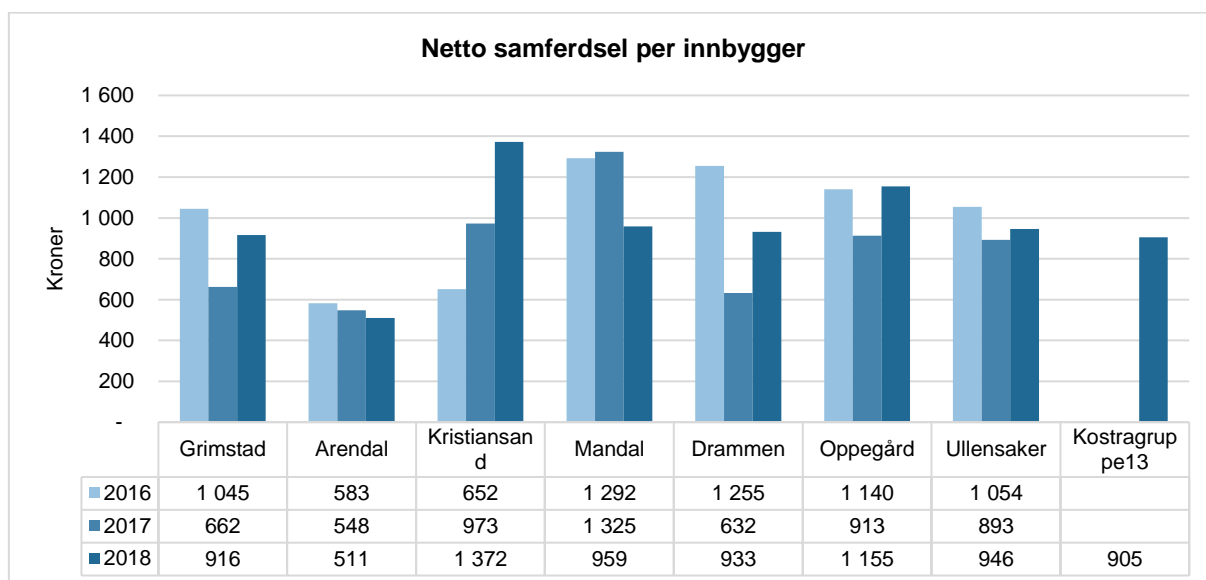
Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Samferdselsbedrifter (2 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Kommunale veier (2 mill.).

Netto utgift til samferdsel per innbygger

Netto driftsutgifter per innbygger til samferdsel var 916 kroner i Grimstad i 2018. Det er kun 10 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13 og midt i sjiktet av sammenlikningskommuner.

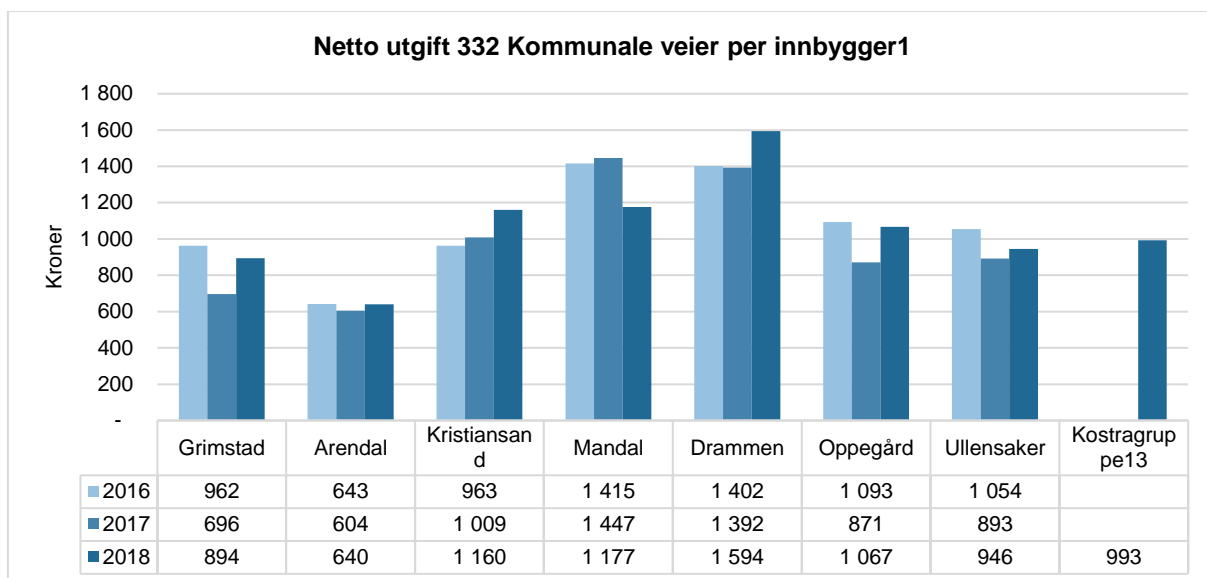
Utgiften var lavere i 2017. Dette kan skyldes variasjoner i veivedlikehold ved at man tar større grep annet hvert år.

Figur 89 Netto utgift til samferdselsformål. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 332 kommunale veier per innbygger

Netto utgift per innbygger til veidrift var 894 kroner i Grimstad i 2018. Det er nesten 100 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

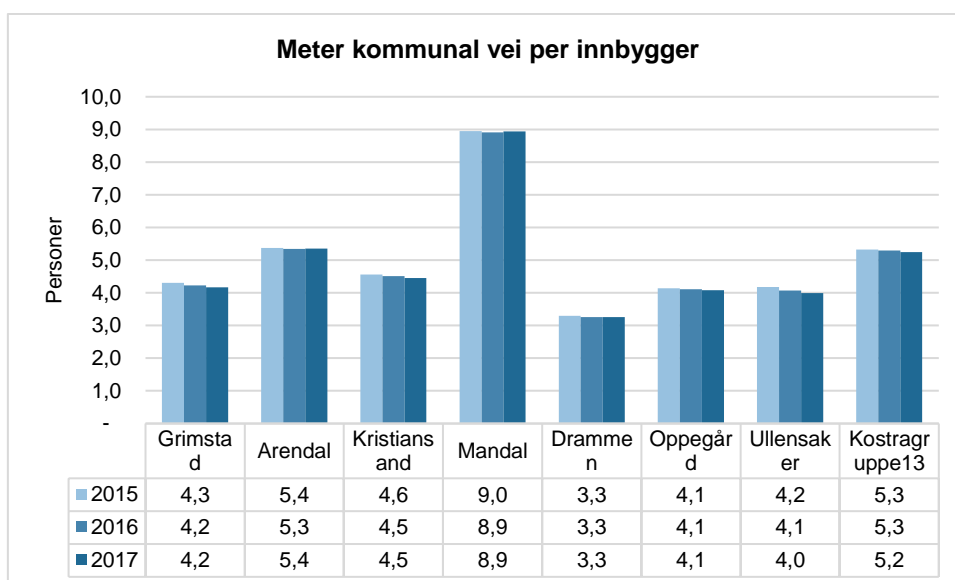

Figur 90 Netto utgift til kommunale veier. Kilde: KOSTRA

Veilengde og utgift per meter vei

Kommunale veier er den største tjenesten innen samferdsel. Høye utgifter til veidrift kan komme av mye veier eller høye driftsutgifter per meter vei.

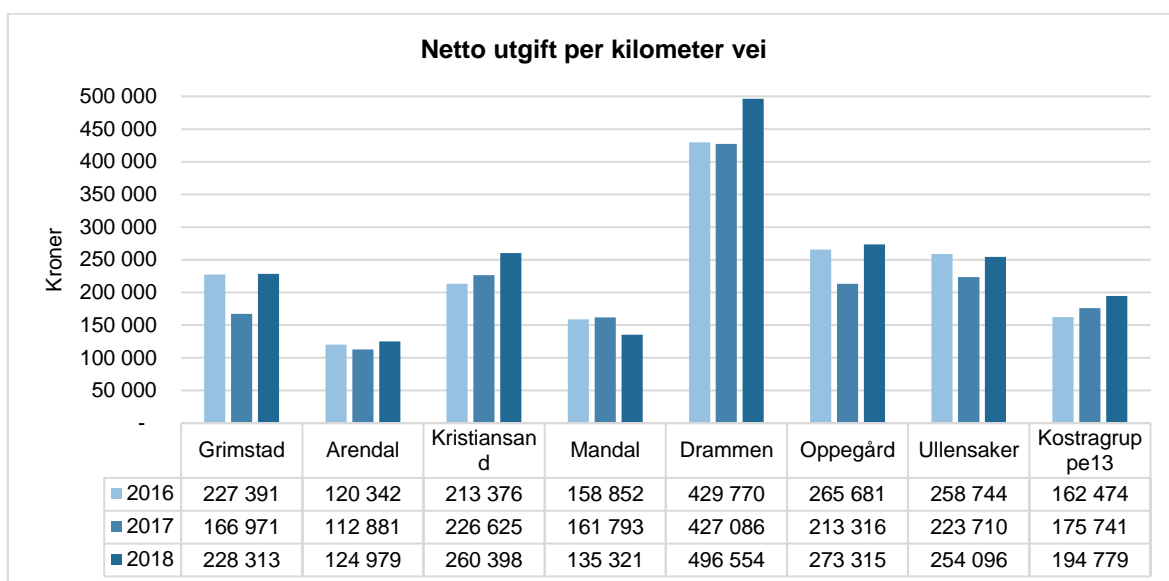
Grimstad har 4,2 m kommunal vei per innbygger. Det er 1 meter mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

Figur 91 Veilengde per innbygger. Kilde: KOSTRA

Netto utgift per kilometer kommunal vei

Netto driftsutgift per kilometer kommunal vei i Grimstad var 228 313 kroner i 2018. Dette er ca. 35 000 kroner mer enn KOSTRA-gruppen. Vi kan derfor anta at veilengden er årsaken til de forholdsvis lave utgiftene til veidrift totalt sett.

Figur 92 Netto utgift per kilometer vei. Kilde: KOSTRA

18 Brann

Det er ingen behovskorreksjon for brannvesen.

Netto driftsutgifter til brannberedskap (vaktentral og brannmannskorpset) og forebygging av branner og ulykker (feiing og tilsyn av brannobjekter) er 653 kroner per innbygger. Dette er ca. 50 kroner mindre enn KOSTRA-gruppen. Forskjellen utgjør 1 million kroner.

Brann omfatter funksjonene:

- ▶ **338 Forebygging av branner og andre ulykker**
- ▶ **339 Beredskap mot branner og andre ulykker**

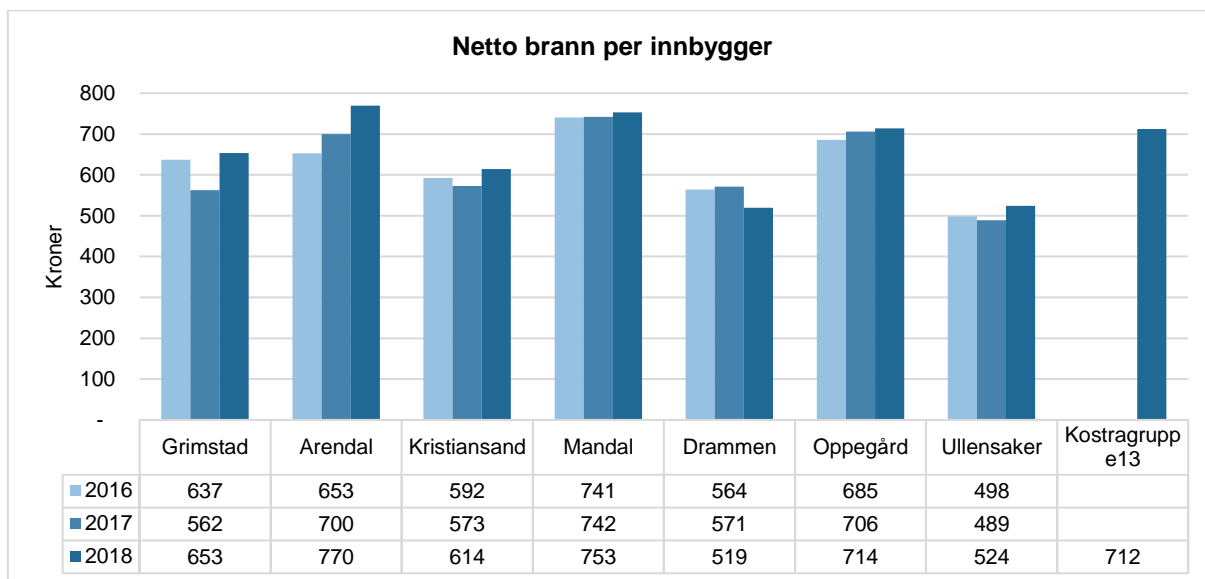
Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Ingen.

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Beredskap (1 mill.).

Netto utgifter til brannvesen per innbygger

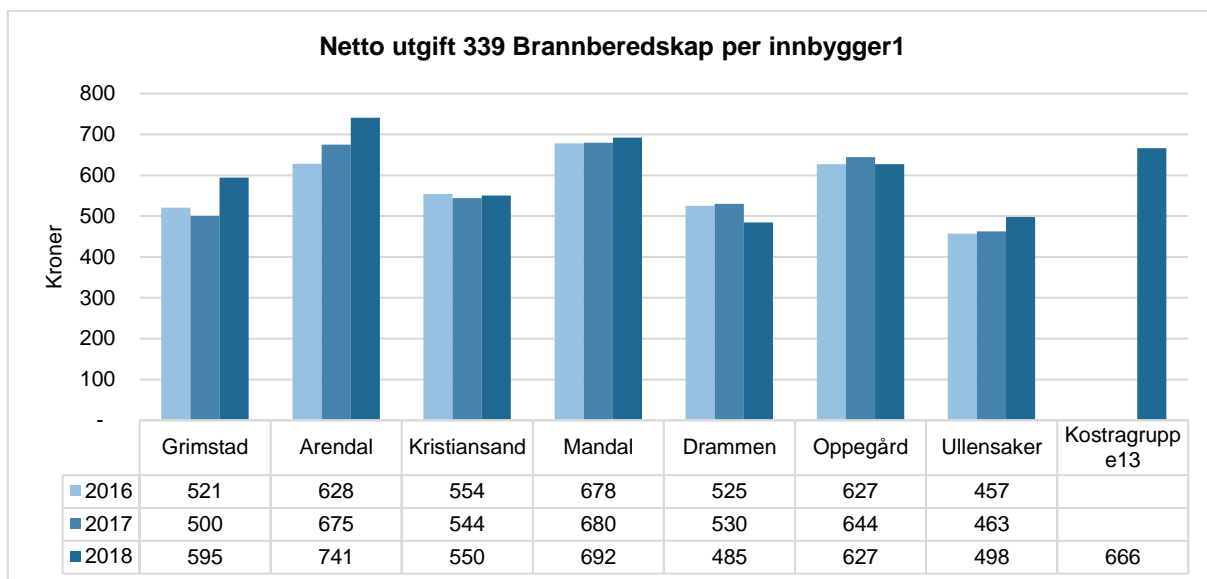
Grimstad brukte 653 kroner per innbygger og brannutgiftene er økt litt de siste årene. Grimstad er ca. på gjennomsnittet av sammenlikningskommunene.

Kravene til beredskap settes av statlige myndigheter. Det er ikke lett å påvirke kostnadsnivået på kort sikt.

Figur 93 Netto utgift til brannberedskap. Kilde: KOSTRA

Netto utgifter til 339 Beredskap per innbygger

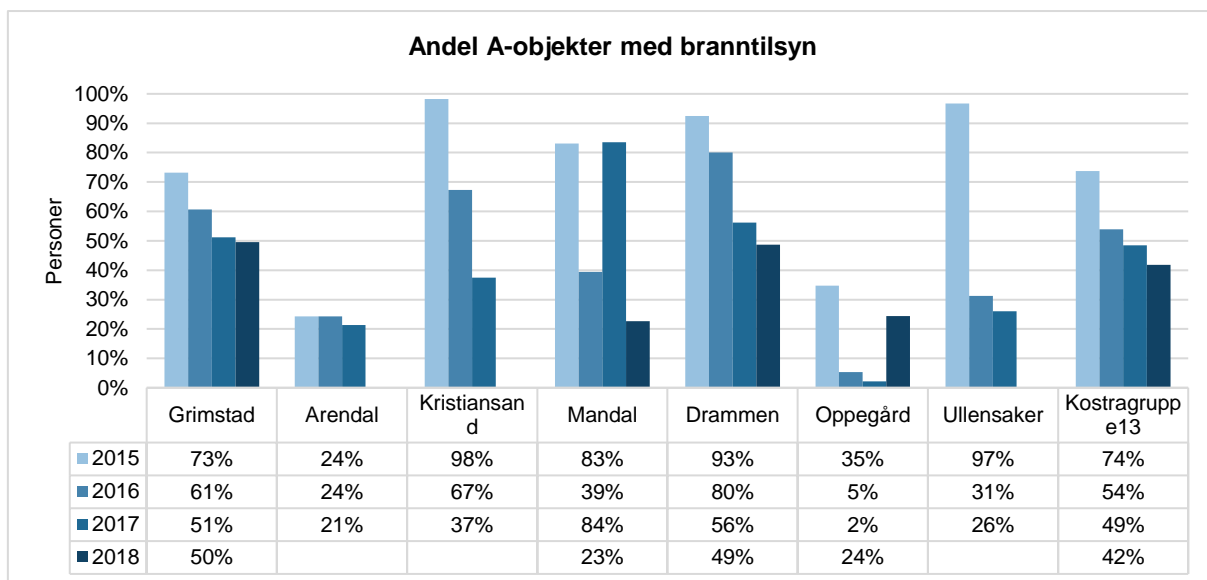

Figur 94 Netto utgift til brannberedskap. Kilde: KOSTRA

Andel A-objekter med branntilsyn

Kommunebarometeret har ingen kvalitetsindikatorer for tekniske tjenester. Branntilsyn i de mest risikoutsatte bygningene (A-objektene) er en viktig oppgave i brannvesenet. Inntil nylig var det lovpålagt med årlig tilsyn av slike bygg. Nå er det opp til brannvesenet å vurdere dette.

I Grimstad 2017 var det tilsyn på 50 % av objektene. Dette er høyere enn KOSTRA-gruppen og tilsynsfrekvensen har vært over KOSTRA-gruppen siste fire år.

Figur 95 Andel A-objekter med tilsyn. Kilde: KOSTRA

19 Næring

Utgiftene til næringsformål var 6 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppen. Det er ingen behovskorreksjon for denne tjenesten.

Næringsformål omfatter funksjonene:

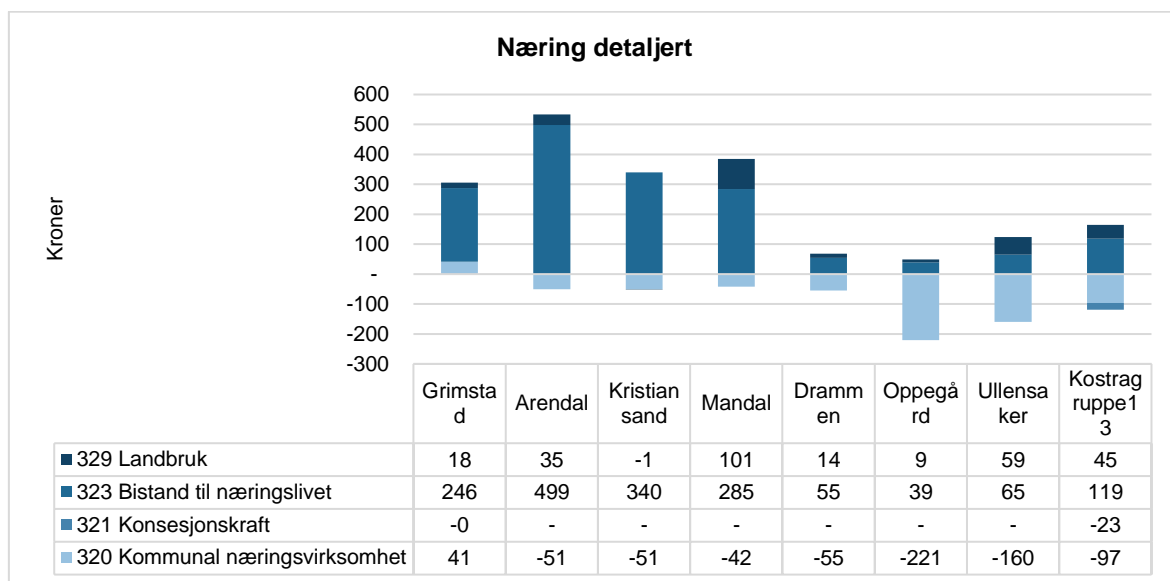
- ▶ **320 Kommunal næringsvirksomhet**
- ▶ **321 Konesjonskraft**
- ▶ **325 Tilrettelegging og bistand til næringslivet**
- ▶ **329 Landbruksforvaltning**

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Egen næringsvirksomhet (3 mill.), bistand til næringslivet (3 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Ingen.

Netto utgift til næringsvirksomhet per innbygger

Grimstad hadde netto utgift på 305 kroner per innbygger til næringsformål i 2018. KOSTRA-gruppen hadde en inntekt fra konsesjonskraft. Grimstad bruker mer enn KOSTRA-gruppen til bistand til næringslivet og kommunal næringsvirksomhet.

Figur 96 Netto utgift til næring per innbygger. Kilde: KOSTRA

20 Bolig

Det er ingen behovsberegning i denne tjenesten. Grimstad hadde en inntekt på 269 kroner per innbygger på kommunale boliger i 2018. Netto utgifter til boligformål var 6 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Boliger omfatter funksjonene:

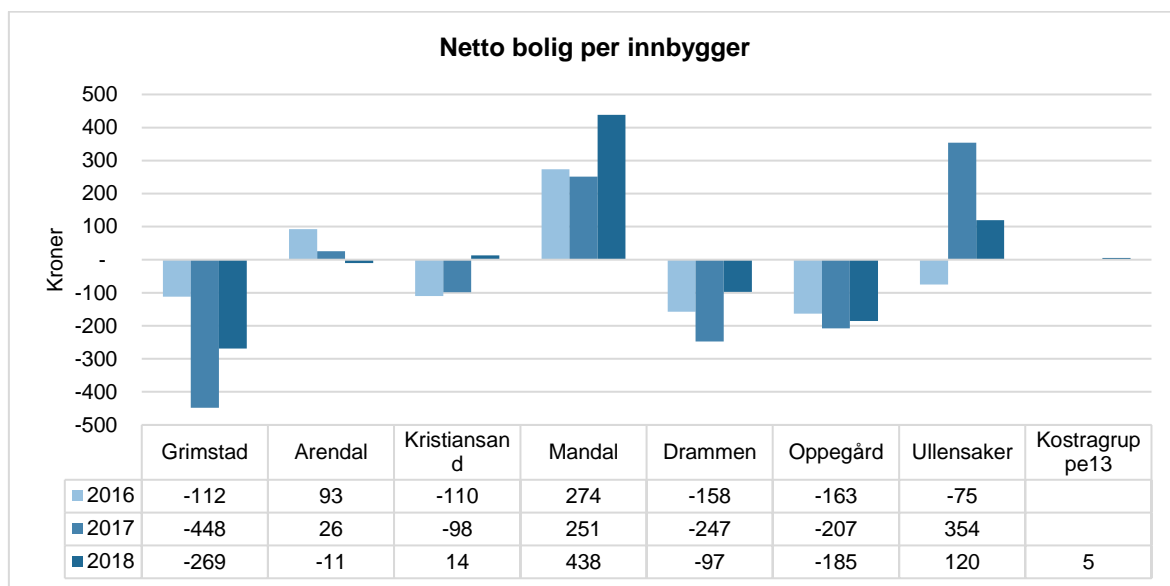
- ▶ **265 Kommunale utleieboliger**
- ▶ **283 Etableringshjelp (Startlån m.m.)**
- ▶ **315 Boligbygging**

Følgende funksjoner drives med høyere utgifter enn gjennomsnittet i kommunegruppen: Bistand til etablering (4 mill.).

Følgende funksjoner drives med lavere utgifter enn kommunegruppen: Utleieboliger (10 mill.)

Netto utgift til boligjenester per innbygger

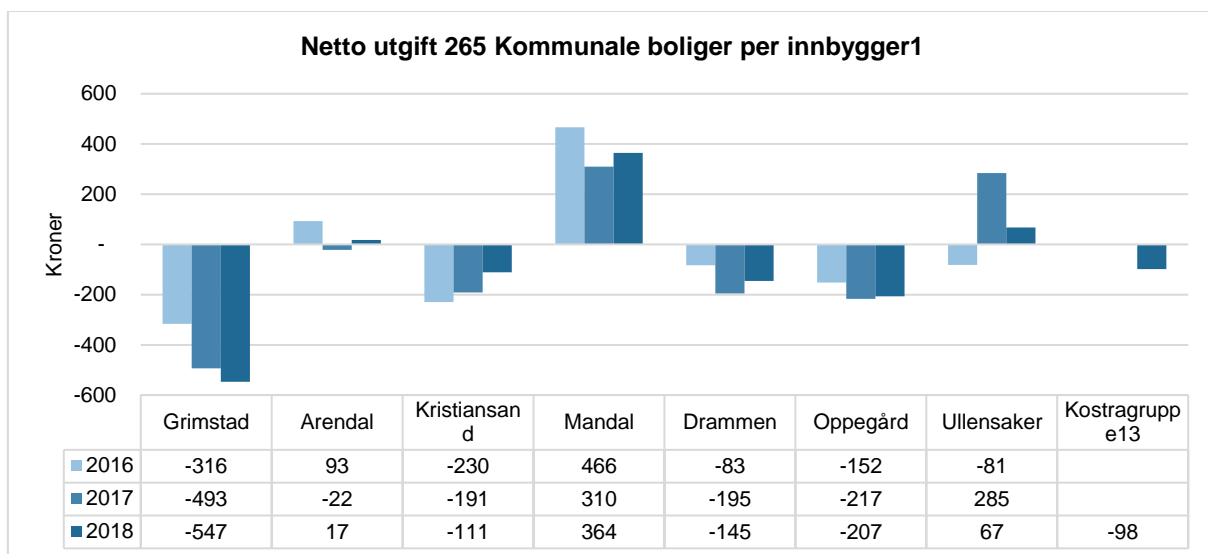
Det er vanskelig å sammenligne boligutgiftene, fordi den kommunale organiseringen av kommunale boliger varierer så mye. Mange kommuner har flyttet boligdrift ut av kommunekassen (foretak) og noen har flyttet det ut av kommunekonsernet (stiftelser, borettslag, aksjeselskaper). Det varierer derfor mye hvordan renter og avskrivninger kommer inn i kommuneregnskapet.

Figur 97 Netto utgift per innbygger til kommunale boliger. Kilde: KOSTRA

Netto utgift til 265 Kommunale boliger per innbygger

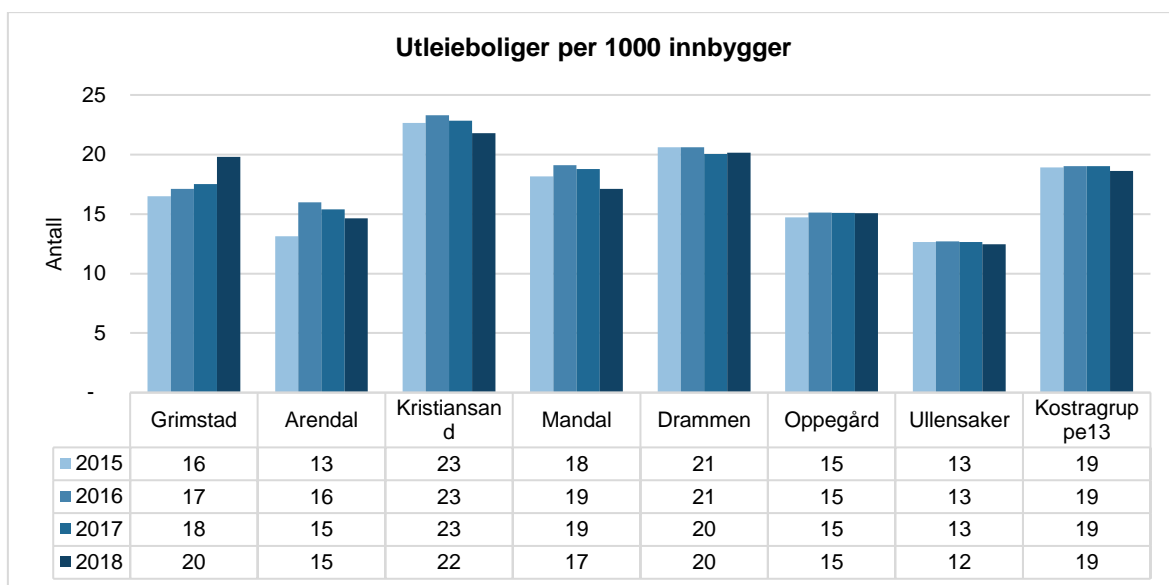
Funksjon 265 er utleie av kommunale boliger. Boligene kan være eid av kommunen eller andre (stiftelser), men disponeres av kommunen. Utleien skal i de fleste kommuner gå med overskudd, slik at kommunens kapitalkostnader dekkes inn (renter på lån). Grimstad hadde en inntekt på 547 kroner per innbygger til dette i 2018. Inntekten har økt siden 2016.

Figur 98 Netto utgift til kommunale boliger. Kilde: KOSTRA

Utleieboliger per innbygger

Grimstad leide ut 20 boliger per 1 000 innbyggere i 2018. Det er 1 mer enn KOSTRA-gruppen.

Figur 99 Antall boliger per 1 000 innbyggere. Kilde: KOSTRA

21 Eiendom

Disse utgiftene er allerede analysert som en del av de tjenester de betjener. Her følger en samlet analyse av eiendomsdriften.

Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning var omtrent 87 millioner kroner i 2018. Det er omtrent 10 millioner kroner mindre enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

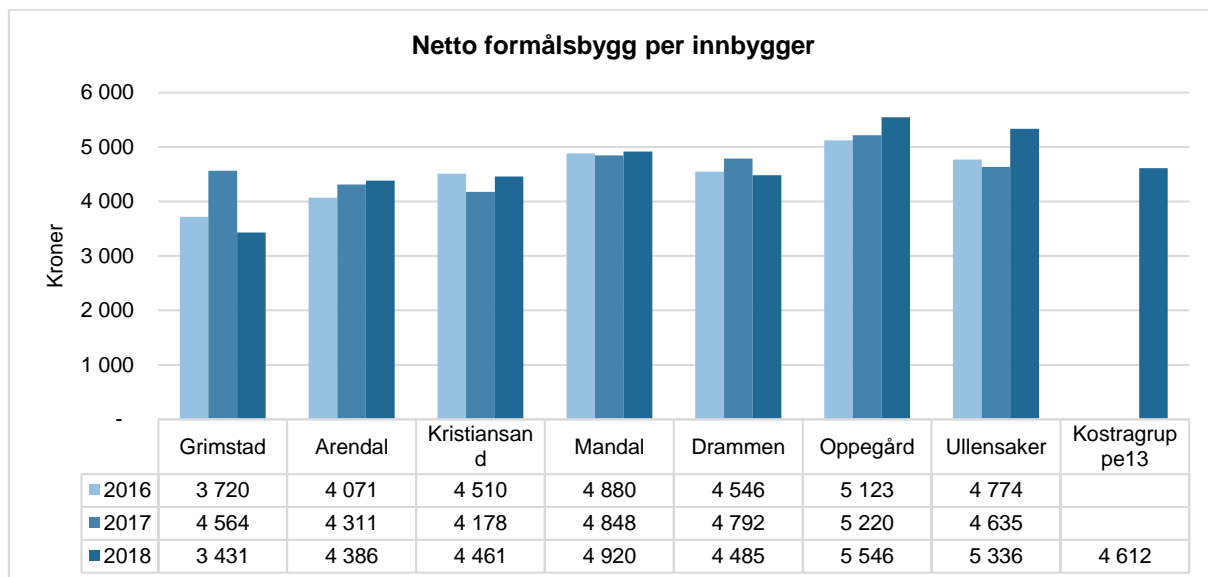
Grimstad har lite areal per innbygger og har høye driftsutgifter per kvadratmeter til eiendomsforvaltning. Arealbruken og enhetskostnadene varierer fra tjeneste til tjeneste.

Eiendomsforvaltning omfatter de kommunale formålsbyggene. Det vil si funksjonene:

- ▶ **121 Felles eiendom**
- ▶ **130 Administrasjonsbygg**
- ▶ **221 Barnehagelokaler**
- ▶ **222 Skolelokaler**
- ▶ **261 Institusjonslokaler**
- ▶ **381 Idrettsanlegg**
- ▶ **386 Kulturbygg**

Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning per innbygger

Grimstad brukte 3 400 kroner per innbygger til eiendomsdrift i 2018. Det er rundt 1 200 kroner mindre enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Utgiften er redusert med over 1 100 kroner per innbygger siden 2017. Vi er kjent med at det er utfordringer i kommunen med ulik føring av eiendomsutgiftene mellom de enkelte årene.

Figur 100 Utgift til formålsbygg per innbygger. Kilde: KOSTRA

Formålsbygg: Volum og enhetspris

Høye/lave utgifter per innbygger til drift av bygg kan komme av mange/få kvadratmeter per innbygger eller høye/lave utgifter per kvadratmeter. Tabellen under viser utviklingen i arealer og utgifter slik de fremkommer i KOSTRA for det enkelte år.

	Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	Utgifter til vedlikehold pr. kvm (kr)	Utgifter til driftsaktiviteter pr. kvm (kr)	Herav utgifter til renhold (kr)	Herav energikostnader pr. kvm (kr)
2015	3,91	85	546	128	111
2016	3,82	100	586	140	108
2017	4,15	105	305	4	104
2018	4,15	74	659	139	134

Figur 101 Utviklingen i arealer og utgifter slik de fremkommer i KOSTRA for det enkelte år

Grimstad har høyt areal kommunale formålsbygg. Det er 4,2 kvadratmeter formålsbygg per innbygger, noe som er 0,8 kvadratmeter mindre enn KOSTRA-gruppen.

Netto driftsutgift per kvadratmeter var 733 kroner og det er driftsaktivitetene som trekker opp. Det er 118 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen. Driftsaktivitetene trekker som sagt opp, mens vedlikeholdsaktivitetene trekker utgiftene ned. Det er mindre areal per innbygger, så at utgifter per kvm er høyere enn KOSTRA-gruppen gjør likevel ikke at samlede utgifter blir høyere.

	Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)	Utgifter til driftsaktiviteter per kvadratmeter (kr)	Totale utgifter per kvadratmeter (kr)
Grimstad	4,15	74	659	733
Arendal	4,53	122	479	601
Kristiansand	4,32	126	559	685
Mandal	4,22	117	704	821
Drammen	4,12	173	675	848
Oppegård	5,38	150	577	727
Ullensaker	4,91	90	650	740
KOSTRA-gruppe 13	4,92	100	515	615

Figur 102 Areal og utgift per kvadratmeter. Kilde: KOSTRA

Skolebygg: Volum og enhetspris

Grimstad har lavere utgift per kvadratmeter skolebygg, men høyere antall kvadratmeter. Det er lave utgifter til skolelokaler i Grimstad. Tallene i tidsserien varierer mye og ble i analyse for oppvekstsektoren korrigert slik at 2017-nivå var omtrent tilsvarende som 2016-nivå. Det kan være grunnlag for å se på tallene innen skolelokaler på nytt for 2018.

Utgifter per kvadratmeter bygg (kr)					
222 Skolelokaler	Energi- utgifter	Utgifter til vedlikeholds- aktiviteter	Utgifter til renholds- aktiviteter	Utgifter til drifts- aktiviteter	Utgifter eiendoms- forvaltning, eide bygg
Grimstad	108	45	141	498	629
Arendal	98	75	135	391	808
Kristiansand	91	121	214	543	1042
Mandal	122	62	172	598	1111
Drammen	72	70	131	338	837
Oppegård	113	107	182	518	1069
Ullensaker	141	83	211	614	1257
KOSTRA-gruppe 13	98	76	163	447	852

Figur 103 Areal og utgift per kvadratmeter skolelokaler. Kilde: KOSTRA

Institusjonslokaler: volum og enhetspris

Det ser ut som om Grimstad bruker mer per kvadratmeter institusjon enn de andre kommunene. Mandal er omtrent på Grimstads nivå. Areal per bruker var i 2017 135 kvadratmeter, så det er trolig et høyt volum som forklarer utgiftene (tall for 2018 finnes ikke ennå).

Utgifter per kvadratmeter bygg (kr)					
261 Institusjons- lokaler	Energi- utgifter	Utgifter til vedlikeholds- aktiviteter	Utgifter til renholds- aktiviteter	Utgifter til drifts- aktiviteter	Utgifter eiendoms- forvaltning, eide bygg
Grimstad	215	72	201	823	1324
Arendal	214	247	168	694	1088
Kristiansand	128	160	109	537	1034
Mandal	184	92	280	910	1309
Drammen	187	137	204	696	1149
Oppegård	151	107	152	499	901
Ullensaker	222	107	222	807	1248
KOSTRA-gruppe 13	144	91	169	552	964

Figur 104 Utgift per kvadratmeter. Kilde: KOSTRA

Barnehagelokaler: volum og enhetspris

Grimstads utgifter per kvadratmeter skiller seg ikke nevneverdig ut fra de andre kommunenes. Det skal nevnes at det synes som om det drives mindre vedlikehold og at renholdet er rimelig.

221 Barnehage- lokaler	Utgifter per kvadratmeter bygg (kr)				
	Energi- utgifter	Utgifter til vedlikeholds- aktiviteter	Utgifter til renholds- aktiviteter	Utgifter til drifts- aktiviteter	Utgifter eiendoms- forvaltning, eide bygg
Grimstad	130	80	277	895	
Arendal	112	149	205	597	1217
Kristiansand	129	375	429	937	1927
Mandal	131	174	314	991	1576
Drammen	138	242	287	712	1335
Oppegård	135	380	500	1401	2385
Ullensaker	144	178	368	767	1419
KOSTRA-gruppe 13	127	175	283	719	1435

Figur 105 Utgift per kvadratmeter. Kilde: KOSTRA

22 Flyktninger

Utgiftene til mottak og integrering av flyktninger er et viktig og vanskelig tema i kommunale økonomianalyser. Utgiftene er store i enkelte kommuner. Utgiftene er samtidig lite synlig i kommuneregnskapet. Funksjon 275 introduksjonsordningen er den eneste funksjonen som bare gjelder flyktninger. Inntektene (integreringstilskuddet) inntektsføres ikke i tjenestene, men på funksjon 850 som rammetilskudd. Mange flyktninger fører derfor til høye nettokostnader i en del tjenester, spesielt barnevern, sosial, helse og grunnskole.

For å anslå denne effekten, kan man sammenligne kommunenes inntekter fra integreringstilskudd. Høyt integreringstilskudd indikerer høye utgifter til flyktninger. Noen direkte sammenheng er det ikke. Flere kommuner har de siste årene meldt om store overskudd på flyktningene.

Det er grunn til å tro at Grimstad har høyere utgifter til flyktninger enn gjennomsnittet i kommune-gruppe 13. Integreringstilskuddet (181 millioner kroner) utgjorde 4 200 kroner per innbygger i 2018. Det er 1 000 kroner mer enn gjennomsnittet i landet (3 200 kroner).

Tilskuddet til bosetting av enslige mindreårige flyktninger utgjorde 800 kroner per innbygger. Det er 200 kroner mer enn gjennomsnittet i landet. Botilbudet føres vanligvis som utgift i barnevernet. Det betyr at barnevernets utgifter preges mer av flyktninger enn det som er vanlig i norske kommuner.

Tabell 5 Kommunenes inntekter fra integreringstilskudd for 2018

Navn	Tilskuddstype: totalt	Innbyggere	Tilskudd per innbygger	Tilskudd EM per innbygger
Oppegård	75 071 955	26988	2 782	750
Ullensaker	62 954 246	35102	1 793	205
Drammen	224 650 546	68363	3 286	637
Grimstad	94 472 877	22692	4 163	800
Arendal	181 100 556	44574	4 063	898
Kristiansand	335 453 640	89268	3 758	605
Mandal	93 639 672	15600	6 003	1 483
Landet	16 726 933 167	5 258 000	3 181	585

23 Dypdykk i pleie og omsorg

23.1 Innledning

I dette kapitlet blir det lagt frem mer detaljerte analyser av pleie- og omsorgstjenestene. Formålet med analysene er å legge grunnlaget for mer treffsikre tiltak enn man kan basere på KOSTRA-regnskapet alene. Følgende analyser er gjennomført:

- ▶ Fordeling av utgifter mellom brukergrupper): Vi har fordelt utgiftene i regnskapet for 2018 mellom eldre, funksjonshemmede/PU og psykisk helse. Disse tre brukergruppene betjenes ganske uavhengig i de fleste større kommuner. De har hver sin omsorgstrapp.

23.2 Fordeling av utgifter mellom brukergrupper

Dataene i KOSTRA er ikke alene nok til å konkludere rundt Grimstads prioriteringer av tjenester innen PLO. KOSTRA skiller ikke på brukergruppe og viser yngre og eldre brukere sammen for både aktivitet og service, hjemmetjenester og institusjonstjenester.

I Agenda Kaupangs database foretar vi en detaljert analyse på nivået under KOSTRA-funksjonen og fordeler utgifter til personer med psykisk utviklingshemming eller medfødt/tidlig ervervet utviklingsforstyrrelse, psykisk helse og andre somatisk syke og eldre.¹

Vi bruker et dekomponert regnskap der vi ser netto driftsutgifter for kostrafunksjonene 234 og 254 sammen og 253 og 261 sammen. Tilskudd til ressurskrevende tjenester fordeler vi også ut på brukergruppene.

Vi bruker utgiftsbehovet i inntektssystemet for kommunene til å gjøre kommuner sammenliknbare. Kommuner vi har samlet inn opplysninger fra for forskjellige år fra 2016–2017 korrigeres med kommunal deflator. Vi har beregnet et gjennomsnitt av 12 kommuner i databasen for sammenlikning.

Utvalgte kommuner er blant dem Agenda Kaupang har jobbet med innenfor PLO, og som vi derfor har god kjennskap til. Dette medfører at vi i tillegg til å sammenligne også kan si noe om årsaks-sammenhenger, omsorgsprofiler mv. Hensikten med sammenligningen er å sammenligne prioriteringer og kostnadsnivå mellom ulike kommuner, med formål om å kunne lære av andre (beste praksis). Vi har ikke samme kommuner i databasen som er valgt ut i KOSTRA-analysen.

Kommunene som er valgt ut fra databasen, er av sammenliknbar størrelse som Grimstad og kommuner vi har gjennomgått tjenesteprofilen i pleie og omsorg med i nærmeste tid. Grunnlagene fra tidligere år er deflatorjustert for å kunne sammenliknes med de andre kommunene.

Vi har valgt ut følgende sammenligningskommuner:

- ▶ Mandal (2016)
- ▶ Lier (2017)
- ▶ Ullensaker (2017)
- ▶ Hamar (2016)
- ▶ Alta (2017)

---

¹ I analysen benyttes kategorien Andre brukere, hovedsakelig eldre. Denne kategorien favner ulike brukere, men er primært brukere med aldersrelaterte sykdommer og funksjonsnedsettelse. I tillegg favner brukergruppen brukere som har behov relatert til ME, MS, ALS og tilsvarende.

Vi sammenligner også med gjennomsnittet av 12 utvalgte kommuner. Dette er i denne analysen Aurskog-Høland, Ullensaker, Lier, Grimstad for 2017, Nye Lyngdal, Nye Lindesnes, Time, Kvam, Alta, Fredrikstad, Hamar og Melhus.

Analysene våre viser blant annet:

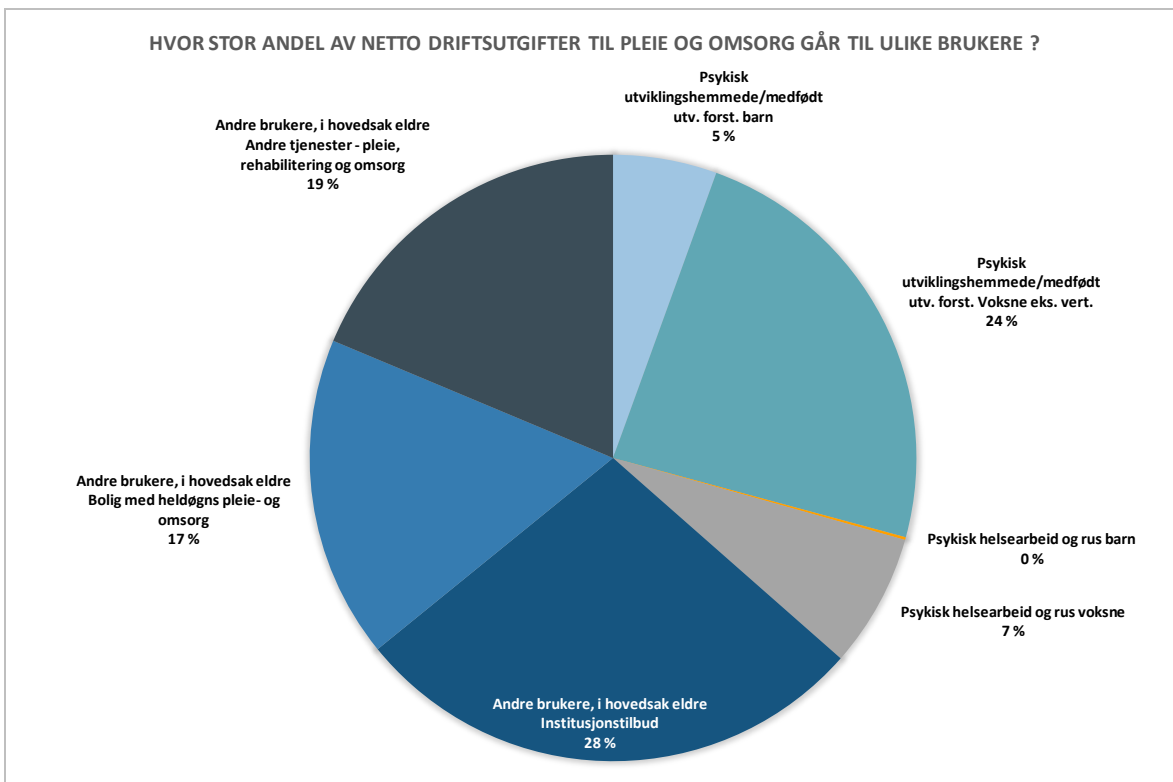
- ▶ Netto driftsutgifter til brukergruppene fordelt på innbyggere.
- ▶ Netto driftsutgifter til type tjeneste for personer med utviklingshemming
- ▶ Dekningsgrader (plasser/brukere pr. 1 000 innbyggere)
- ▶ Årsverk til tjenestene

«Ompostinger» mellom kostrafunksjoner i analysen

I vår fordeling av regnskapet kommer det ofte frem behov for ompostinger mellom KOSTRA-funksjoner. Vi har i gjennomgangen med Grimstad gjort større korrigeringer i regnskapet mot kommunens KOSTRA-rapportering. Dette dreier seg i hovedsak om fordeling mellom institusjon og heldøgns omsorgsboliger, men også en overføring av kostnader fra rusområdet over til hjemmebaserte tjenester (bolig).

23.3 Prosentvis fordeling av kommunens netto driftsutgifter

I figuren under har vi foretatt en prosentvis fordeling av kommunens samlede netto utgifter innen pleie og omsorg på ulike brukergrupper.

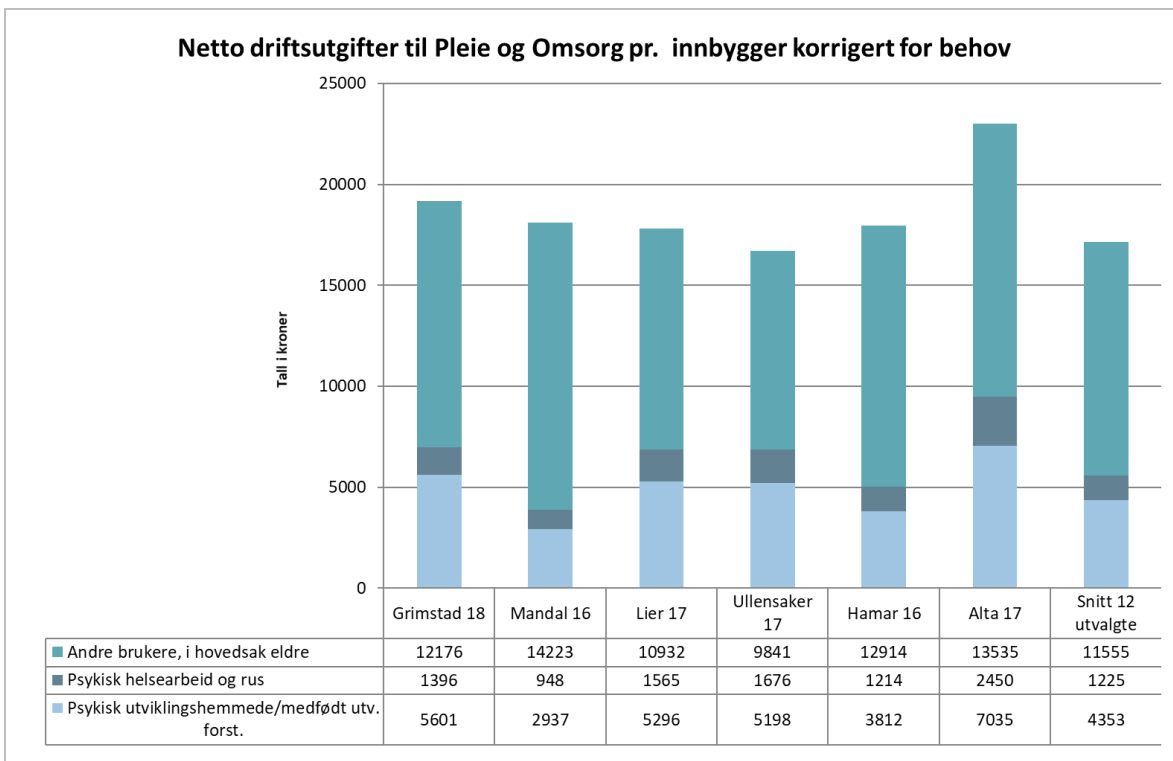
Figur 106 Andel av utgiftene som går til de forskjellige brukergruppene innen Kostrafunksjonene i PLO i 2018

Totalt benyttes ca. 64 % av kostnadene til andre brukere, i hovedsak eldre. 28 %, og dermed hovedvekten av kommunens kostnader innen pleie og omsorg, benyttes til sykehjemsplasser til eldre. Kommunens kostnader overfor psykisk utviklingshemmede og mennesker med medfødt utviklingsforstyrrelse utgjør ca. 29 % av de samlede pleie- og omsorgskostnadene, hvor ca. 5 %

benyttes til barn og unge innenfor samme kategori. Når det gjelder fagområdet psykisk helsearbeid og rus utgjør dette 7 % av kostnadene og er knyttet til voksne brukere.

23.4 Netto driftsutgifter fordelt på ulike brukergrupper

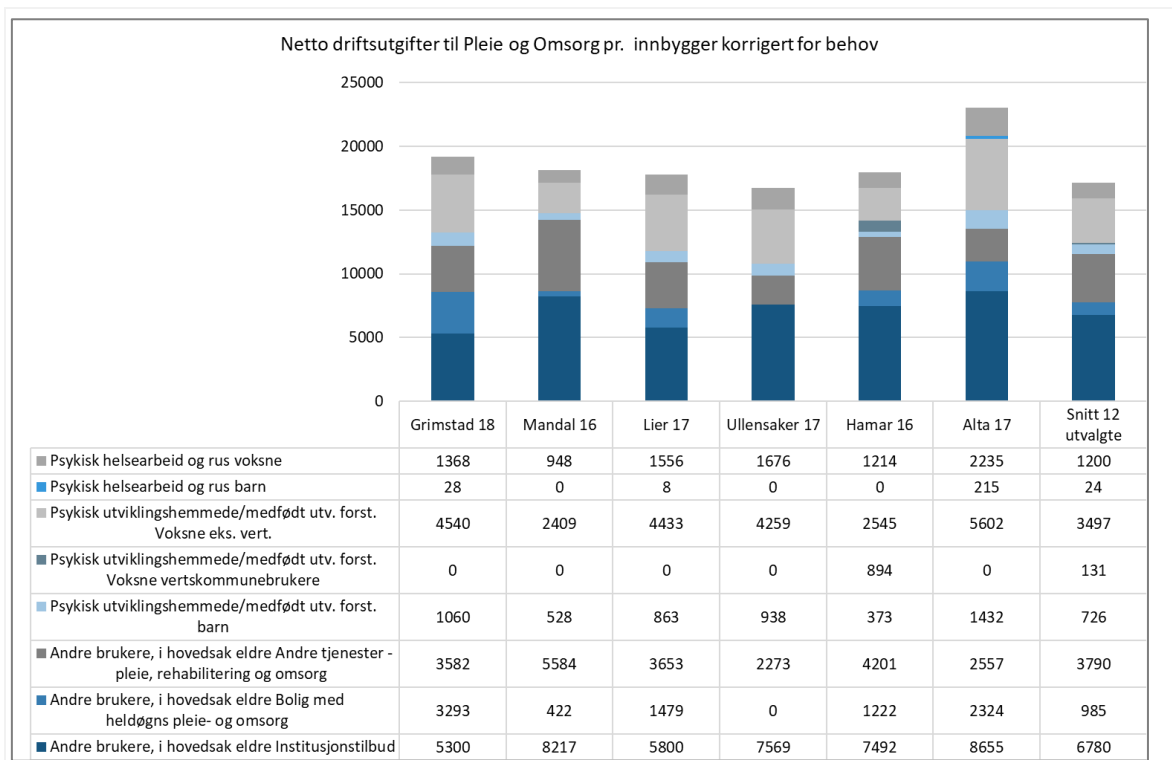
Figuren under viser netto driftsutgifter til PLO, og hvordan disse fordeler seg mellom ulike brukergrupper når det korrigeres for behov mellom de ulike kommunene i sammenligningsutvalget.

Figur 107 Andel av utgiftene som går til de forskjellige brukergruppene innen Kostrafunksjonene i PLO i 2018 pr. innbygger korrigerert for behov

I figuren under skal vi se hvordan utgiftene fordeler seg på de ulike brukergruppene når vi skiller på alder over og under 18 år.

Figur 108 Nettodriftsutgifter fordelt på ulike brukergrupper. Kilde: Kommuneregnskap og data fra kommunene

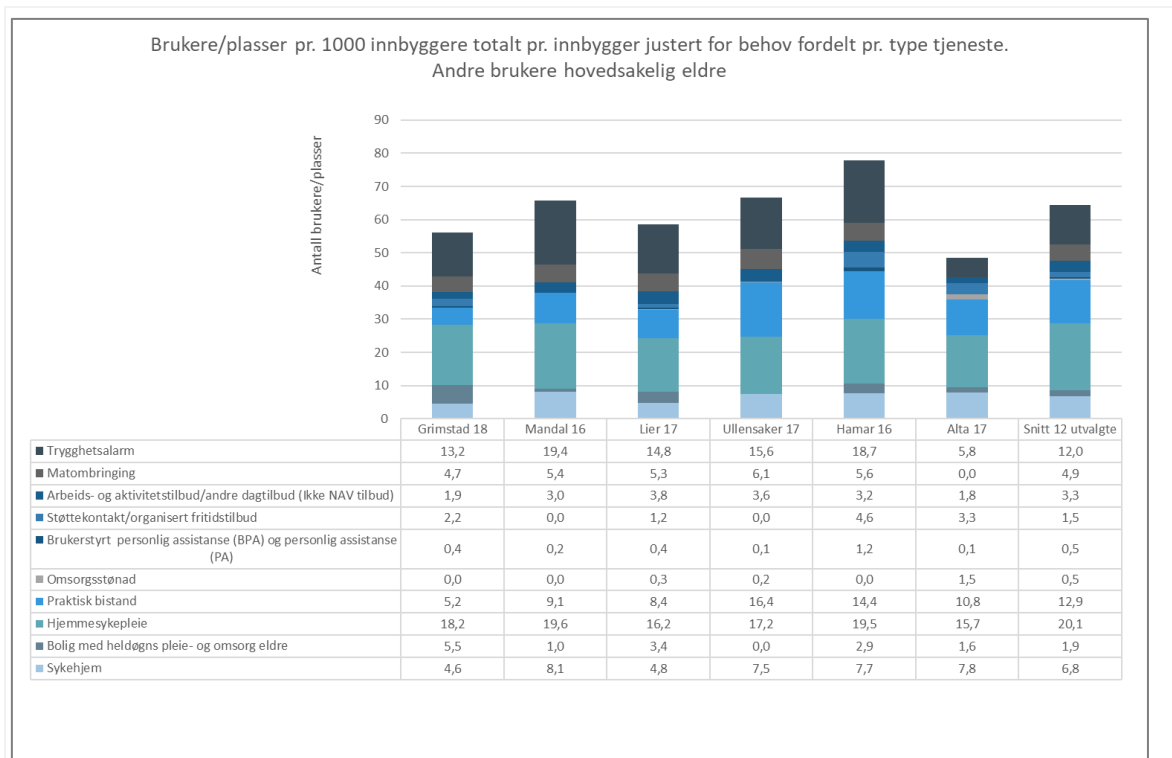
Som vi har vist tidligere i rapporten, bruker Grimstad forholdsvis mye ressurser på heldøgns omsorgsplasser for eldre. Figuren viser at dette også er tilfelle i mange av sammenligningskommunene, men at utgiftene i Grimstad likevel ligger høyere enn sammenligningskommunene. Denne økningen er vesentlig større enn det kommunen ligger lavere enn de andre kommunene på institusjonstilbudet. Mange kommuner har som mål om at bruken av institusjon skal bli mindre i kommunen og at brukerne skal i sterkere grad klare seg selv i egen bolig. Institusjonsdekningen i Grimstad er lavere enn i mange andre kommuner og ligger på et nivå som andre kommuner ønsker å bevege seg i retning av. Utføringen for Grimstad er imidlertid at både enhetsprisen og omfanget av heldøgns omsorgsplasser «spiser opp» denne gevinsten.

Grimstad kommune har svakt lavere omfang av hjemmetjenester for målgruppen eldre om vi velger å holde heldøgns omsorgsplasser utenom, enn de sammenlignbare kommunene.

Kommunens kostnader innen psykisk helse og rus ligger noe over de sammenlignbare kommunene og er i hovedsak knyttet til voksne.

Når det gjelder kostnader til utviklingshemmede mv. over 18 år, ligger Grimstads kostnader høyest, foruten Alta, i sammenligningen og betydelig høyere enn snittet i referansegruppen korrigert for behov. Det samme gjelder for denne målgruppen under 18 år.

23.5 Andre brukere, i hovedsak eldre

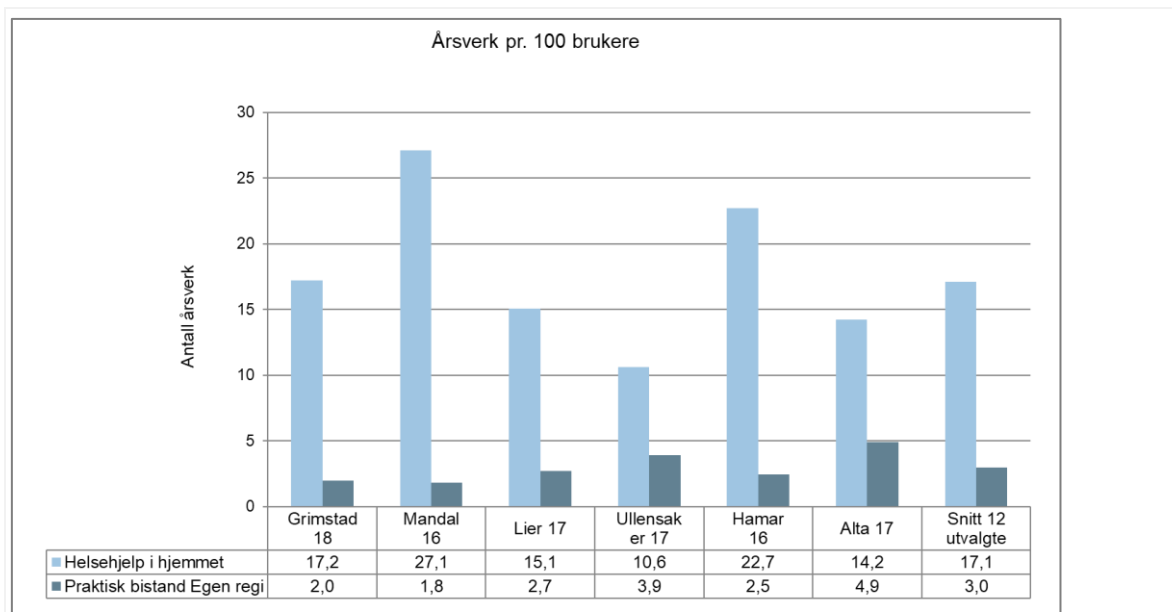

Figur 109 Brukere/plasser fordelt på tjenester til andre brukere, i hovedsak eldre

Andel brukere pr. 1 000 innbygger korrigeret for behov viser ikke store avvik fra snittet. Allikevel noe mindre på institusjon og vesentlig mer på heldøgns omsorg.

Hjemmetjenester, i hovedsak til eldre

I neste figur viser vi årsverk pr. 100 brukere korrigeret for behov knyttet til praktisk bistand og hjemmesykepleie. Her ser vi at kommunen ligger på snittet i helsehjelp og lavt på praktisk bistand.

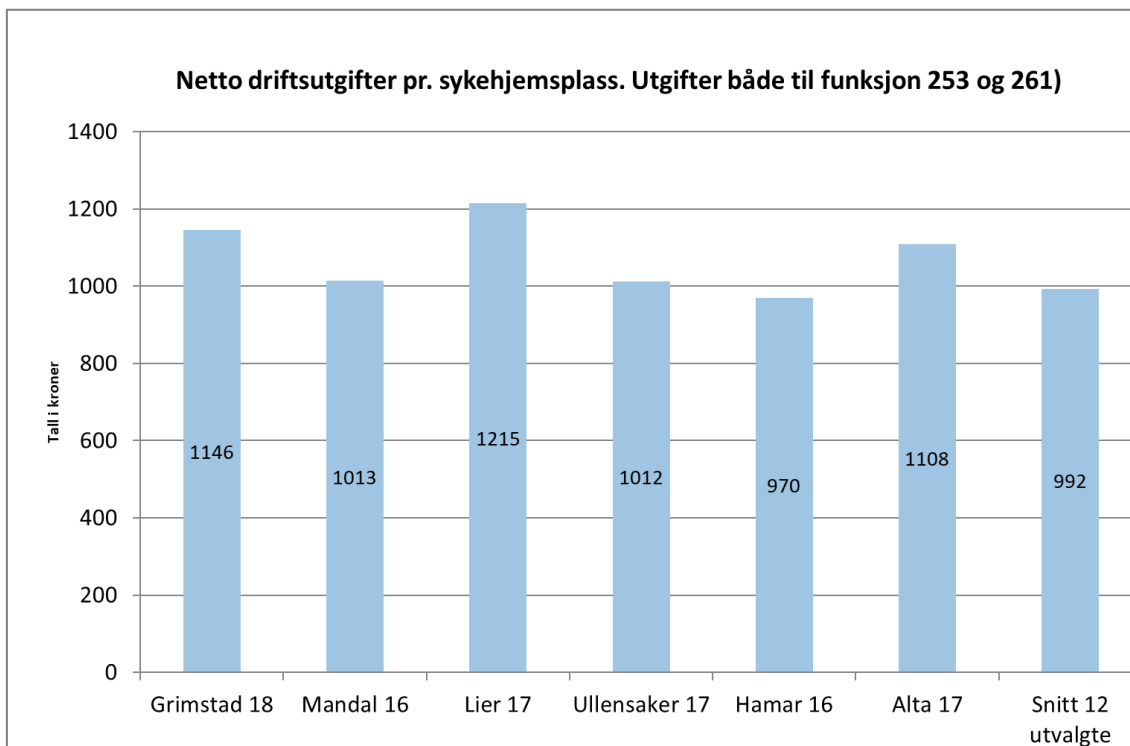

Figur 23-110: Oversikt over årsverk i hjemmebasert omsorg, pr. 100 innbygger justert for behov

Figuren viser variasjoner i hvordan kommunen prioriterer praktisk bistand og hjemmesykepleie til brukergruppen *Andre brukere, i hovedsak eldre*.

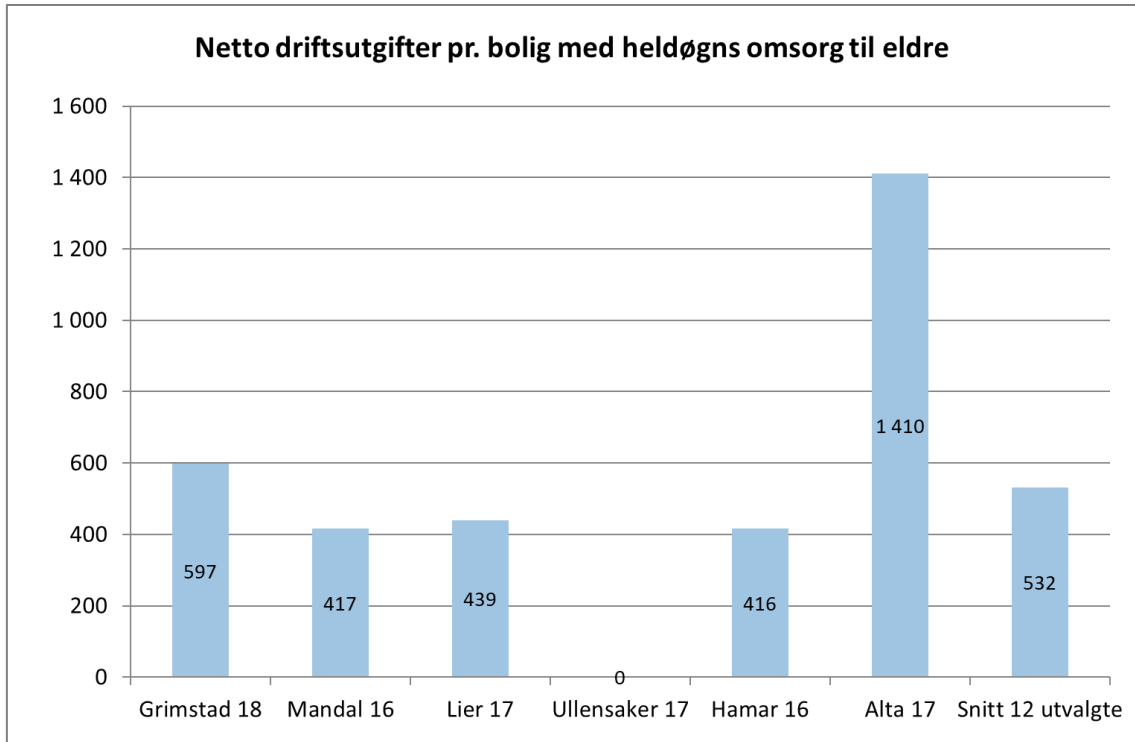
Kostnader pr. sykehjemsplass

Kostnader til sykehjem varierer mellom kommunene. Når det gjelder kostnad pr. plass, er det kostnader til bemanning og ikke kostnader til bygningsdrift som har den største betydningen. I figuren under ser vi på kommunenes kostnader pr. sykehjemsplass.

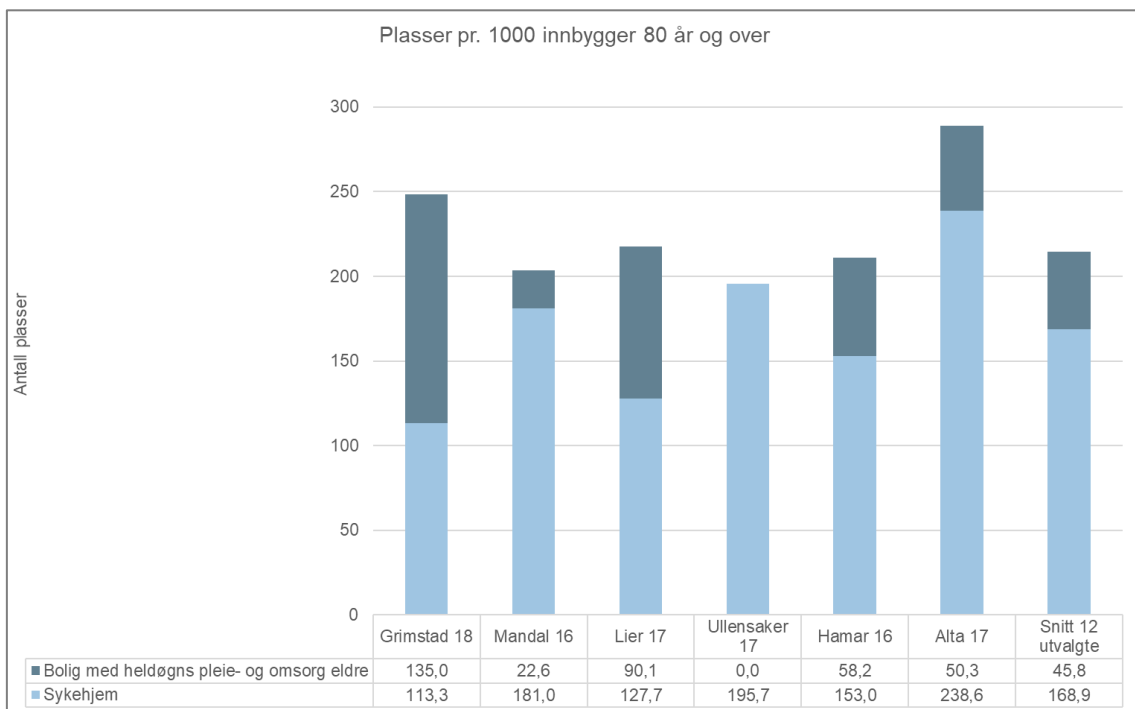
Figur 111 Netto driftsutgifter pr. sykehjemsplass i 2018

Ved lav dekningsgrad på institusjonsplass er det ikke unaturlig at enhetsprisen ligger noe høyere, da det kan forventes at de som tildeles plass er mer pleietrengende. Utfordringen til Grimstad er imidlertid at både omfanget av og prisen pr. enhet på heldøgns omsorgsplasser er høyere enn i de sammenlignbare kommunene:

Figur 112 Netto driftsutgifter per heldøgns omsorgsplass i 2018

Samlet sett er også dekningsgradene for heldøgns omsorg og institusjonsplass høyere i Grimstad enn i de sammenlignbare kommunene:

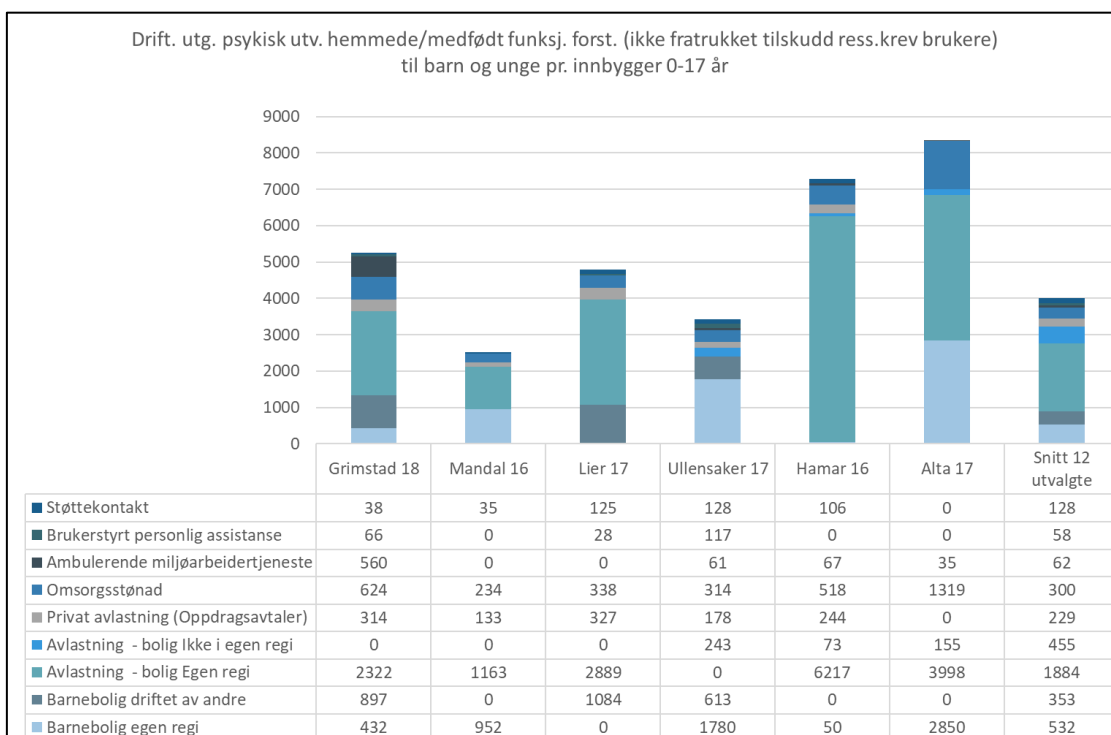

Figur 113 Dekningsgrad for sykehjemsplass og bolig med heldøgns omsorg for målgruppen eldre i 2018

23.6 Tjenester til mennesker med utviklingshemming/ utviklingsforstyrrelser

Netto driftsutgifter pr. innbygger under 18 år

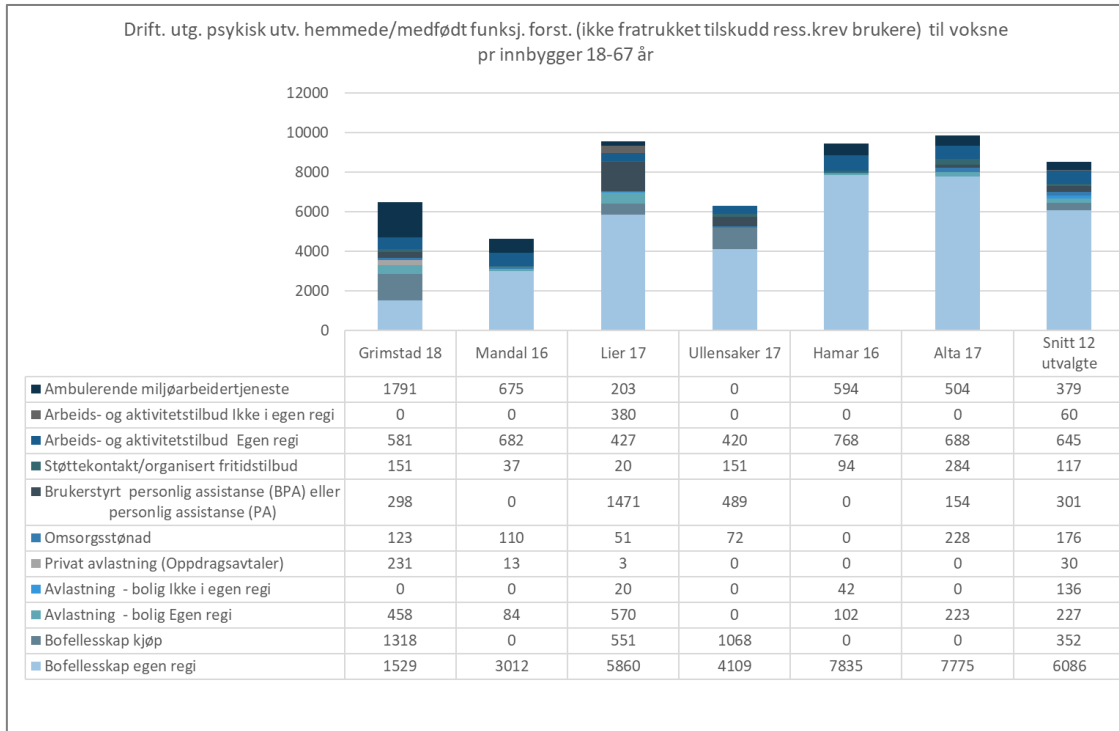
Hvilke tjenester som ytes til denne målgruppen, varierer kommunene imellom. I neste figur viser vi hvordan netto driftsutgifter til psykisk utviklingshemmede eller medfødt/tidlig ervervet utviklingsforstyrrelse pr. innbygger under 18 år er fordelt på ulike typer tjenester. Kommunen skiller seg ut med høyere kostnader til ambulerende miljøarbeidertjeneste og barnebolig enn sammenligningskommunene:

Figur 114 Brutto driftsutgifter psykisk utviklingshemmede mv. 0–17 år

Netto driftsutgifter pr. innbygger over 18 år

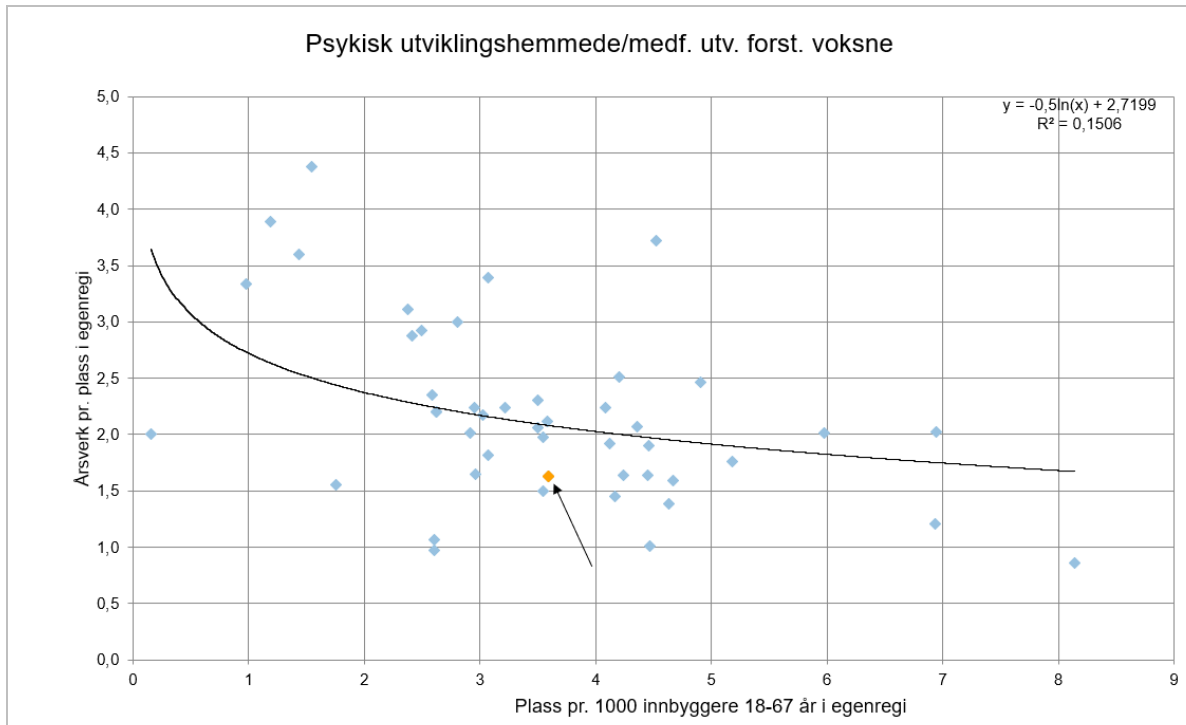
I neste figur viser vi netto driftsutgifter til psykisk utviklingshemmede mv. pr. innbygger i alderen 18–67 år. I denne oversikten er ikke tilskuddet til ressurskrevende brukere fratrukket. Vi presiserer at én bruker kan ha flere tilbud, for eksempel både avlastning og støttekontakt. Grimstad skiller seg ut med mer ressurser brukt på ambulante tjenester og mindre i bolig enn snittet:

Figur 115 Driftsutgifter psykisk utviklingshemmede pr. voksne innbygger 18–67 år

23.7 Årsverk og andel plasser i boliger

Vi ser her nærmere på årsverk og andel plasser i bolig med personalbase. Figuren under viser plasser pr. 1 000 relevante innbyggere 18–67 år, det vil si de innbyggerne som er i målgruppen. Figuren viser at det er relativt bra med plasser i kommunen og at disse har en relativt lav bemanning:

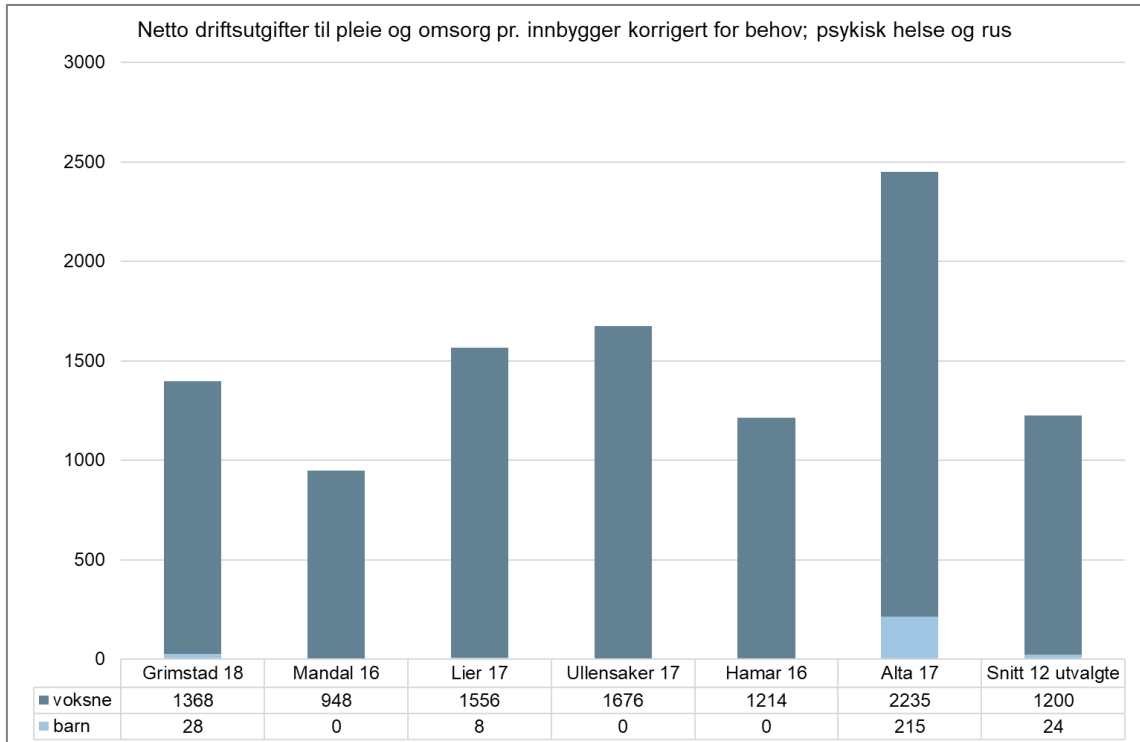

Figur 116 Årsverk og andel plasser psykisk utviklingshemmede mv. – plass pr. 1 000 innbyggere 18–67 år

Det fremgår av figuren en svak statistisk sammenheng mellom andel plasser og andel årsverk pr. plass. Kommuner med lav andel boliger for formålet har gjennomgående høyere bemanning pr. bruker enn det vi ser i kommuner med høy andel plasser. Dette kan henge sammen med at de brukerne som får et slikt tilbud, er de som har høyest omsorgsnivå og et omfattende behov for tjenester. For de kommunene som har mange plasser avsatt til dette formålet, vil det oftest være en større variasjon i brukergruppen og behov for tjenester vil variere, fra lette behov til svært omfattende behov.

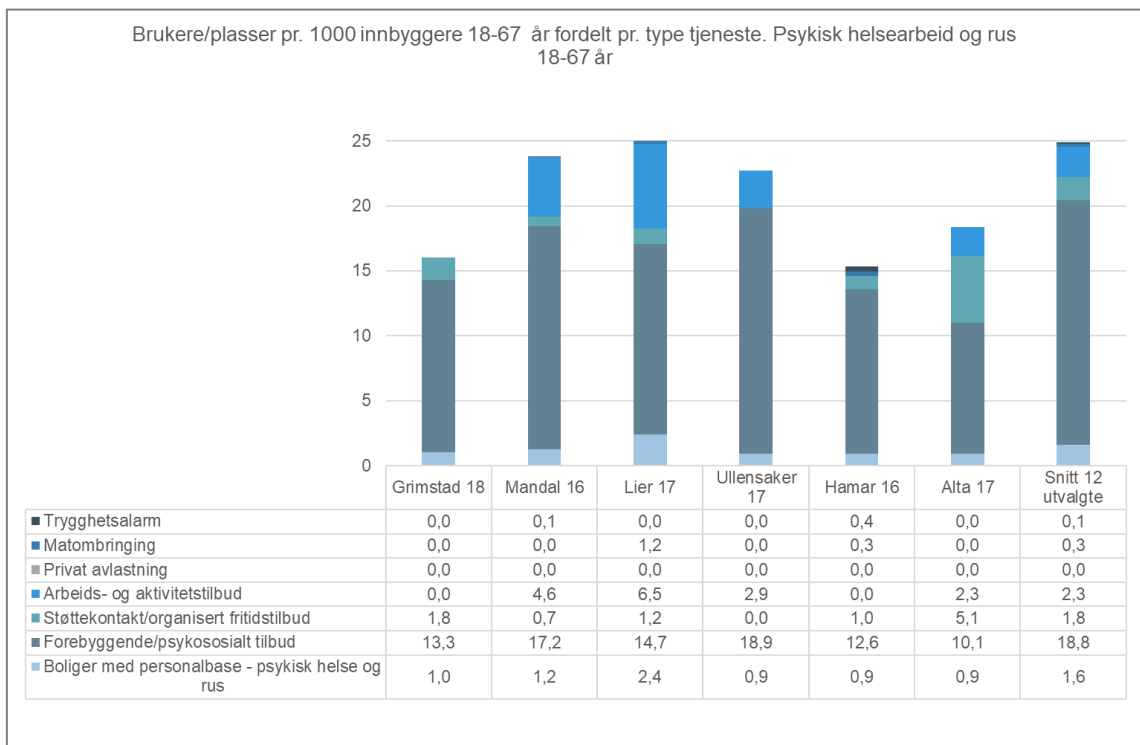
23.8 Tjenester til psykisk helse og rus

Kommunen har ansvar for at innbyggere som har rusmiddelproblemer og/eller psykiske problemer og lidelser får utredning, diagnostisering, behandling og bistand. Ved behov skal kommunen henvise til spesialisthelsetjenesten. Grimstad har svakt høyere kostnader knyttet til psykisk helse og rus for voksne enn snitt av utvalgte:

Figur 117 Netto driftsutgifter til psykisk helse og rus

Utgiftsnivået må sees i sammenheng med volum og enhetskostnader. Analysene har vist at Grimstads utgiftsnivå ikke skyldes at de har flere brukere enn snittet, men at kommunen har en noe høyere bemanning knyttet til boliger med personalbase enn de andre kommunene.

Figur 118 Brukere/plasser pr. 1 000 innbyggere 18-67 år til tjenester til psykisk helse og rus

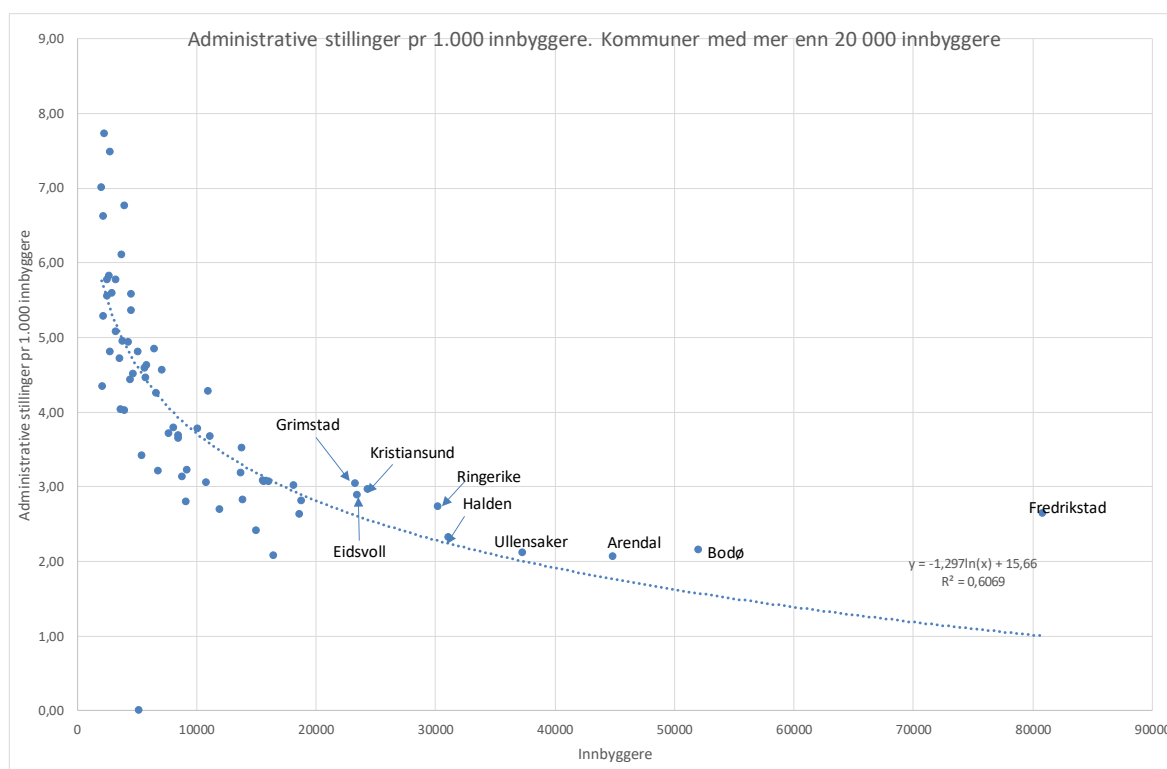
24 Analyse av bemanning i administrasjon

I dette kapittelet presenteres resultatene fra en analyse av Grimstad kommunes administrative bemanning. Analysen tar utgangspunkt i KOSTRA-definisjonene av administrasjon. Den administrative bemanningen i Grimstad sammenliknes med bemanningen i noen større kommuner som vi har gjort tilsvarende kartlegging for. Analysen bygger på opplysninger hentet inn gjennom Agenda Kaupangs administrasjonsundersøkelse de senere år.

Tallene fra Grimstad er hentet inn fra kartleggingen i mars 2019.

24.1 Noen nøkkeltall

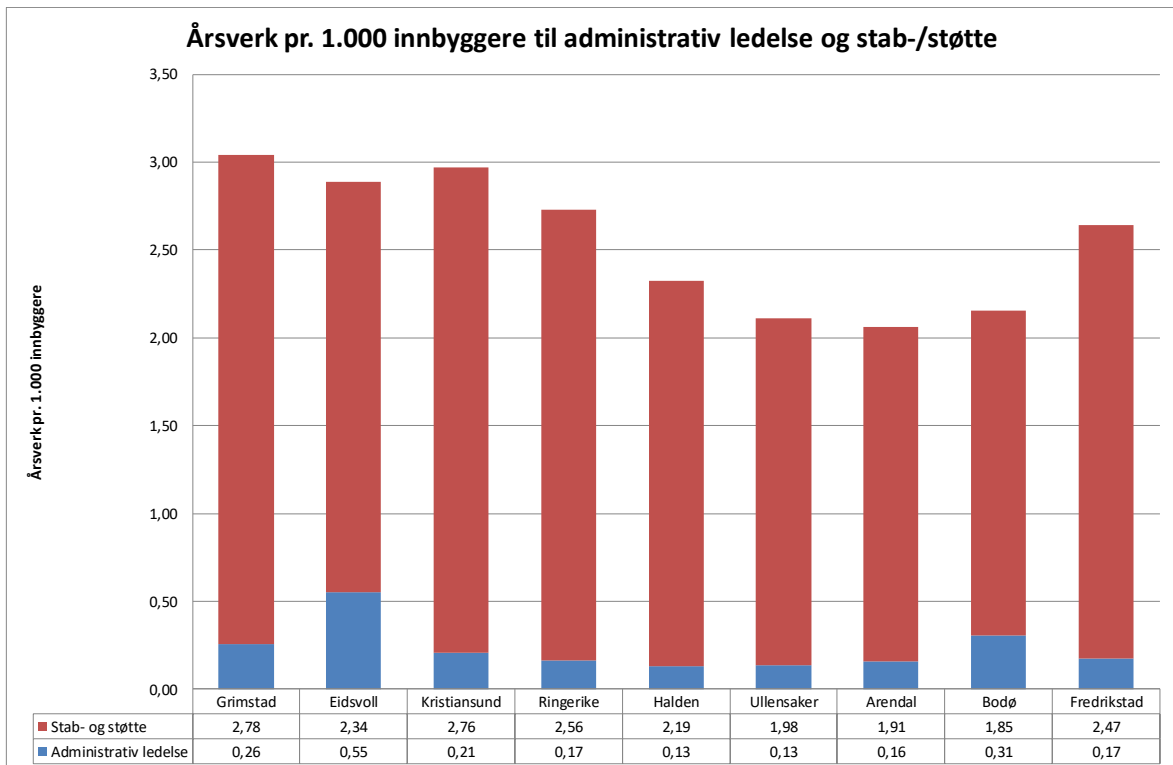
I figuren nedenfor viser vi en sammenlikning av kommunens administrative stillinger pr. 1 000 innbyggere. Kommunene er sortert etter stigende folketall. Grimstad kommune har 3,04 administrative stillinger pr. 1 000 innbyggere.

Figur 119 Administrative stillinger pr. 1 000 innbyggere

Fordelingen mellom administrativ ledelse og stabs- og støttetjenester

Når vi ser nærmere på hvordan de administrative stillingene i Grimstad og andre kommuner på samme størrelse er fordelt mellom administrativ ledelse og stabs- og støttetjenester, kan vi stille opp følgende bilde.

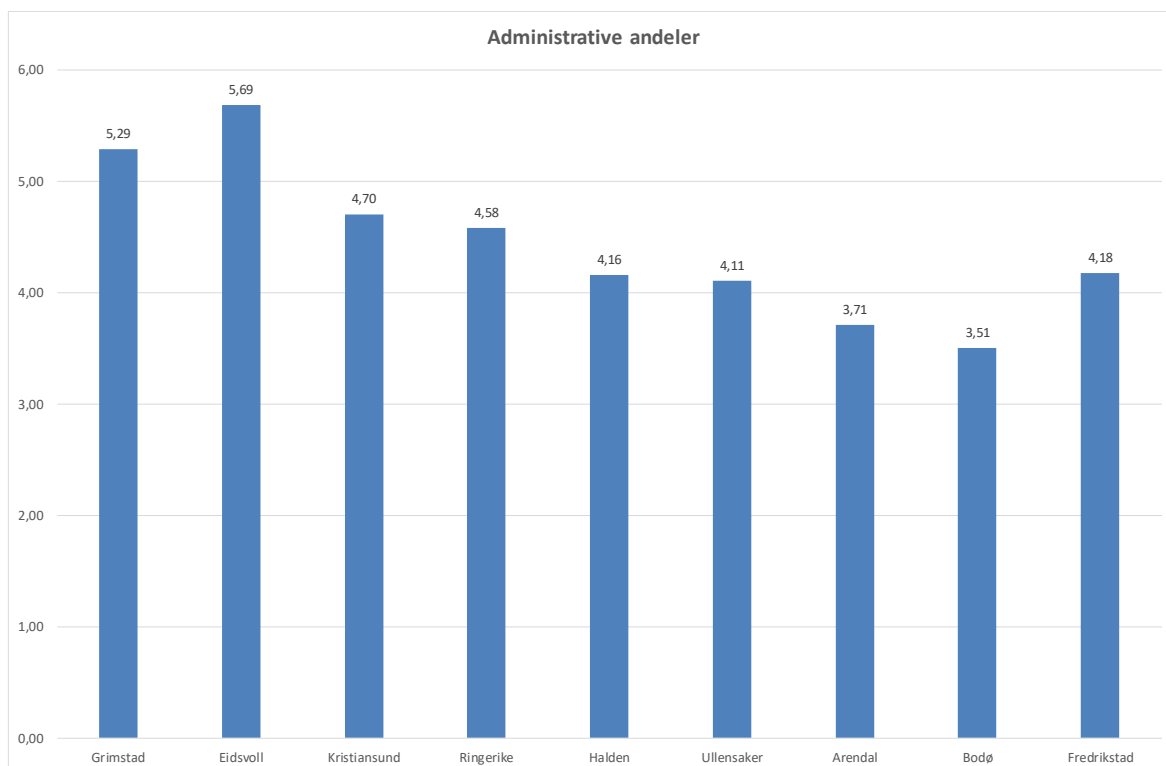

Figur 120 Administrative stillinger pr. 1 000 innbyggere fordelt etter stabs- og støttefunksjoner og administrativ ledelse. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere.

Det er ganske store ulikheter mellom kommunene særlig når det gjelder bemanning av stabs- og støttefunksjonene. Grimstad har 2,78 årsverk pr. 1 000 innbyggere og plasserer seg dermed på linje med Kristiansund. De andre kommunene har lavere bemanning. Det er relativt små forskjeller mellom kommunene når det gjelder ressurser avsatt til administrativ ledelse, med unntak for Eidsvoll.

Administrativ andel

For å kunne ta hensyn til at kommuner på omtrent samme størrelse kan ha et ulikt aktivitetsnivå, er det også hensiktsmessig å foreta en sammenligning av kommunenes administrative andeler, altså hvor stor andel av kommunens samlede bemanning som går med til administrasjon. Dette er vist i figuren nedenfor.

Figur 121 Kommunenes administrative andeler. Kommuner 20 000–85 000 innbyggere

Denne figuren viser altså at Grimstad kommunes administrative andel er på 5,29 %, hvilket er noe høyere enn i flere av de andre sammenligningskommunene. Eidsvoll ligger høyere.

24.2 Nærmere oversikt over kommunens administrative stillinger

Administrativ ledelse

Under administrativ ledelse har vi regnet rådmann, assisterende rådmann, kommunalsjef og eventuelt andre ledere med ansvar for oppfølging av resultatenheter/virksomhetsområder. Grimstad kommune bruker totalt 6 årsverk til administrativ ledelse.

Tabell 6 Årsverk administrativ ledelse. Kommuner over 20 000 innbyggere

Administrativ ledelse	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Rådmann	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Assisterende rådmann	0	1	1	0	0	0	0	0	1
Kommunalsjefer	3	0	3	4	3	4	4	5	6
Andre ledere med oppfølgingsansvar	2	11	0	0	0	0	0	1	8
Sum	6	13	5	5	4	5	5	7	16

Merkantil støtte til administrativ ledelse og sekretariat for politisk ledelse

Bemanning av de ovennevnte oppgavene er fremstilt i neste tabell. Grimstad kommune bruker til sammen 3,5 årsverk til disse oppgavene.

Tabell 7 Årsverk til sekretærfunksjoner. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Sekretærfunksjoner	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Merkantil støtte til administrativ ledelse	1	0	0	3	0,5	0,2	0	0	1
Sekretariat for politisk ledelse	2,5	1	2	2	1,5	1,5	3	4	1,5
Sum	3,5	1	2	5	2	1,7	3	4	2,5

Økonomi, regnskap, skatt/kommunale avgifter, lønn og personal

Det kan i noen tilfeller være vanskelig å avgjøre hvor mye innsats som brukes til de oppgavene som er listet opp i tabellen under. Vi har derfor valgt å samle dem i en tabell.

Tabellen nedenfor viser at kommunenes innsats knyttet til de administrative oppgavene som inngår i områdene økonomi, regnskap, skatteoppkreving, innkreving av kommunale avgifter/gebyrer, lønn og personal i stor grad øker i takt med kommunestørrelse, selv om det er noen unntak fra denne "regelen".

Tabell 8 Årsverk til økonomi, regnskap, skatteoppkreving, innkreving av kommunale avgifter/gebyrer, Lønn og personal. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Økonomi, regnskap, skatt/kommunale avgifter, lønn og personal	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Økonomi	5,80	3,00	4,00	5,00	6,00	0,80	10,00	5,00	12,50
Regnskap	4,62	5,50	7,00	7,60	6,90	7,00	5,80	8,40	8,50
Skatteoppkreverfunksjon	4,00	1,00	8,00	8,10	7,50	9,40	4,50	11,20	22,82
Innkreving av kommunale avgifter og gebyrer	6,00	7,50	1,00	1,50	2,80	1,50	1,80	2,90	7,00
Lønn	3,16	6,05	4,00	3,80	4,00	4,70	6,40	7,00	10,00
Personal	4,50	3,00	7,00	8,10	6,00	2,50	8,00	18,50	30,00
SUM	28,09	26,05	31,00	34,10	33,20	25,90	36,50	53,00	90,82

Merknad Grimstad:

- ▶ Bemanningstall for regnskap (13,6 årsverk) og lønningsfunksjonen (9,3 årsverk) er fordelt mellom Arendal og Grimstad etter fordelingsnøkkelen 66/34

IKT, innkjøp og administrasjon av eventuell kommunal bestillerenhet

Kommunenes innsats til IKT, innkjøp og administrasjon av eventuell kommunal bestillerenhet, er framstilt i tabellen nedenfor.

Tabell 9 IKT, innkjøp og administrasjon av kommunal bestillerenhet. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

IKT, innkjøp og adm av kommunal bestillerenhet	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
IKT-drift og IKT-utvikling	14,3	14,8	14,5	10,5	6	7,5	18,8	7,5	34,2
Innkjøp	1	0,5	4	1	3	3	0,5	2,1	7
Administrasjon av bestillerenhet	0,3	3,7	0	2	0	1	0	0	0
Juridisk konsulent	1	0	3	2,5	3,5	1	3	3	3
Sum	16,6	19	21,5	16	12,5	12,5	22,3	12,6	44,2

Merknad IKT- drift og utvikling

- Grimstad og Arendal får levert IKT-tjenester fra Agder IKT. I bemanningstallene lagt inn i tabell 9 er bemanning til drift og utvikling av fagsystemer holdt utenfor. Fordelingen av årsverkene er foretatt etter eierandel i Agder IKT. I bemanningstallet for Grimstad er 3,5 årsverk internt i kommunen tatt med. Vi mangler opplysninger om Arendal har en tilsvarende intern bemanning.

Dokumentforvaltning. Servicetorg/resepsjon/sentralbord. Hustrykkeri

Vi har sett det som naturlig å se dokumentforvaltning i sammenheng med ressursbruk til servicetorg/resepsjon/sentralbord. Det er ganske store forskjeller mellom kommunene med hensyn til hvor mange årsverk som brukes til post/arkiv og til servicesenter/resepsjon/sentralbord. Forskjellene kan ikke alene forklares med ulikheter i kommunestørrelse.

Tabell 10 Dokumentforvaltning. Servicetorg/resepsjon/sentralbord. Hustrykkeri. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Post/arkiv. Servicetorg/resepsjon/sentralbord. Hustrykkeri	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Post/arkiv	4,79	5,00	5,00	5,20	4,50	5,50	9,30	4,60	32,38
Servicetorg/resepsjon-/sentralbord	1,60	2,30	0,00	4,80	5,60	3,00	10,75	3,80	12,00
Hustrykkeri	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00
Sum	6,39	7,30	5,00	11,00	10,10	8,50	20,05	8,40	46,38

Merknad Grimstad:

- ▶ Bemanningstall for post/arkiv/dokumentforvaltning (14,1 årsverk) er fordelt mellom Arendal og Grimstad etter fordelingsnøkkel 66/34

Organisasjonsutvikling og informasjon

Grimstad har 3,5 årsverk til disse oppgavene. Informasjon som ikke gjelder bestemte tjenesteområder/kommunikasjon 2,5 årsverk.

Tabell 11 Organisasjonsutvikling og informasjon. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Organisasjonsutvikling og informasjon	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Organisasjonsutvikling	1	0	2	3	1,5	1,6	0	2	0
Informasjon/kommunikasjon	2,5	0	1	2	1	2,5	2,7	4	6
Sum	3,5	0	3	5	2,5	4,1	2,7	6	6

Stabs- og støttetjenester til bestemte tjenesteområder

Poenget har vært å undersøke om kommunene har satt av særskilte ressurser til oppfølging og utvikling av de store tjenesteområdene slik som skole, barnehage, pleie og omsorg. Faglige stabsstillinger som bidrar til utvikling/koordinering og direkte brukerrettede oppgaver av bestemte tjenester, knyttes til de funksjonene som de aktuelle tjenestene sorterer inn under. Avgrensning mellom faglige stillinger og eventuelle administrative stillinger på dette området kan være vanskelig. Hovedprinsippet er imidlertid at stabsstillinger med administrative oppgaver (budsjettering, statistikk, skrive saker for politisk behandling, overordnet planlegging m.m.) skal regnes som administrative. Følgende tall er innrapportert:

Tabell 12 Stabs- og støttetjenester til bestemte tjenesteområder. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Stabs- og støttetjenester til bestemte tjenesteområder	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Skole	2,5	0,5	2	3	2	5	0	2	4
Barnehager	1,5	0	0,75	1,2	2	3	0	0	3,5
Pleie- og omsorg	1,6	0	2	1	3	1	1	1	1,1
Drift og utbygging									
Oppvekst og kultur					1			3,5	
Helse og oppvekst								5,5	
Plan, miljø og teknisk						6			
Andre stabsstillinger				1					
Sum	5,6	0,5	4,75	6,2	8	15	1	12	8,6

Andre stillinger

I tabellen nedenfor har vi tatt med andre administrative stillinger som det har vært vanskelig å innplassere i tabellene ovenfor.

Tabell 13 Andre stillinger. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Andre stillinger	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Diverse oppgaver	1	1	0	0	0	6	0	0	1
Sum	1	1	0	0	0	6	0	0	1

Merknad Grimstad:

- Under andre stillinger er ført ett årsverk til beredskap og internkontroll.

Merkantil støtte og økonomistøtte i skoler, sykehjem og hjemmetjenesten

I kartleggingen spurte vi også om hvor mye ressurser/årsverk kommunen har satt av til merkantil støtte og økonomistøtte på skoler, i sykehjem og i hjemmetjenesten. Dette er stillinger som ikke omfattes av hva KOSTRA definerer som administrasjon og kommer i tillegg til den administrative støtten som virksomhetene får fra kommunens sentraladministrasjon. Resultatene vises i tabellen nedenfor.

Tabell 14 Merkantil og økonomistøtte på skoler, sykehjem og i hjemmetjenesten. Kommuner med mer enn 20 000 innbyggere

Merkantil støtte/økonomistøtte pr 1.000 innbygger	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Skoler	14,16	5,30	6,00	10,00	10,30	18,45	16,60	18,50	28,97
Sykehjem	7,35	2,00	3,20	4,00	1,90	0,70	1,60	8,80	8,60
Hjemmetjenestene	1,00	1,00	3,50	2,10	1,00	0,50	1,80	11,70	8,96
Sum	22,51	8,30	12,70	16,10	13,20	19,65	20,00	39,00	46,53

Samlet oversikt

For lettere å kunne foreta en samlet vurdering av kommunenes administrative bemanning har vi laget en samletabell der vi viser årsverk pr. 1 000 innbygger til de administrative funksjonene som er presentert ovenfor.

Tabell 15 Årsverk pr. 1 000 innbyggere til ulike administrative funksjoner. Kommuner over 20 000 innbyggere

Årsverk pr 1.000 innbyggere til	Sammenligningskommuner								
	Grimstad	Eidsvoll	Kristiansund	Ringerike	Halden	Ullensaker	Arendal	Bodø	Fredrikstad
Administrativ ledelse	0,26	0,55	0,21	0,17	0,13	0,13	0,16	0,31	0,17
ledelse	0,15	0,04	0,08	0,17	0,06	0,05	0,07	0,08	0,03
Økonomi, regnskap, skatt/kommunale avgifter, lønn og personal	1,21	1,11	1,27	1,13	1,07	0,69	0,81	1,02	1,12
IKT, innkjøp og adm av kommunal bestillerenhet	0,71	0,81	0,88	0,53	0,40	0,34	0,50	0,24	0,55
Post/arkiv. Servicetorg/resepsjon/sentralbord. Hustrykkeri	0,28	0,31	0,21	0,36	0,32	0,23	0,45	0,16	0,57
Organisasjonsutvikling og informasjon	0,15	0,00	0,12	0,17	0,08	0,11	0,06	0,12	0,07
Stabs- og støttetjenester til bestemte tjenesteområder	0,24	0,02	0,20	0,21	0,26	0,40	0,02	0,23	0,11
Andre stillinger	0,04	0,04	0,00	0,00	0,00	0,16	0,00	0,00	0,01
SUM	3,04	2,89	2,97	2,73	2,32	2,11	2,06	2,15	2,64